

دیوید بست

چرا خدا
چون خدا
عمل نمی کند؟

«حقوق و مسئله شرارت»

:: چاپ دوم ::

این کتاب ترجمه ای است از :

WHY DOESN'T GOD ACT MORE LIKE GOD?

Habakkuk and the Problem of Evil

by : David BAST

Copyright© 2004

Second printing, November 2004

“NOOR- E JAHAN” PUBLICATIONS

انتشارات نور جهان

فصل اول

«ای خداوند چرا جواب نمی دهی؟»

آیا تاکنون از خود پرسیده اید که چرا خدا اجازه می دهد این همه رنج در جهان باشد؟ آیا تاکنون در دعا از خدا خواسته اید که شما را کمک کند ولی پاسخی نگرفته اید؟ بسیار خوب، تنها شما نیستید که با این مسائل دست به گریبانید.

الهامی که حبقوق نبی دریافت کرد:

ای خداوند تا به کی فریاد برآورم

و تو نشنوی؟

تا به کی نزد تو از ظلم فریاد برآورم

و تو نجات ندهی؟

چرا بی انصافی را به من نشان می دهی؟

و بدی را تحمل می کنی؟

ویرانی و آشوب پیش روی من است،

منازعه پدید می آید و ستیزه افزون می شود.

از این سبب شریعت سست شده

و عدالت هرگز جاری نمی شود.

شریران عادلان را احاطه می کنند،

بدین سبب عدالت منحرف شده است. (حبقوق ۱: ۱-۴)

فهرست مطالب

فصل اول	«ای خداوند چرا جواب نمی دهی؟»	۵
فصل دوم	مشکل شرارت	۱۶
فصل سوم	ایستادن در برجهای دیده بانی	۳۲
فصل چهارم	عادل شدن به واسطه ایمان	۴۸
فصل پنجم	وای بر دنیا!	۵۸
فصل ششم	طوفانی در راه است	۸۰
فصل هفتم	خدا کجاست؟	۹۰
فصل هشتم	یاد بگیریم دوباره سرود بخوانیم	۱۰۰
فصل نهم	ایمان در هنگام سختی	۱۱۴

حتماً شنیده‌اید که می‌گویند: «دنیا کوچک است و اگر کوه به کوه نرسد، آدم به آدم می‌رسد.» شاید شما هم یک بار این موضوع را تجربه کرده باشید. در تابستان سال ۱۹۷۲ زمانی که دانشجوی بودم به همراه نامزدم بتی جو (که اینک مدت ۳۰ سال از ازدواجمان می‌گذرد) سفری به اروپا داشتیم. یک روز در میدان اصلی شهر آمستردام قدم می‌زدیم. در گوشه‌ای ایستادم و با تعجب به آن ترکیب غریب انسانی که در قله تقابل فرهنگها در هم می‌لولیدند خیره شدم و به نامزدم گفتم: «آن هیبی‌ها را نگاه کن!» بتی با دقت بیشتری به انبوه جمعیت نگاه کرد و ناگهان گفت: «یکی از همشاگردی‌های قدیم خودمان را می‌بینم.» بالاخره هر چه باشد دنیای ما واقعاً کوچک است!

وقتی کتاب حقوق نبی را می‌خوانم همان احساسی به من دست می‌دهد که از دیدن یکی از دوستان قدیمی برای آدم پیش می‌آید. در عهد عتیق شاهد حضور دوازده نبی کوچکتر هستیم و در واقع وقتی کتابهای آنها را می‌خوانیم، خود را در جای نسبتاً عجیبی احساس می‌کنیم. کتاب حقوق یکی از آن جاهائی است که عده‌ای آن را «صفحات تمیز» کتاب مقدس نامیده‌اند. چندین کتاب در کتاب مقدس هست که کمتر آنها را می‌خوانند و حتی نویسندگان آنها نامهای عجیب و غریبی مانند عوبدیا و حجی دارند. آنان در مورد مشکلات و مسائل تمدن‌های صحبت می‌کنند که در حدود ۲۵۰۰ سال قبل از بین رفته‌اند، آن هم در قسمتهائی از جهان که هرگز آنها را ندیده‌ایم و نمی‌توانیم حتی تصورش را بکنیم. به هر حال، درست در لحظه‌ای که وسوسه می‌شوم آن را ترک کنم، نگاهم به گوشه‌ای می‌افتد و با کسی روبرو می‌شوم که آشنا است. من این مرد را می‌شناسم، او حقوق است! می‌دانم از چه چیزی سخن می‌گوید و چه احساسی دارد. او همان

سؤال‌هائی را می‌پرسد که من در ذهن دارم. پس به این فکر می‌افتم که شاید این مکان، روی هم رفته جای ناآشنائی نباشد. شاید حتی بتوانم در اینجا پاسخ بعضی از سؤال‌هایم را پیدا کنم.

حقوق، نبی عبرانی، مردی است از دوران باستان با مشکلات امروزی. او که معاصر پیامبر بزرگ، ارمیای نبی بود، کلام خدا را در زمان پادشاهی یهودیه در اواخر قرن هفتم پیش از میلاد و در آخرین روزهای استقلال یهودیان اعلام می‌کرد. دوران پیامبری حقوق با دوره ناپایداری خاور نزدیک باستان مصادف بود که در آن توازن قدرت در این منطقه مرتباً عوض می‌شد. امپراتوری آشور که چندین نسل تهدید بزرگی برای آن قسمت از جهان بود، ناگهان سقوط کرد. ائتلافی از اقوام مختلف به رهبری بابلیان به آشور حمله کردند و نینوا پایتخت آن امپراتوری را در سال ۶۱۲ قبل از میلاد ویران کردند. تقریباً در طی یک شبانه روز غول بزرگ آشور به طور کلی از صحنه گیتی محو گردید و سپس امپراتوری بابل خود تبدیل به تهدیدی جدید شد. در این دوره بی‌ثباتی که در نتیجه انتقال قدرت و برخورد امپراتوری‌ها به وجود آمد، حکومت‌های کوچکی نظیر یهودیه درست در زمانی که انبیاء خبر از داوری قریب‌الوقوع می‌دادند، به وجود آمدند.

زندگی و دنیای حقوق شباهت اندکی با زندگی و دنیای ما داشته است، ولی علی‌رغم این تفاوت غیر قابل تصور بین دوران حقوق و روزگار ما، بین زندگی او با شما یا من، او درگیر بسیاری از همان سؤالات روحانی بوده که اینک ما با آنها درگیریم. تفاوت‌های بین حقوق و ما تماماً حالتی صوری دارند و در مهمترین و عمیق‌ترین سطح تقریباً یکی هستیم.

سؤالاتی در مورد ایمان

سؤالات حقوق همه خطاب به خدا و در خصوص موضوع رنج و مسئله شرارت و دعا‌های بی‌پاسخ بودند. به کلامی دیگر، همه سؤالات وی درباره اساسی‌ترین موضوعات ایمان بودند. بشنوید که او به خدا چه می‌گوید: «ای خداوند تا به کی برای استجابات تو دعا کنم؟» «چرا دعا‌های مرا نمی‌شنوی؟» «چرا کاری نمی‌کنی؟» «چرا به شریران اجازه می‌دهی؟» آیا این سؤالات آشنا نیستند؟

کتاب حقوق (روایت مکتوب پیامی که او برای مردم یهودیه موعظه می‌کرد) با این مقدمه ساده شروع می‌شود: «الهامی که حقوق نبی دریافت کرد» (آیه ۱). این جمله را می‌توان «بار مسئولیت حقوق» نیز ترجمه کرد. حقوق چیزهایی برای گفتن داشت، چیزهایی که باید می‌گفت، یا به عبارت بهتر، چیزهایی که باید می‌پرسید. زمانی درباره یک واعظ مسیحی شنیده بودم که خود را «کتاب مقدس، پاسخگوی انسان» می‌نامید و این لقبی نیست که حقوق مدعی آن برای خود باشد. او بیشتر شبیه «کتاب مقدس، پرسشگر انسان» است. حقوق به خدا ایمان داشت، خدا را می‌شناخت، خدا را خدمت می‌کرد ولی از درک خدا عاجز مانده بود. به همین خاطر درگیر همان موضوعاتی بود که ما نیز در این روزگار در هنگام درد یا بی‌عدالتی با آنها دست به گریبان هستیم یا وقتی فریاد دادخواهی خود را به سوی خداوند بلند می‌کنیم و چنین به نظر می‌رسد که دعا‌های ما بی‌ثمر به سوی ما باز می‌گردند. در نهایت تمام سؤالات نبی به این سؤال اساسی منجر می‌شود که چرا خدا چون خدا عمل نمی‌کند؟

بینیم سؤالات حقوق از خداوند چه بوده است.

ای خداوند تا به کی فریاد برآورم
و تو نشنوی؟
تا به کی نزد تو از ظلم فریاد برآورم
و تو نجات ندهی؟
چرا بی‌انصافی را به من نشان می‌دهی؟
و بدی را تحمل می‌کنی؟ (حقوق ۱: ۱-۲)

در واقع دو سؤال در اینجا مطرح شده است: یکی الهیاتی که می‌کوشد وجود شرارت در جهان را با نیکوئی خدائی که آفریدگار و فرمانروای این جهان است با هم آشتی دهد. بنابراین حقوق می‌پرسد: «چرا بدی را تحمل می‌کنی؟» نبی در واقع در اینجا در مورد این که چرا ظاهراً خداوند کاری انجام نمی‌دهد، سؤال می‌کند. چگونه خداوند می‌تواند ناظر همه این وقایع هولناکی باشد که هر روزه اتفاق می‌افتد و نقطه پایانی بر آنها نگذارد؟

سؤال دوم حقوق حالتی گزارش گونه دارد و در رابطه با سکوت خداوند می‌باشد: «ای خداوند تا به کی فریاد برآوردم و تو نشنوی؟» حقوق نیز مانند بسیاری از ایمان‌داران، از سکوت و بی‌توجهی خداوند رنج می‌برد. شکایت او مرثیه‌ای است که پژواک آن را بارها و بارها در کتب مقدس می‌شنویم: تا به کی ای خداوند؟

حقوق در اجتماعی بیمار و محتضر زندگی می‌کرد، اجتماعی مملو از جنایت و خشونت رو به گسترش، جایی که بی‌عدالتی اجتماعی حاکم بود و حقوق انسانی به طور فزاینده‌ای مورد تعدی و تجاوز قرار می‌گرفت. خود مقامات و قدرتمندانی که می‌بایست به اصلاح امور پردازند، در تشدید آنها شریک بودند. جرم و جنایت از کنترل خارج شده بود و مردم بی‌گناه علاوه بر تمام بیماریهای متداول و مشکلات عادی زندگی، هر روزه در اثر

پیامدهای وقایع خشونت بار، در رنج و عذاب بودند. و تمام این اتفاقات نه در جامعه ای بت پرست یا مشرک بلکه در سرزمین یهودیه، در میان اسرائیل، قوم برگزیده خدا روی می داد!

وقتی شرارت به اوج خود می‌رسد و مصیبت، حقوق را احاطه می‌کند، بیشتر دعا می‌کند. نزد خداوند فریاد برمی‌آورد و کمک می‌طلبد، ولی خدا به طرز مرموز و غیر قابل توصیفی سکوت می‌کند. خدا نه تنها جواب دعاهای حقوق را نمی‌دهد، بلکه حتی به نظر می‌آید که آنها را نشنیده است. خدا زحمت شنیدن را به خود نمی‌دهد یا حداقل چنین به نظر می‌رسد. او هم چنین به طرز عجیبی از هر اقدام و دخالتی خودداری می‌کند. در این شرایط پر از شرارت، وقتی فریاد برمی‌آورد تا خدا کاری بکند، او ظاهراً هیچ کاری انجام نمی‌دهد. بدین جهت حقوق می‌خواهد دلیل آن را بداند. از خدا می‌پرسد چه اشکالی پیش آمده، چرا اوضاع این گونه است؟

سکوت عجیب خدا

بیائید طور دیگری به موضوع نگاه کنیم. اگر شما خدا بودید چکار می‌کردید؟ اگر شما صاحب همه قدرتها بودید و بر همه چیز کنترل داشتید، اگر می‌توانستید طبق میل خود، افکار و احساسات مردم را تغییر دهید، اگر واقعاً می‌توانستید با قدرت کلام خود از «هیچ» همه چیز بیافرینید، اگر می‌توانستید تنها با یک کلام، بیماران را شفا دهید و مردگان را برخیزانید، اگر تمام نیروهای طبیعی در اختیار شما بود و حتی بر قدرتهای شریر نیز اقتدار می‌داشتید، چکار می‌کرد؟ اگر یک نوزاد نارس خوابیده در دستگاه تنفس مصنوعی را در بیمارستان می‌دیدید که با چشمان نوار بسته و لوله ای در داخل گلو درد می‌کشد، چکار می‌کردید؟ وقتی یک بیمار سرطانی را که

از شدت درد قطره قطره آب می‌شود و معالجات دردآورش او را به ستوه آورده و از شما سلامتی یا حداقل خلاصی از درد غیر قابل تحملش را می‌طلبد چکار می‌کردید؟ اگر شخصی تمام زندگی خود را از روی محبت و خدمت فدای شما بکند و از شما عاجزانه بخواهد که فرزندش را که علناً در مقابل خدا ایستاده است نجات دهید، چکار می‌کردید؟ یا در مورد ایمان دارانی که از زندگی در زیر سلطه حکومت‌های خودکامه به ستوه آمده‌اند، زندانی می‌شوند، مورد شکنجه قرار می‌گیرند و حتی به خاطر ایمانشان به مسیح می‌میرند، چکار می‌کردید؟ وقتی آنان شب و روز برای رهائی خود به شما التماس کنند، چکار می‌کردید؟ در جواب دعاهای مداوم و پر حرارت برای احیای کلیساهائی که نفوذ آنها در میان جوامعی که از میراث مسیحی خود روی برمی‌گردانند و به طرز فزاینده ای در فسادهای اخلاقی غرق می‌شوند، چکار می‌کردید؟ چکار می‌کردید؟ قطعاً اگر خدا بودید، کاری انجام می‌دادید.

به نظر می‌رسد که اگر خدا واقعاً چون خدا عمل می‌کرد، دیگر هیچ تصادف مرگباری وجود نمی‌داشت، نه تولد نوزادی ناقص الخلقه، نه سرطان، نه ایدز، نه گردبادهای مهلک، نه جنگ و نه هیچ رنج و دردی. کلیساهای ازایمان داران پر می‌شدند و عدالت و راستی کامیاب می‌گردید. سراسر دنیا در صلح و شادمانی، در ایمان و نیکوئی ترقی می‌کرد. چنین وضعیتی برای همه ما قابل درک بود. آنگاه تمام انسانها می‌توانستند به راحتی به خدا ایمان بیاورند.

اما وقتی در اندوه و اضطراب خود نزد او فریاد برمی‌آوریم و او ظاهراً کاری نمی‌کند، چگونه چنین چیزی ممکن است؟ مشکل حقوق و بار گران او همین بود و تصور می‌کنم مشکل من و شما هم باشد.

سؤال در مورد اعتماد

موضوعی که ما ایمان داران در رابطه با دعاهای بی‌جواب خود با آن مواجه می‌شویم، مسئله اعتماد و اطمینان است. این موضوع مخصوصاً به این سؤال ختم می‌شود که آیا تمایل داریم به حکمت متعالی خدا اعتماد کنیم یا نه. در این صورت می‌توانیم این موضوع را نیز بپذیریم که خدا برای عملکرد خود که از نظر ما غیر قابل درک است دلائلی دارد.

تمایل به حفظ اعتماد نسبت به خدا صرف نظر از وقایعی که اتفاق می‌افتند، متأسفانه در روزگار ما رو به کاهش است. مرتباً در مورد مردم و بخصوص روشنفکران جامعه می‌شنوم که تجربه‌های تلخ و ناگوار زندگی شان موجب شده که نتوانند به خدائی زنده، مهربان، دانا و قادر مطلق ایمان داشته باشند. به نظر آنها غیر ممکن است که خدائی نیکو بتواند اجازه دهد که چنین اتفاقاتی روی دهند. آنان از باور به چنین خدائی که دیگر هیچ کاری برایشان نمی‌کند متنفر هستند.

برعکس، تمایل به اعتماد نسبت به خدا (حداقل تا حدودی) بر اساس این فرضیه معقول و منطقی قرار گرفته که خدا چون خداست، بیشتر از ما می‌داند و دید او بسی فراتر از نگاه ما است. ماتیو، جوان مسیحی که در بخش دوم کتاب «سیر و سلوک زائر» نوشته جان بونیان، مشغول آموختن اصول دینی بود، وقتی از او پرسیده شد که چون به مطلبی از کتاب مقدس می‌رسد که آن را درک نمی‌کند، چکار می‌کند پاسخ داد: «فکر می‌کنم خدا از من داناتر است.» پاسخ این جوان در مورد ما نیز کاملاً صدق می‌کند. وقتی با حوادثی در زندگی مواجه می‌شویم که نمی‌توانیم معنی آنها را درک کنیم، این جواب مناسب حال ما نیز هست. چنین دیدگاهی در مورد اعتماد، بیانگر توکل فروتنانه شخص ایمان دار است که خدا «تمام مصائبی را که

در این دنیای اندوهناک بر من می‌رسد، برایم به نیکوئی مبدل می‌سازد، زیرا او بر انجام آن توانا است، چون که او خدای قادر متعال است و مشتاق چنین فرجامی برای من است زیرا او پدری وفادار و امین است» (تعلیمات دینی هایدلبرگ).

با این وصف بهتر است با خود رو راست باشیم. در حقیقت، اعتماد به حکمت و اهداف محبت‌آمیز خدائی که همه چیز را در کنترل خود داشته باشد، موضوع ساده‌ای نیست. تداوم اطمینان ناشی از ایمان به هنگام شادی و آسودگی، زمانی که چالش بر سر ایمان حالتی تئوریک دارد و تنها کاری که می‌کنیم این است که امیدوار باشیم پاسخ مناسبی به امتحان الهی بدهیم یک مسئله است، ولی ایمان و اعتماد تزلزل‌ناپذیر به هنگام یأس و درماندگی که مستلزم توکل واقعی و بی‌چون و چراست، موضوعی دیگر است.

«راديو ندای امید» چندین سال «مؤسسه خبری خاور دور» را در تهیه و پخش برنامه‌های رادیوئی مسیحی به زبان همونگی برای قبایل جنوب شرقی آسیا کمک می‌کرد. کشیش جان لی، گوینده برنامه، در نوجوانی از طریق شنیدن برنامه‌های رادیوئی انجیل در وطن خود لائوس به مسیح ایمان آورد. سالها بعد، خود جان لی برنامه‌های مسیحی بسیار جالب و تأثیرگذاری از طریق رادیو به زبان همونگی تهیه کرد. او عطیه خاصی برای بشارت کلام خدا منطبق با خواسته‌ها و فرهنگ همونگ داشت. گزارش‌های موثق حاکی از آن است که علی‌رغم فشار و آزار حکومت‌های کمونیستی در شرق آسیا، بیش از ۲۵۰ هزار نفر در طی بیست سال گذشته به مسیح ایمان آورده‌اند. اکثر این نوایمانان برای تغذیه روحانی خود وابسته به کشیش لی و برنامه‌های رادیوئی او بودند. یک روز، نامه‌ای به دستم رسید مبنی بر این که جان به طرزی ناگهانی و غیر

منتظره در گذشته است. چند هفته بعد جیم باومن، مدیر بخش بین‌المللی «مؤسسه خبری خاور دور» نامه‌ای دیگر برایم فرستاد:

«بسیار خوب، دیوید، حال در اینجا با امتحان خوبی در مورد الهیات خود روبرو هستیم. خداوند به ما می‌گوید که به تمام جهان برویم و انجیل را موعظه کنیم. به ما می‌گوید که دوست ندارد هیچ کس هلاک شود، پس باید نهایت سعی خود را بکنیم. خداوند در اینجا مردی را برانگیخت که انقلابی در بین مردم ایجاد کرد و اکنون آنان در جفائی شدید بسر می‌برند. می‌گویند از این می‌ترسند که ایمان خود را در زیر فشارهای وحشیانه از دست بدهند. می‌گویند تنها دلگرمی‌شان برنامه‌های رادیویی انجیل است. پس ۱) دشمنان فشار خود را تشدید کرده‌اند تا ایمان‌داران را وادار به پرستش دوباره ارواح شریر کنند. ۲) امواج رادیویی دچار پارازیت شده‌اند. ۳) در بحرانی‌ترین زمان ممکن برای این شاگردان مسیح، گوینده برنامه ناگهان درگذشت. ۴) تقریباً در همان روز، گردباد شدیدی آنتن‌های یکی از رادیوهای همکار را در جزیره گوم از کار انداخت و از همه این وقایع می‌توان حدس زد که سایر برنامه‌ها به زبان همونگی قطع شده‌اند. راههای خدا را به سختی می‌توان درک نمود.

آری چنین است. ولی ایمان‌داران چه راه چاره‌ای دارند و چه می‌توانند بکنند... جز اینکه همچنان ایمان داشته باشیم که حقانیت ایمان ما سرانجام ثابت می‌شود و نیز اینکه «احکام خداوند حق و تماماً عدل است» (مزمو ۹۶:۱۹)؟ و همچنان امیدوار و منتظر باشیم که اگر «زیر دست زورآور خدا فروتنی نمائیم» اعتماد و اطمینان ما به حکمت و نیکوئی خداوند، در نهایت برای ما عدالت محسوب خواهد شد و «در وقت معین ما را سرافراز خواهد کرد» (اول پطرس ۵:۶)؟ وقتی در این وسوسه می‌افتیم که در این امر شک کنیم، کلام خدا به ما یادآوری می‌کند که ایمان ما شدیداً متکی به وفاداری

و عدالت تزلزل‌ناپذیر خدا است و نه متکی به شرایط و موقعیت خودمان و دیگر مهم نیست که چه دردها و مصائبی را تجربه می‌کنیم.

جان نیوتن، ناخدای کشتی حمل برده که بعدها تبدیل به یکی از موفق‌ترین مبشرین انجیل گردید، شهرت خود را بیشتر مدیون نوشتن مشهورترین سرود مذهبی جهان به نام «فیض شگفت‌انگیز» است. اما بزرگترین اثر وی در امر شبانی، در مجموعه نامه‌هایش گردآوری شده که واقعاً گنجینه‌ای از بصیرت روحانی است. او در مورد حکمت راههای خداوند، به یکی از دوستانش چنین نوشته است:

به سختی می‌توانم طرحی ابداع کنم که دلیل موجهی برای راضی بودن از آن طرح داشته باشم، زیرا طرح من، ریشه در همان موقعیت و شرایطی دارد که تصمیم می‌گیرم کاری انجام دهم. چه می‌دانم، شاید این نقشه باعث تباهی روحانی من شود یا حداقل موجب محرومیت من از نیکوئی بزرگتری گردد که خدا برای من در نظر گرفته است. داوری ما درباره امور بر اساس زمان وقوع آنها است ولی خدا پیامد آنها را می‌بیند. اگر ما نیز بتوانیم چنان دیدی الهی داشته باشیم، از نظر او به کاملیت رسیده ایم ولی چون نمی‌توانیم، باید آن را رحمت توصیف‌ناپذیری بدانیم که خدا برای ما در نظر می‌گیرد، خواه از تدبیر و مدیریت خدا راضی باشیم یا نباشیم. به کلامی دیگر، رسیدن به این شناخت ما را متقاعد می‌سازد که خدا همواره از پیش به خوبی می‌داند که چه می‌کند.

در عین حال اگر شرایط و اتفاقات مبین چیزی غیر از این باشند، شاید این تمایل در ما به وجود بیاید که در مورد خدا دچار تردید شویم و شک دارم که بتوان چنین چیزی را به خدا نسبت داد و ادعای ایمان داشت؟

پاسخی از جانب خداوند

حقوق در ابتدای الهام خود، از کوتاهی خدا در پاسخ دادن به التماسهای مشتاقانه اش شکایت می کند. ولی بعد از اندکی ناگهان خدا به دعای حقوق جواب می دهد. او از روی تجربه، حقیقتی را درمی یابد که فرانسیس شافر الهیدان آن را این طور بیان کرده است: «خدا اینجاست و خاموش نیست.» خدا به فریادهای گلایه آمیز حقوق پاسخ می دهد:

در میان امتهای نظر کنید و ببینید
و به شدت متحیر شوید،
زیرا که در ایام شما کاری می کنم
که اگر شما را هم از آن با خبر سازند،
باور نخواهید کرد. (حقوق ۱: ۵)

در اینجا خدا اعلام می کند که دست به کار می شود و در واقع کارهایی که قصد انجام آنها را دارد همه را حیرت زده خواهد کرد. خدا به حقوق می گوید: «صبر کن تا آن را ببینی، کاری می کنم که حتی اگر آن را برایت تعریف کنم باور کردنش سخت باشد.» سخن خدا در آیه ۵ احتمالاً اشاره ای مجدد به اساسی ترین اصل در دیدگاه کتاب مقدسی است، یعنی اعتقاد به این که دست خدا در حوادث تاریخ عمل می کند. در نظر نویسندگان کتاب مقدس، خدا در صحنه جهان نقش اول را بازی می کند. در این میان، علت‌های ثانویه و ابزارهای انسانی صرفاً نقشی ثانوی و ابزاری دارند. خدا است که متن را نوشته و نمایش را کارگردانی می کند. مؤرخان از کارهایی که نبوکدنصر، پادشاه بابل، در قرن ششم قبل از میلاد انجام داده سخن گفته اند اما کتاب مقدس در مورد کار خدا به هنگام براندازی امپراتوری آشور و ویرانی اورشلیم به دست نبوکدنصر، سخن می گوید.

فصل دوم

مشکل شرارت

اگر می توانستید تنها در یک مورد از خدا توضیح بخواهید، آن مورد چه می بود؟ و اگر خدا آن را برای شما توضیح می داد، آیا مطمئن هستید که پاسخ او، شما را قانع می کرد؟

ای یهوه خدای من، ای قدوس من، آیا تو از ازل نیستی؟
پس نخواهیم مرد.

ای خداوند، ایشان را برای داوری معین کرده ای
و ای صخره، ایشان را برای تأدیب معین نموده ای.
چشمان تو پاک تر از این است که به بدی بنگری،
و بی انصافی را تحمل نمی توانی کرد.
پس چرا خیانت گاران را تحمل می نمائی
و حینی که شریر عادل تر از خود را می بلعد،
خاموش می مانی؟ (حقوق ۱: ۱۲-۱۳)

لازم به گفتن نیست که در توصیف مأموریت انبیای اسرائیل گفته می شد که درخواست موفقیت آمیز از خدا، مستلزم داشتن وجدان آگاه اجتماعی است. حقوق از این نظر انسان شایسته ای بود. او دهشت بی عدالتی موجود در جامعه خود را به شدت احساس می کرد. پس برای یافتن جواب، به حضور خداوند فریاد برآورد و از سکوت و بی توجهی ظاهری خدا رنج می برد.

خدائی که همه چیز را تحت اختیار خود دارد

از دیدگاه ایمان، خدا همیشه در تاریخ فعال بوده و هست، چه در وقایع فراگیری که بر پرده عظیم نقاشی جهان ترسیم شده و چه در وقایعی که در کنج زندگی شخصی هر یک از ما روی می دهد. خدا از روند همه چیز آگاه است، هم از آنچه در پهنه گیتی روی می دهد و هم از آنچه در دنیای کوچک افکار بشر می گذرد. در واقع او شخصاً در همه جا، همه وقت و همه چیز فعال است. خدا نه بی تحرک است و نه بی تفاوت، نه منفعل است و نه قطع رابطه کرده است. او در مورد دنیا و ساکنان آن، به اصطلاح دستهای خود را بالا نبرده است.

از دیدگاه کتاب مقدس، این ویژگی، وجه تمایز اصلی خدای واقعی از خدایان ساختگی است. سراینده مزامیر، بتهای امتها را این گونه توصیف کرده است:

دهنها دارند و سخن نمی گویند،

چشمها دارند و نمی بینند،

گوشها دارند و نمی شنوند،

بلکه در دهان ایشان هیچ نفس نیست. (مزمور ۱۳۵: ۱۶-۱۷)

برعکس، خدای اسرائیل، خدای زنده است.

چنان که آهو برای نهرهای آب شدت اشتیاق دارد،

همچنان ای خدا، جان من اشتیاق شدیدی برای تو دارد.

جان من تشنه خدا است، تشنه خدای زنده. (مزمور ۴۲: ۱-۲)

ای یهوه صباپوت،

چه دلپذیر است مسکنهای تو.

جان من مشتاق بلکه گاهیده شده است،

برای صحنهای خداوند.

دلر و جسد مبرای خدای زنده صیحه می زند. (مزمور ۸۴: ۱-۲)

خدای زنده بر خلاف بتها کر و لال نیست. او می بیند و می شنود و سخن می گوید. خدا کلام خود را چه برای آفرینش یا نجات یا داوری بیان می کند و آنچه می گوید واقع می شود.

به کلام خداوند آسمانها ساخته شد

و کل جنود آنها به نفخه دهان او...

زیرا که او گفت و شد،

او امر فرمود و قائم گردید. (مزمور ۳۳: ۶، ۹)

چنان که باران و برف از آسمان می بارد

و به آنجا بر نمی گردد،

بلکه زمین را سیراب کرده

آن را بارور و برومند می سازد

و برزگر را تخم و خورنده را نان می بخشد،

همچنان کلام من که از دهان صادر گردد خواهد بود:

تزد من بی ثمر نخواهد برگشت،

بلکه آنچه را که خواستم بجا خواهد آورد

و برای آنچه آن را فرستادم کامران خواهد گردید. (اشعیا ۵۵: ۱۰-۱۱)

خدای زنده بر خلاف بتها درمانده و بی روح نیست. او فعال است و عمل می کند. والاترین سپاسگزاری اسرائیل، در تعمق سراینده مزامیر در مورد رحمت، بخشش و نجات خداوند سروده شده است. او خود (و نیز ما) را تشویق می کند که خداوندی را ستایش کنیم

که تمام گناهانت را می آمرزد

و همهٔ مرض های تو را شفا می بخشد؛

حیات تو را از هاویه فدیة می دهد

و تاج رحمت و رأفت را بر سر تو می نهد؛

جان تو را به چیزهای نیکو سیر می کند

تا جوانی تو مثل عقاب تازه شود.

خداوند عدالت را به جا می آورد

و انصاف را برای جمیع مظلومان.

طریق های خویش را به موسی تعلیم داد

و عمل های خود را به بنی اسرائیل.

خداوند رحمان و کریم است؛

دیرغضب و بسیار رحیم. (مزمور ۱۰۳: ۸، ۳)

ولی خدا نه تنها منشاء وقوع امور نیکوئی نظیر وقایع نجات بخش، اعمال محبت و رحمت، استقرار عدالت و راستی است بلکه طبق کتاب مقدس، او مسئول تمام وقایعی است که اتفاق می افتند. ایوب می پرسد: «آیا نیکوئی را از خدا بیابیم و بدی را نیابیم؟»

تمام این سخنان به این معنی است که از دیدگاه کتاب مقدس، خدا فرمانروای کل حیات است. او بر همه انسانها و هر آنچه می گذرد، نظارت

و حاکمیت دارد. ملتها مطیع اراده او هستند و اهداف او را به عمل می آورند. حاکمان زمین - رئیس جمهورها و نخست وزیرها، پادشاهان و دیکتاتورها - همه در خدمت گسترش اهداف و نقشه های خدا هستند، چه بر این امر آگاه و مشتاق باشند و چه نباشند. هر آنچه در جهان اتفاق می افتد، به خاطر این است که او چنین اراده کرده و در نهایت - و البته مهمتر از همه - اینکه خدا همه چیز را، چه خوب و چه بد، برای خیریت نهائی کسانی که او را دوست دارند و از آن او هستند بکار می برد (رجوع کنید به رومیان ۸: ۲۸).

بدیهی است که مشکلاتی در پذیرش این تعریف کتاب مقدس از خدا وجود دارد. یک مشکل این است که چگونه می توان درستی آن را فهمید؟ آیا این دیدگاه نمی تواند تنها یک آرمان گرایی پوچ باشد؟

بسیار کم هستند انسانهایی که مایل باشند با دنیائی کاملاً پوچ و بی معنی و بدون هدف مواجه شوند. ما مشتاق آن هستیم که باور کنیم در ورای تاریخ، خواه تاریخ جهان و خواه داستان زندگی ما، عقلانیت و منطق نهفته است. اگر چنین است، پس حتی رنجهای ما می توانند هدف مند باشند و به همین خاطر مصائب و بدبختیهای ما تنها دردی بی معنی نیستند. از طرف دیگر شاید ما انسانها ایده پدر آسمانی پر عظمت، دانا و توانای مطلق را اختراع کرده ایم، خدائی که بر همه چیز نظارت می کند و مطمئناً در نهایت همه چیز را به خوبی مبدل می کند. حق با کیست؟ با شکاکيون که هیچ مفهوم والائی برای زندگی قائل نیستند، یا با ایمان داران که معتقدند ظاهر امور هر چه باشد، خدا بر تخت پادشاهی نشسته است؟ هیچ راهی برای اثبات پاسخ به این سؤال با اطمینان قطعی وجود ندارد. شما نمی توانید با استدلال و بحث، راه خود را به سوی حقیقت پیدا کنید. تنها می توانید به یکی از این دو راه ایمان داشته باشید.

مشکل شرارت

مشکل دوم در رابطه با دیدگاه کتاب مقدس مبنی بر اینکه خدا در همه اتفاقات تاریخ جهان فعالانه دخالت دارد، موضوعی است که معمولاً از آن به عنوان «مشکل شرارت» یاد می‌شود. اعتقاد به عدالت الهی، اصطلاحی در علم الهیات است که می‌کوشد مشکل شرارت را حل کند و بنا به تعریف جان میلتون، «توجیه گر طریق‌های خداوند برای انسان» است. این عطیه به ما داده شده که ایمان خود را بر قانون مقتدرانه خدائی فیض بخش بنا نهیم. به ما عطا شده که همچنان به هر دو جنبه خدا که در دعاهای کودکی خود فراگرفته ایم ایمان داشته باشیم که «خدا بزرگ و نیکوست» با این شناخت و این ایمان چگونه می‌توانیم خدا را با تمام شرارتهائی که در جهان ما می‌گذرد مرتبط بدانیم؟ بحث فقط بر سر این نیست که خدا فوراً به فریاد ما نمی‌رسد یا اینکه اجازه می‌دهد درد و رنج همچنان در جهان باشد. موضوع این است که خدا وسایل و ابزارهائی برای اعمال اراده خود برمی‌گزیند که - به بیان ملایم - نامناسب به نظر می‌رسند.

خدا در یازدهم سپتامبر ۲۰۰۱ کجا بود؟ آیا آن چنان که بسیاری می‌پندارند او در برجهای «مرکز تجارت جهانی» در کنار قربانیان بی‌گناه و امدادگران شجاع حضور داشت؟ آیا او در هواپیماها همراه مسافری بود و به آنها آرامش می‌داد و آنان را به استقامت شجاعانه دعوت می‌کرد؟ بسیار خوب، مشکلی با این نداریم. اما آیا خدا به طریقی در این حملات نقش داشت و به مهاجمین اجازه داد یا حتی آنان را برانگیخت؟ عده‌ای از رهبران مسیحی صراحتاً گفته‌اند که خدا از حملات تروریستی برای تنبیه آمریکا به خاطر خودسری اش استفاده کرده است، ایده‌ای که شخصاً بر آن صحنه نمی‌گذارم. ولی بسیاری از مسلمانان فراتر از این رفته‌اند. اخیراً مصاحبه‌ای

تلویزیونی با یک زن مسلمان جوان یمنی را دیدم که می‌گفت چگونه در ۱۱ سپتامبر با دیدن تصاویر ویرانی برجهای مرکز تجارت جهانی، اشک شوق ریخته است، زیرا احساس می‌کرده که عدالت در آمریکا تحقق یافته است. آیا واقعیت همین بود؟ آیا خدا بمب‌گزاران انتحاری را برانگیخت که انتقام خود را با کشتن ۳۰۰۰ انسان بی‌گناه بگیرد؟ چه خدائی این گونه عمل می‌کند؟ حتی تصور آن هم زشت و موهن است.

حال در اینجا با واقعیتی به نام شرارت رو در رو هستیم و این دقیقاً همان مسئله‌ای است که حقوق با آن درگیر بود، که خدا حامی از شرارت و زشتی حمایت می‌کند. عظمت فاجعه وقتی بیشتر آشکار می‌شود که مثال‌های کتاب مقدس در مورد شرارت را به وقایع جاری تعمیم دهیم. ولی پیامی که بر حقوق مکشوف گردید این است که در نهایت تنها خود خدا در ماورای جنگ وحشتناکی که منجر به نابودی و فروپاشی حکومت یهودا گردید قرار دارد.

زیرا که اینک آن امت تلخ و تندخو،

یعنی بابلیان را برمی‌انگیزا فر

که در وسعت جهان می‌خرامند

تا مسکن‌هائی را که از آن ایشان نیست به تصرف آورند.

ایشان هولناک و مهیب می‌باشند،

حکمر و جلال ایشان از خود ایشان صادر می‌شود.

اسبان ایشان از پلنگها چالا کتر

و از گرگان شب تیزروترند

و سواران ایشان جست و خیز می‌کنند

و سواران ایشان از جای دور آمده،

مثل عقابی که برای خوراکی بشتابند می‌پرند.
 جمیع ایشان برای ظلم می‌آیند،
 عزیمت روی ایشان به طرف پیش است
 و اسیران را مثل ریگ جمع می‌کنند
 و ایشان پادشاهان را استهزا می‌نمایند
 و سروران مسخره‌اشان می‌باشند.
 بر همه قلعه‌ها می‌خندند
 و خاک را توده نموده، آنها را مسخر می‌سازند.
 پس مثل باد به شتاب رفته،
 عبور می‌کنند و مجرم می‌شوند.

این قوت ایشان خدای ایشان است. (حقوق ۱: ۶-۱۱)

«مژده‌ای» که خداوند به حقوق داد این بود که او به طریق شگفت‌انگیزی در حیات یهودا دخالت می‌کند. خدا به مشکلاتی اشاره می‌کند که حقوق با اصرار می‌خواست توجه او را به آنها جلب نماید. ولی خداوند قبل از این که نبی بیش از حد هیجان زده شود، برایش شرح می‌دهد که اعمال شگفت‌انگیزی که قصد انجام آنها را دارد، برای قوم برگزیده‌اش، به طرز باور نکردنی نه‌رهایی بخش بلکه مصیبت بار خواهد بود. خداوند به او می‌گوید: «من بابلیان را می‌فرستم... ایشان قومی هولناک و بی‌رحم هستند که سرزمین‌ها را زیر پا می‌گذارند و شهرها و مسکنها را تصرف می‌کنند.» بنابراین پاسخ خدا به تمام خطاها و گناهان موجود در جامعه یهودی این است که با داوری و تنبیه می‌آید. او قوم را با لشکریان شریر بابل تنبیه می‌کند تا بر آنها غلبه یابند و کشورشان را نابود سازند، هزاران یهودی را بکشند و اکثر کسانی را که جان سالم بدر برده‌اند به اسیری ببرند.

این مکاشفه به عوض اینکه جوابگو باشد سؤالات بیشتری به وجود می‌آورد. می‌توانیم تصور کنیم که حقوق در جواب خدا گفته باشد: خدایا، کمی صبر کن. بابلی‌ها! آیا می‌خواهی از آنها برای تنبیه قوم من استفاده کنی؟ آنها که از ما بدترند! آنها که به کلی هرزه و فاسدند. ستمکار و عاری از رحم و مروت هستند و در بت پرستی هم‌تا ندارند. بسیار خوب، اگر فکر می‌کنی در یهودیه مشکلی هست، در مورد بابل چه می‌گوئی؟ چگونه می‌توان تصور کرد که از آنها به عنوان ابزاری برای عدالت خود استفاده کنی؟ به علاوه، بابلی‌ها کوچکترین توجهی به یهوه خدای اسرائیل نداشتند. حتی به فکرشان هم‌خطور نمی‌کرد که ابزاری برای اجرای عدالت خدا باشند؟ آنها حتی به او ایمان نداشتند و او را نمی‌شناختند. بابلی‌ها به قدرت خود و تاکتیک‌های برتر و ارتش قوی خود می‌بالیدند و فکر می‌کردند که اینها عامل موفقیت‌های جنگی آنان است. بابل نمونه‌ای از قدرت دنیوی بود: وحشی، بت پرست و متکبر. پس چگونه می‌توان تصور نمود که خدائی عادل نه تنها آنها را موفقیت بخشد، بلکه حتی آنها را به عنوان ابزار سیاست خود بکار گرفت؟

جوابهایی نه چندان ساده

اگر فکر می‌کنید که می‌خواهم مشکل شرارت را حل کنم، در اشتباه هستید. از یک جهت خدا از من نخواست که وکیل مدافع او باشم و از جهت دیگر نمی‌توانم مشکل را حل کنم. در توان من نیست که اعمال خدا را توضیح دهم زیرا از درک آنها عاجز هستم. هیچ پاسخ ساده‌ای برای مشکل شرارت وجود ندارد ولی جوابهای ناکافی فراوانی مطرح شده‌اند. یکی از جوابهای عامه پسند در این روزگار، فرضیه‌ای است که می‌توان آن را «فرضیه

خدای ناتوان» نامید. نورمن میلر، نویسنده آمریکائی گفته است: «اگر خدا تماماً نیکوئی است، پس نمی تواند قادر مطلق باشد و اگر قادر مطلق است، پس نمی تواند تماماً نیکوئی باشد. من به خاطر قتل عام یهودیان در کوره های آدم سوزی، به قدرت مطلق خدا ایمان ندارم. اما ۳۵ سال است بر این باورم که خدا نهایت سعی خود را می کند» (نقل از مجله تایم). این نظریه مشابه شناختی است که بعضی از نویسندگان از جمله خاخام هارولد کوشنر در کتاب پرفروش خود به نام «وقتی اتفاقات بد برای مردم خوب روی می دهد»، از خدا ارائه داده است. دلایلی که در ورای این دیدگاه وجود دارد به قرار زیر است:

۱) اگر خدا می توانست، قطعاً از امور وحشتناکی نظیر... (خودتان جای خالی را پر کنید) جلوگیری می کرد، مگر اینکه او را هیولائی خوفناک تصور کنیم.

۲) او از آن وقایع جلوگیری نکرده است.

۳) اما باور این که او هیولا باشد، غیر ممکن است.

۴) بنابراین، او قادر به جلوگیری از آن وقایع نبوده است.

بسیار خوب، پس یک راه حل برای مشکل شرارت وجود دارد. به سادگی می توان گفت که خدا کاری با شرارت ندارد و در واقع نمی تواند هیچ اقدامی در مورد شرارت انجام دهد: خدا انسانها را به سرطان مبتلا نمی کند، مسبب تصادفات مرگبار نیست، هرگز به کسی آسیب نمی رساند و اگر می توانست همه بیماران را شفا می داد. بنابراین وقتی مردم صدمه می بینند یا بهبود نمی یابند، تقصیر خدا نیست. اگر خدائی وجود داشته باشد، همواره نهایت سعی خود را می کند.

قبل از این که این دیدگاه را خیلی نامعقول فرض کنیم، بایستی به نقاط قوت و ضعف آن پی ببریم. این دیدگاه، بیانگر موضوعی است که کتاب مقدس آن را «راز شرارت» می نامد و نشان می دهد که برخی وقایع ناگوار تا چه حد غیر قابل توضیح هستند. این دیدگاه همچنین ناشی از شناخت انسان نسبت به شرارت عظیمی است که در رنج بی گناهان وجود دارد و نیز از حساسیت قابل ستایشی که نسبت به دردهای بزرگی که بسیاری تجربه کرده اند وجود دارد. این تجربه های تلخ نمی بایست وجود می داشت و اصولاً در نقشه اولیه خدا برای آفرینش خود جایی نداشته اند. جوابهای برخی از افراد مذهبی که آمیخته به ساده انگاری و خوشبینی است و اعماق رنجهای بشر را با توجیهی ملایم می پوشانند و با زبانی چرب و نرم درباره وقایع مصیبت بار تحت عنوان «خواست خدا» سخن می گویند، حال آدم را به هم می زند.

ولی با تمام این تفاسیر، من شخصاً نمی توانم خود را با فرضیه «خدای ناتوان» قانع کنم. هیچ چاره ای ندارم جز اینکه در عجب هستم که با چنین دیدگاهی در مورد رنج و شرارت، تکلیف ایمان به خدا چه می شود. منظورم خدائی است که نمی تواند از حوادث مرگبار جلوگیری کند یا امراض مهلک را شفا دهد. خدائی که از پس یک لخته خون بر نمی آید یا توسطه راننده ای مست کیش و مات می شود. این چه نوع خدائی است؟ خدائی بی تأثیر، بدون قدرت و رقت انگیز. چرا باید با ایمان داشتن و دعا کردن به خدائی که مثل ما ناتوان و درمانده است وقت خود را تلف کنیم؟ جان پایپر، کشیش و الهیدان، در یکی از موعظه های خود واقعه مرگ دلخراش مادرش را تعریف می کرد. مادر او هنگامی که به زیارت سرزمین مقدس رفته بود، طی یک حادثه عجیب کشته شد. یک کامیون حامل الوار در حالی که از کنار اتوبوس

گردشگران می‌گذشت ناگهان بارش بر روی جاده می‌ریزد و یکی از الوارها شیشه اتوبوس را می‌شکند و پس از برخورد با مادرش، در جا او را می‌کشد. آیا خدا اجازه داده بود که این حادثه اتفاق بیافتد؟ آیا خدا در آن مکان و در آن لحظه هیچ اقتدار و کنترلی داشت؟ پایپر با وجود اندوه و دل‌تنگی فراوانی که داشت، هرگز نتیجه نگرفت که آنچه اتفاق افتاده، تقدیر خدا بوده است و در توضیح آن می‌گوید: «در خدائی که نمی‌تواند از دو تا چیزی غیر از چهار در بیاورد، آرامش اندکی می‌یابم.»

برعکس این تفکر، شهادت کتاب مقدس در مورد خدا قطعاً این نیست. بر خلاف بسیاری از نویسندگان معاصر که در مورد موضوعات روحانی می‌نویسند، انبیا و رسولان (همانند جان پایپر) مصرانه و قاطعانه، هرگونه شائبه بی‌ارتباط بودن خدا با وقایع جهان را رد می‌کنند. کتاب مقدس از برخی حقایق بنیادی در مورد خدا به تفصیل سخن گفته است و حقوق هم‌آن حقایق را در پایان باب اول کتاب خود تکرار کرده است: خدا ابدی است، در ماورا و خارج از زمان و تاریخ (با این وجود در آنها فعال است). خدا قائم به ذات و قادر مطلق است که بر تمام هستی فرمانروائی می‌کند. خدا شایسته توکل و اعتماد است، چنان که حقوق او را «ای صخره» خطاب می‌کند. وقتی نزد او پناه می‌بریم، در امان هستیم. مهمتر از همه اینکه خدا قدوس است؛ «چشمان تو پاک تر از این است که به بدی بنگری.» خداوند نیکوئی محض است. خدا با شرارت هیچ میانه‌ای ندارد و در واقع نمی‌تواند داشته باشد. ممکن است انسانها فاسد شوند ولی خدا هرگز. خدا نه می‌تواند خطا و اشتباه کند و نه با آن نسبتی دارد. این است خدائی که ایمان داران او را می‌شناسند و دوست می‌دارند. حقوق او را «ای خدای من، ای قدوس من» خطاب می‌کند. او از آن ما است و ما از آن او.

آشتی ایمان و تجربه

حقوق نبی تمام این حقایق را در مورد خدا می‌دانست و به آنها ایمان داشت، ولی مشکل این بود که نمی‌توانست بگوید که کدام یک از این امور صرفاً به خاطر وقوع آنها در زندگی و دنیای او حقیقت دارند. به نظر می‌رسد که شناخت حقوق از خدا، با اتفاقاتی که در اطراف خود می‌دید در تناقض بود و این نکته موجب پریشانی او می‌شد. همان طور که لایتون فورد مبشر، پس از مرگ پسر ۲۲ ساله خود گفته بود: «مشکل ما آشتی دادن ایمان ما با تجربه‌هایمان است.» شما چگونه یا این مشکل چه می‌کنید؟

حل این مشکل نه به سرعت امکان‌پذیر است و نه به آسانی. حقوق در اواخر باب اول کتاب خود، به اصطلاح پا در هوا مانده است. خدا همه چیز را به فوریت بر او آشکار نکرده ولی پا در هوا ماندن از یک جهت، خود نوعی راه حل است، زیرا تنها در این حالت است که حقوق می‌تواند همچنان به کشمکش خود با خدا ادامه دهد. وقتی تجربه‌های شما ظاهراً در تضاد با ایمانتان قرار می‌گیرند، ساده‌ترین راه این است که ایمان خود را رها کنید و با ناامیدی و عصبانیت از خدا روی برگردانید. ولی راه بهتر و البته سخت‌تر این است که مانند حقوق با مشکلات دست و پنجه نرم کنید و از ترک ایمان یا انکار تجربه‌های خود سر باز نزنید.

در اینجا نکته‌ای کلیدی وجود دارد: در تمام مدتی که حقوق سؤالات خود را مطرح می‌کند و شکایت‌های خود را بر زبان می‌آورد، او در حال دعا کردن است. حقوق تنها در مورد کشمکشها و تردیدهای روحانی خود صحبت نمی‌کند بلکه با خدا در مورد آنها حرف می‌زند و دوست دارد آنها را در حضور خدا ترک کند و خود را به دستان خدائی بسپارد که راههایش گاهی اوقات خارج از قوه ادراک اوست.

اعمال خداوند همیشه برای ما قابل فهم یا قانع کننده نیستند. ما باید نسبت به این تفکر که همه چیز را درک کرده ایم و اقدام و دخالت خدا را در هر واقعه بخصوصی دقیقاً می دانیم بسیار مواظب باشیم. ما حق نداریم که خدا را از سر و کار داشتن با جهان و امور آن کنار بگذاریم. یکی از بزرگترین پاسخهایی که تاکنون در تمام ادبیات جهانی به معضل رنج داده شده در کتاب ایوب بیان شده است. ایوب هر چند بی گناه و بی عیب است اما با این وجود گرفتار مصیبت‌های وحشتناکی می شود. دوستانش مطمئن هستند که این وضعیت، داوری و عدالت خدا است («وقتی سقوط برجهای دوقلو را دیدم اشک شادی و شوق ریختم»). ولی ما نیز مثل ایوب می دانیم که چنین واکنشی به هیچ وجه توجیه واقعی موضوع نیست. ایوب برای یافتن جواب فریاد برمی آورد. او با اعتراض از خدا می خواهد که برایش توضیح دهد که چه کرده است. در طول ۳۷ باب از کتاب ایوب، این تنش غم انگیز شکل می گیرد و در این حال تمام جوابهایی که دوستان پرهیزکار و دیندار ایوب برای این موضوع ارائه داده اند در پی این بوده که توجیهی برای مصیبت‌های ایوب بیابند و خدا را از هرگونه خطا و اتباهی مبرا نمایند، اما همه این جوابها یکی پس از دیگری مثل حباب ترکیده اند.

آنگاه بالاخره در باب ۳۸، خود خدا از میان گردباد به سخن می آید. پاسخ خداوند به درخواستهای غم انگیز ایوب برای توضیح مسئله، با مطرح کردن سؤالات و ابهامات بیشماری شروع می شود که در مورد رموز و اعجاب خلقت برای ایوب مطرح می گردد: «وقتی که زمین را بنیاد نهادم کجا بودی؟... آیا تو از ابتدای عمر خود صبح را فرمان داده ای؟... آیا برجهای منطقه البروج را در موسم آنها بیرون می آوری؟... اینک بهیموت (اسب آبی یا کرگدن) که او را با تو آفریده ام... آیا لویاتان (نهنگ) را با قلاب

توانی کشید؟» چارلز ویلیامز، رمان نویس انگلیسی، در رابطه با این رویارویی چنین گفته است: «در پاسخ به مسئله رنج بی گناهان، اینک اسب آبی که شاید چیز جالبی برای گفتن داشته باشد!» اما در کمال تعجب، پاسخ خدا واقعاً بنده رنجور خود را قانع می کند. خدا هیچ جوابی به ایوب نمی دهد، ولی این موضوع دیگر برای ایوب اهمیتی ندارد چرا که او خداوند را دیده است:

«اینک من حقیر هستم و به تو چه جواب دهم؟

دست خود را به دهانم گذاشته ام...

از شنیدن گوش درباراً تو شنیده بودم

لیکن الان چشم من تو را می بیند،

از این جهت از خویشتن گراحت دارم

و در خاک و خاکستر توبه می نمایم.» (ایوب ۴:۴۰:۴۲:۵-۶)

شاید این ملاقات برای من و شما نیز کافی باشد، چرا که شناختن خدا بهتر از این است که تمام جوابهای مربوط به مشکل شرارت را بدانیم.

فصل سوم

ایستادن در برجهای دیده بانی

اگر می خواهید از خدا سؤال کنید، ادامه دهید. در این راه تنها نیستید بلکه کتاب مقدس همراه شما است. اما اگر برخی موضوعات را با خداوند در میان می گذارید، مطمئن شوید که حداقل منتظر جواب می مانید.

بر دیده بان گلاخ خود می ایستم

و بر برج برپا می شوم

و مراقب خواهم شد تا ببینم که او به من چه خواهد گفت

و دربارۀ شکایتم چه جواب خواهد داد.

پس خداوند مرا جواب داد و گفت:

”رؤیا را بنویس

و آن را بر لوحها چنان نقش نما

که دوندۀ آن را بتواند خواند.

زیرا که رؤیا هنوز برای وقت معین است

و به مقصد می شتابد

و دروغ نمی گوید.

اگر چه تأخیر نماید برایش منتظر باش

زیرا که البته خواهد آمد و درنگ نخواهد نمود.

اینک جان مرد متکبر در او راست نمی باشد،

اما مرد عادل به ایمان خود زیست خواهد نمود...“ (حقوق ۲: ۱-۴)

یکی از قوی ترین بیانیه های پوچ گرائی مدرن، نمایش نامه «در انتظار گودو» نوشته ساموئل بکت است. در این نمایش، بجز تک درختی حزن آور که ظاهری رقت انگیز دارد صحنه کاملاً خالی است. ساختار نمایش یکنواخت و خسته کننده و سراسر پر از حرکات تکراری است. بیشتر داستان نمایش شامل گفتگوی دو شخصیت اصلی نمایش، ولادیمیر و استراگون می باشد که در انتظار آمدن مردی به نام گودو هستند. آنها تقاضای ملاقات با گودو را کرده اند و مکرراً با زبانی که لحنی شدیداً مذهبی دارد، او را صدا می زنند و از او می خواهند که بیاید. این طور به نظر می رسد که به این دو شخصیت قبولانده اند که گودو تقاضای آنها را مورد بررسی قرار داده ولی هیچ اتفاقی در طی دو پرده نمایش نمی افتد. همان اتفاقات و همان گفتگوها تکرار می شوند و این خود باعث ایجاد حس پوچی و بیچارگی در بیننده می شود. در آخر قاصدی وارد می شود تا به آنها بگوید که گودو نمی آید.

پیام نمایش البته این است که خدا نمی آید. ولادیمیر و استراگون شخصیت های کاملاً معاصر هستند که می دانند انتظارشان بی نتیجه است چرا که همه چیز بی نتیجه است، نه مفهومی، نه هدفی، نه پدر مهربانی در آسمان، نه بهشت (یا جهنم)؛ در واقع خارج از صحنه خالی این دنیا، هیچ چیزی نیست. آنها فقط انتظار می کشند، زیرا کاری بهتر از آن ندارند و نمی توانند تجدید قوا کنند تا خود را بکشند و یک بار برای همیشه به زندگی خود خاتمه دهند.

ایمان در مقابل تجربه

همان طور که در پایان فصل قبل دیدیم، مشکل اساسی حقوق، همان مشکلی است که هر ایمان دار متفکری در هر گوشه دنیا دارد یعنی تلاش

برای آشتی دادن ایمان و تجربه. چگونه می توانیم ایمان خود به نیکوئی، محبت و قدرت خدا را با آنچه می بینیم که در دنیای پیرامون ما واقع می شوند، وفق دهیم؟

اگر خدا نیکو است، اگر خدا چنان قدوس است که طبق گفته حقیق، حتی نمی تواند به بدی بنگرد (۱۳:۱) و اگر او بر جهان نظارت و فرمانروائی دارد، پس این اتفاقات چیست؟ اشکال کار کجاست؟ یک جای کار می لنگد، زیرا خود دنیا مملو از مصیبت، بی رحمی و قساوت است. درک معنی سکوت خدا در مقابل فریادهای استمداد ما و کوتاهی او در جلوگیری از بروز وقایع وحشتناک، مشکل است. اما در واقع تنها برای کسانی مشکل است که شناخت و ایمانشان نسبت به خدا همانند شناخت و ایمان حقیق است. بالاخره اگر خدا قادر مطلق نیست، پس ممکن است در هنگام وقوع امور ناخواسته، نتواند کاری بکند. حقیق می گوید خیر، خدای کتاب مقدس ناظر و فرمانروای مطلق است. خدا است که مقرر می کند و می گمارد، بلند می کند و ساقط می سازد. بدون مشیّت و دخالت او هیچ اتفاقی نمی افتد.

پس با این وجود شاید خدا به آن اندازه ای که ما فکر می کنیم خوب و مهربان نباشد. آیا می توان گفت که برای او اهمیتی ندارد که چه بر سر ما می آید؟ یا شاید خدا در چیزهایی که بر زمین اتفاق می افتد دخالتی ندارد، شاید او بزرگتر یا دورتر از آن است که به زندگی حقیرانه انسانها توجه نماید و در نظرش اهمیتی داشته باشد. شاید او فراتر از تصور و تفکر ما در باره نیکوئی و شرارت باشد، او اهداف خود را به صورتی یکنواخت و از قبل تعیین شده همانند کوبیدن گندم در آسیاب به پیش می برد و اگر مردم بی گناه لای چرخ دنده های مشیّت او خرد شوند، هیچ راه گریزی نیست. شاید قدرت و جبروت خدا بی انتها ولی مهربانی و رحمت او محدود است.

حقیق باز هم می گوید خیر، خدا یگانه قدوس است، او نیکوئی مطلق، صخره و در پیمان محبت، وفادار و ثابت قدم است.

بر برج دیده بانی

پس چه پاسخی داریم؟ آیا خدا به تلاش طاقت فرسای ما برای شناخت نسبی نقش و جایگاه او در دنیائی که همه چیز بر وفق مراد نیست پاسخی می دهد؟ این همان چیزی است که حقیق می خواهد بداند و در مشهورترین قسمت از باب دوم کتاب خود می گوید که چگونه بر بالای برجی رفت تا منتظر خدا باشد که پاسخ سؤالات خود را از او بگیرد: «بر دیده بان گاه خود می ایستم و بر برج بر پا می شوم و مراقب خواهم شد تا ببینم او به من چه خواهد گفت و درباره شکایتم چه جواب خواهد داد» (۱:۲).

کتاب مقدس غالباً از اهمیت انتظار برای خداوند سخن می گوید که در اینجا حقیق آن را به ایستادن بر برج دیده بانی تعبیر می کند. به کسانی که چون حقیق مشتاقانه مراقب و منتظر هستند، وعده های عجیبی داده شده است. در اینجا چند مورد از آن وعده ها ذکر شده است:

آنانی که منتظر خداوند می باشند قوت تازه خواهند یافت

و مثل عقاب پرواز خواهند کرد.

خواهند دوید و خسته نخواهند شد،

خواهند خرامید و درمانده نخواهند گردید. (اشعیاء ۴۰:۳۱)

یهوآ خدای انصاف است،

خوشا به حال همگانی که منتظر وی می باشند. (اشعیاء ۳۰:۱۸)

خداوند به جهت کسانی که بر او توکل دارند
و برای آنانی که او را می طلبند نیگو است.
خوب است که انسان امیدوار باشد

و با سکوت انتظار نجات خداوند را بگشود. (مراثی ۳: ۲۵-۲۶)
بنابراین، اطاعت از رهنمود نویسنده مزامیر بسیار دلگرم کننده است: «برای
خداوند منتظر باش و قوی شو و دلت را تقویت خواهد داد. بلی منتظر
خداوند باش!» (مزمور ۲۷: ۱۴).

انتظار از نتایج امیدواری است. انتظار برای خداوند، یقین به پاداش
بی چون و چرا برای نجات خدا است، نجات از درد و رنج، نجات از گناه و
هوسهای دنیوی، نجات از اندوه، تنهایی و تمام مشکلات و شرارتهائی که
زندگی ما را در این دنیا تباہ می سازد (رجوع کنید به رومیان ۸: ۲۴-۲۵).
انتظار یعنی نا امید نشدن از فیض و رحمت خدا، صرف نظر از اینکه اوضاع
و احوال چقدر غم انگیز و ناگوار یا جریان ظاهری امور چقدر دلسرد کننده
باشند. سراینده مزامیر می گوید: «منتظر خداوند هستم، جان من منتظر
است و به کلام او امیدوارم» (مزمور ۱۳۰: ۵). انتظار، اعتماد پایدار بر
نیکوئی و قدرت خدا است و در هر حالتی مساوی با امیدواری است.

یکی از دلایلی که بیانگر اهمیت فراوان انتظار برای خداوند است
اینکه ممکن است برنامه های ما مطابق نقشه خدا باشد - که همانا نجات و
احیای نهائی ما در کاملیت جلال و شادی است (رجوع کنید به افسسیان
۱: ۳-۱۰) - اما زمان بندی و روش ما فرق کند. ما می خواهیم که همه چیز
مطابق میل ما هم اکنون انجام شود. ما می خواهیم که درد و رنج هر چه زودتر
پایان یابد. می خواهیم نادرستی مغلوب شود و صداقت غالب آید. ما خواهان
شادمانی زمینی، سلامت جسمانی و کامیابی هستیم و همه اینها را همین

امروز می خواهیم. وقتی به آنها نمی رسیم، وسوسه می شویم که خدا را زیر
سؤال ببریم یا نسبت به حکمت و قدرت و حتی نیکوئی او تردید کنیم و
بعضی از ما به طور کلی او را انکار می کنیم. ولی خدا هیچگاه اشتباه نمی کند
و او فراتر از هر نیکوئی است. او روش و برنامه ای متفاوت دارد و نقشه
خود را به پیش می برد. پطرس رسول می نویسد: «لیکن ای حبیبان، این
یک چیز از شما مخفی نماند که یک روز نزد خدا چون هزار سال است و
هزار سال چون یک روز. خداوند در وعده خود تأخیر نمی نماید چنان که
بعضی تأخیر می پندارند، بلکه بر شما تحمل می نماید چون نمی خواهد که
کسی هلاک گردد بلکه همه به توبه گرایند» (دوم پطرس ۳: ۸-۹). خدا از
روشها و ابزارهائی برای انجام اهدافش استفاده می کند که با روشها و
ابزارهای مورد نظر ما متفاوت است.

زیرا خداوند می گوید

که افکار من، افکار شما نیست

و طریق های شما طریق های من نی.

زیرا چنان که آسمان از زمین بلندتر است،

همچنان طریق های من از طریق های شما

و افکار من از افکار شما بلندتر می باشد. (اشعیا ۵۵: ۸-۹)

این را بنویس

پس تصویری که در اینجا داریم به این شرح است: حقیق رنج دیده به
طور استعاری، بر فراز برج دیده بانی ایستاده است، مانند نگهبانی که در
یک شهر محاصره شده، روی قلعه ایستاده و در انتظار کمک، خیره به
دور دست می نگرد. در کتاب مکاشفه از عهد جدید، از فریاد جانهای شهیدان

خدا صحبت می‌شود که فریادشان از زیر قربانگاه بلند شده است: «تا به کی انصاف نمی‌نمائی و انتقام خون ما را از ساکنان زمین نمی‌کشی؟» و به آنها گفته شد که اندکی دیگر صبر کنند (مکاشفه ۶: ۱۰-۱۱).

چند ماه قبل از درگذشت لوئیس اسمدس، در یکی از برنامه‌های رادیویی «ندای امید» مصاحبه‌ای با او داشتم و درباره مسئله رنج و شرارت با هم صحبت کردیم، از موضوعات معمولی مانند جنگ، بیماری، درد و فقر. از او پرسیدم که به عنوان یک مسیحی چگونه می‌کوشد ایمان خود به خدا را با بدبختیهای ناگفتنی موجود در جهان تطبیق دهد. در جواب گفت: «وقتی دعا می‌کنم، نمی‌پرسم چرا؟ بلکه می‌گویم کی؟ خدایا کی برمی‌گرددی و همه چیز را درست می‌کنی؟» عده‌ای ممکن است فکر کنند پرسیدن سؤالاتی از این دست از خداوند، گستاخی و نشانه‌ای از ایمان ناقص است. به هیچ وجه این طور نیست. پرسیدن از خدا - حتی به ستوه آوردن خدا! - نشانه ایمان زنده و پویا است. نقصان و کمبود آن است که بدون منتظر شدن برای جواب، او را زیر سؤال ببریم. برعکس ولادیمیر و استراگون، ایمان داران منتظر هستند که خدا قبل از پایان نقش کوتاه ما بر صحنه این جهان ظاهر شود و بیاید.

در فرهنگ ما، تردید نمودن به حقایق مسلم، بخصوص حقیقت مسلم روحانی، به عنوان اصول گرائی نوین مورد استقبال قرار می‌گیرد. این نوع نگرش حاکی از تردید به حقایق مسلم و مشهود، در جوامع غربی امر تازه‌ای نیست. جان هنری نیومن، متفکر بزرگ کاتولیک قرن نوزدهم این نقطه نظر را در زندگی نامه روحانی خود تحت عنوان *Apologia Pro Vita Sua* توصیف نموده است. او مهمترین باورهای لیبرالیسم را این طور خلاصه کرده است:

حقیقت و دروغ از دیدگاه مذهب، تنها مسائلی عقیدتی هستند؛ آموزه‌های مختلف به یک اندازه خوب هستند؛ فرمانروای این جهان تمایل ندارد که ما به حقیقت دست یابیم؛ حقیقتی وجود ندارد؛ باور به هیچ نوع ایمانی، ما را بیشتر از دیگران مقبول خدا نمی‌سازد؛ هیچ کس پاسخگوی دیدگاههای خود نیست؛ همه اینها ناشی از الزام یا تضاد می‌باشند؛ اگر به آنچه می‌گوئیم عمل کنیم کافی است؛ شایستگی انسان در جستجو نهفته است نه در یافتن.

این طرز تلقی از حقیقت که نیومن حدود ۱۵۰ سال پیش آن را به این خوبی خلاصه کرده است، امروزه متأسفانه گریبانگر اکثر فرهیختگان جامعه شده و از این رو دیگر نمی‌توان تضاد چندانی با دیدگاه ایمان کتاب مقدسی احساس نمود. مسیحیانی که ایمان خود را بر مبنای کتاب مقدس قرار داده‌اند بر این باورند که حقیقت از مقوله مطابقت با ذات واقعیت است که خدا آن را تعیین کرده است. ادعاهای متضاد حقیقت هیچ کدام نمی‌تواند درست تر از جوابهای متضاد به مسائل ریاضی باشد. سی. اس. لوئیس در داستان «آن قدرت مخوف»، مباحثه دو نفر را به این ترتیب نوشته است: «فکر می‌کنم در مورد هر چیزی دو دیدگاه وجود داشته باشد.» دیگری در جواب می‌گوید: «چی؟ دو دیدگاه؟ در مورد هر چیزی یک دو جین دیدگاه وجود دارد تا بتوانید به جواب برسید که آن هم بیشتر از یکی نخواهد بود.»

به سراغ حقوق برمی‌گردیم که همچنان در برج دیده بانی خود ایستاده و در انتظار جواب است. در انتظار خداوند بودن در نظر ایمان داران هیچ شباهتی به در انتظار گودو ندارد. انتظار ناشی از ایمان و انتظار آمیخته به شک و تردید همان اندازه متفاوت هستند که امید و ناامیدی با هم تفاوت دارند. حقوق منتظر است زیرا اطمینان دارد که خدا سرانجام پاسخ او را خواهد داد. او ایمان دارد که هم پاسخهای درستی برای سؤالات او وجود

دارد و هم اینکه خدا، آنها را بر او مکشوف خواهد ساخت. اگر امید ما این است که خدا هیچ وقت ما را رها نمی کند، ایمان ما بدین معنی است که ما نیز هیچ گاه از خدا ناامید نمی شویم.

و سرانجام خدا پاسخ حقوق را می دهد:

پس خداوند مرا جواب داد و گفت:

«رؤیا را بنویس

و آن را بر لوح‌ها چنان نقش نما

که دوندۀ آن را بتواند خواند.

زیرا که رؤیا هنوز برای وقت معین است

و به مقصد می شتابد و دروغ نمی گوید.

اگر چه تأخیر نماید برایش منتظر باش

زیرا که البته خواهد آمد و درنگ نخواهد نمود.

اینک جان مرد متکبر در او راست نمی باشد،

اما مرد عادل به ایمان خود زیست خواهد نمود.» (حقوق ۲: ۲-۴)

خدا نه تنها جواب حقوق را می دهد، بلکه از طریق او به تقلاهای ما نیز جواب می دهد: خداوند به نبی خود می گوید: «این را واضح و رسا بیان کن. آری جوایی هست، آن را چنان بزرگ و واضح بنویس که همه بتوانند حتی با نگاهی سریع آن را بخوانند.»

و پاسخ خدا را می توان این طور تفسیر نمود: جهان در عمق خود بی معنی و بی نظم نیست، چنان چه اگر خدا بر آن نظارت و کنترل نداشت، این چنین می بود. زندگی نه هولناک است و نه یک نمایش کمدی مضحک، چنان چه اگر خدا وجود نداشت این چنین می بود. زندگی چیزی نیست که مکبث شکسپیر آن را «قصه ای که یک راوی ابله، وراج و خشمگین آن را روایت کرده و هیچ معنائی

ندارد» توصیف کرده است. ما در رنجها و مصائب خود تنها رها نشده ایم که کاری جز گریه و زاری و بی تفاوتی از دستمان بر نیاید. به هیچ وجه چنین نیست زیرا خدا حقیقی است و حقیقتاً حامی و دلسوز ماست و تمام رنجهای ما معنی دارند. اشکهای ما بیهوده نیستند، خدا آنها را جمع می کند و در دفتر خود ثبت می نماید (رجوع کنید به مزمور ۵۶: ۸) و سؤالات و خواسته هایمان با بی تفاوتی و سکوت مواجه نخواهد شد بلکه همه آنها جواب داده خواهند شد.

ولی همیشه جوابهای فوری و سریع وجود ندارد. خداوند گفته است:

«در وقت معین خود، کلام من به حقیقت خواهد پیوست. می توانید با اطمینان به آنچه راجع به آینده می گویم، اعتماد کنید. ممکن تحقق آنها موکول به آینده ای دور شود ولی منتظر بمانید چرا که مسلماً تحقق خواهند یافت» (برداشتی از آیه ۳). خدا به روش خود برنامه هایش را پیگیری می کند. او معنی همه چیز را بر ما آشکار خواهد کرد و توضیحاتی را که مشتاق دانستن آنها هستیم به ما خواهد داد. او به تمام تردیدهای ما پایان خواهد داد و همه افکار خسته ما را آرامش خواهد بخشید، ولی در موقع مناسب او، نه در وقتی که ما می خواهیم.

دو طریق زندگی

در حقوق ۲: ۴، کلید بسیار مهمی در مورد مفهوم این حقیقت برای چگونگی زیستن داده شده است: «اینک جان مرد متکبر در او راست نمی باشد، اما مرد عادل به ایمان خود زیست خواهد کرد.» این آیه اساسی که کلید تمام کتاب حقوق (و البته کل کتاب مقدس) است، اشاره می کند که فقط دو طریق اساسی برای زندگی وجود دارد: یکی طریق «تکبر» یا غرور است یعنی آنانی که خواسته هایشان مبنی بر راستی و درستی نیست و به عوض

خدا، خود را ستایش می‌کنند. چنین افرادی به قدرت، نیرو، توانائی و دانش خود متکی هستند، گروهی که حقوق قبلاً در آیه ۱۶ آنها را توصیف کرده است: کسانی که برای دامهای ماهیگیری خود قربانی می‌گذرانند، چرا که فکر می‌کنند اینهاست که آنها را دولت‌مند ساخته است. واژه «متکبر» به مفهوم کتاب مقدسی، اشاره به کسانی است که معتقدند خودشان حاکم و فرمانروای زندگی خود هستند و می‌توانند بدون خدا و به تنهایی ادامه دهند. وقتی کارها به خوبی پیش برود، متکبران به خود می‌بالند ولی چون با بدبختی و فلاکت مواجه شوند، تنها کاری که می‌توانند انجام دهند این است که همچون پیروان مکتب رواقی بگویند: «این نیز بگذرد». یا اگر شرایط برایشان غیر قابل تحمل شود، سریع‌ترین راه ممکن برای فرار از زندگی را برمی‌گزینند. متکبران بر خود متکی هستند، هیچ چیز و هیچ کس جز خود را قبول ندارند و در نظرشان بقیه صحنه، خالی است.

گروه دیگر کسانی هستند که در ایمان به خدا زندگی می‌کنند: «مرد عادل به ایمان خود زیست خواهد کرد» (۴:۲).

این واقعیت که زندگی گاهی چنان دردناک می‌شود که در توصیف نمی‌گنجد و نیز اینکه دلایل خدا برای روا داشتن چنین وضعیتی هنوز برای ما روشن نشده، ما را وادار می‌سازد که بین دو راهی یک را انتخاب کنیم. از یک طرف می‌توانیم خود را در دامن فلسفه بدبینی (مکتب کلیون) بیندازیم. شوخ طبعی نیش‌دار مارک تواین، پوششی بر یأس و نومیدی مردی بود که به خاطر مصائب شخصی بر ضد خدا ایستاد و امید خود را به کلی از دست داد. مارک تواین در یکی از آخرین آثار خود نوشته است: «هر که به آن اندازه زندگی کرده باشد که معنی زندگی را بفهمد، می‌داند که تا چه اندازه به آدم، اولین ولی نعمت بزرگ نژاد بشر مدیون هستیم که مرگ را به این جهان آورد.»

زندگی متکبران به ناامیدی منجر می‌شود. تنها راه چاره، زیستن در ایمان است یعنی اطمینان به خدا و امیدواری به کلام او. یکی از دوستانم که شبان کلیسا است، راجع به دیدار خود از یک آسایشگاه سالمندان با من صحبت می‌کرد. او به آنجا رفته بود تا با خانمی که تقریباً مشاعرش را از دست داده بود و بعد از ضربه‌ای شدید حتی قدرت تکلم نداشت ملاقات کند. آن خانم در اتاق دو تخته‌ای بستری بود و وقتی که دوست من وارد اتاق شد متوجه شد که در کنار تخت دیگر، ملاقات کننده‌ای نشسته است. در کنار آن زن که از اعضای کلیسایش بود نشست، دستان او را در دست خود گرفت و به آرامی کمی با او صحبت کرد. آن زن سعی می‌کرد با دوست من صحبت کند، ولی نمی‌توانست کلامی به زبان بیاورد. بالاخره دوستم به او گفت که اگر مایل است برای او کتاب مقدس بخواند و با هم دعا کنند. زن مشتاقانه سری به علامت موافقت تکان داد و چون شبان شروع به خواندن کرد کلمات آرامش بخش مزامیر داود، فضای اطاق را پر کرد، سپس با هم دعا کردند. وقتی مشغول دعا بود، متوجه شد که آن شخص ملاقات کننده که در کنار تخت مجاور نشسته بود، به آرامی زیر لب می‌گفت: «من به هیچ یک از این مزخرفات اعتقاد ندارم.»

لازم به گفتن نیست که حرفهای آن شخص، دوستم را سخت تکان داده بود، همان طور که وقتی جریان را برایم تعریف کرد، من هم شوکه شدم. او از این هم نشینی عجیب بین تقدس و کفر جا خورده بود و همین موضوع او را در ادامه دعا دچار لکنت کرده بود ولی در آن لحظه، واقعاً دریچه‌ای به حقیقت نهائی گشوده شد. در نهایت، این دو واکنش و برخورد، تنها گزینه‌های موجود هستند. وقتی با وعده‌های خدا روبرو می‌شویم، چه با کفر

و ناسزا روی برگردانیم و چه در ایمان آنها را بپذیریم، تنها کاری که از دستمان برمی آید تکان دادن سر است. و این است تفاوت بین «متکبران» و آنهایی که به ایمان زیست می کنند.

زندگی به ایمان

اما واقعاً معنی «به ایمان زیستن» چیست؟ اعتراف به ایمان خود و جواب مثبت دادن به وعده های خدا البته امری مهم و ارزشمند است، ولی بعد چه می شود؟ بهترین جا برای یافتن جواب این سؤال، زندگی قوم خدا است. کتاب مقدس علاوه بر سایر ویژگی هائی که دارد، دفتر وقایع روزانه ایمان است و نشان می دهد که ایمان چگونه در زندگی مردمان عملاً کار می کند، مردمانی که می دانیم تفاوت چندانی با ما ندارند. «تالار مشاهیر» کتاب مقدس در مورد کسانی که ایمان خود را در عمل تجسم بخشیدند، باب یازدهم رساله به عبرانیان است. نویسنده این رساله در مورد ایمان داران عهد عتیق این طور گفته است: «در ایمان همه ایشان فوت شدند، در حالی که وعده ها را نیافته بودند بلکه آنها را از دور دیده تحیت گفتند و اقرار کردند که بر روی زمین، بیگانه و غریب بودند. از این رو خدا از ایشان عار ندارد که خدای ایشان خوانده شود» (عبرانیان ۱۱: ۱۳، ۱۶).

در اینجا موضوع این نیست که آنها چگونه مردند بلکه به هنگام مرگ چگونه زیستند: آنان «در هنگام مرگ، به ایمان زنده بودند.» تا دم مرگ در اطمینان به خداوند، ثابت قدم بودند و صرف نظر از اینکه مرگ چه وقت، چگونه و کجا به سراغشان می آمد، بی تزل و فادار ماندند. هیچ چیز ایشان را از صمیمیت با خدا باز نداشت و آنان را از ایمان به خدا منصرف نکرد بلکه تا به آخر بر عهد خود ماندند.

برخی ادعا می کنند که ایمان به خدا، راز رسیدن به آرزوهای خود در زندگی است. اگر آن قدر ایمان داشته باشید که بدانید چگونه به درستی دعا کنید، در آن صورت به خواسته های خود خواهید رسید و می توانید به آرزوها و انتظارات خود دست یابید. طبق این طرز تفکر، ایمان نوعی کلید جادویی است که صندوقچه گنج برکات خدا را می گشاید.

ولی این تصور به هیچ وجه صحت ندارد. ایمان به معنی رسیدن به خواسته های شخصی نیست. ایمان در کتاب مقدس یعنی اعتماد بر خدا حتی وقتی که به خواسته های خود نمی رسید. ایمان داران عهد عتیق، نگاه خود را منتظرانه به آمدن منجی موعود، ماسیح دوخته بودند و بیش از هر چیز دیگری در آرزوی آن بودند. با این وجود همه آنها مردند، بدون این که وعده را ببابند ولی همچنان منتظر ماندند، همچنان امیدوار بودند، ایمان خود را حفظ کردند و از کار، اطاعت، خدمت و تحمل رنجها خسته نشدند. آنان «در ایمان کم قوت» نشدند (رومیان ۴: ۱۹) یا از متابعت خداوند رو برگردانیدند، حتی زمانی که امید و برکت موعودشان در آمدن تأخیر نمود. باب یازدهم رساله به عبرانیان می گوید که مردان و زنان ایمان دار، وعده های خدا را دیدند «و از دور تحیت گفتند» (۱۱: ۱۳). همان طور که زیستن به ایمان به مفهوم انتظار بی تزلزل و بی وقفه برای وعده های خدا است، حتی اگر آنها را نیابیم؛ به مفهوم اعتماد راسخ به خدا و اطاعت بی قید و شرط از او نیز هست، حتی اگر به ظاهر او از ما دور باشد.

اخیراً در مورد این مسئله مهم فکر می کردم که تا چه حد «مصیبت و بدبختی، انسان را با خود آشنا می سازد» و این نکته در مورد ایمان داران نیز صدق می کند. مصیبت، ما را به خودمان می شناساند و کیفیت ایمان ما را آشکار می کند. ایمان داشتن به خدا چندان مشکل نیست وقتی او را با

تمام وجود و در نزدیکی خود احساس کنید، وقتی دعاهایتان به طور فوق العاده ای مستجاب شوند و دائماً شاهد برکات خدا و حضور او در زندگی خود باشید. ولی تداوم ایمان و خدمت به خدا مستلزم ایمانی عظیم است وقتی احساس می کنید که او از شما خیلی دور است، وقتی دعاهایتان ناشنیده باقی می ماند و با بی توجهی خداوند مواجه می شوند (یا از ظاهر امور چنین برمی آید) و وقتی که نظر همه دنیا این باشد که بالاخره حق با شک گرایان است، این ایده که یک پدر مهربان آسمانی مراقب و حامی شما است بیشتر به شوخی و خیال پردازی می ماند.

بنابراین مسئله حیاتی و تعیین کننده این است که چگونه در مقابل بدبختی و مصیبت واکنش نشان می دهید؟ ماهیت خود را چگونه آشکار می کنید، متکبر یا فروتن، بدبین یا وفادار؟ بیشتر وقایعی که هر روزه در زندگی شما اتفاق می افتند، راهی است که خدا پیش پایتان گذاشته تا بتوانید پاسخ این سؤال را بدهید. مخصوصاً از طریق واکنش خود نسبت به فشارها و رنجهای زندگی، ثابت می کنید که آیا شخص ایمان داری هستید یا خیر. این تنها زمانی میسر است که با شرایطی مواجه شوید که شما را به آنجا برساند که از خدا سؤال کنید، در وضعیتی هستید تا نشان دهید که آیا با ایمان در انتظار خدا هستید یا خیر، یا اینکه دلسرد و ناامید می شوید.*
وعده این است که اگر دلسرد نشوید، اگر تا به آخر بر اعتماد و توکل خود بر خدا بمانید، خواهید زیست.

پیغام حقوق ۲:۴ همین است. اولین آیه کتاب را به خاطر دارید که می گوید: «الهامی که حقوق نبی دریافت کرد.» در این آیه منظور اصلی و اساسی تمام ادبیات نبوتی خلاصه شده است، یعنی اینکه پیام نبی در حقیقت کلام خداوند است. این ایده که عادلان باید در مواجهه با رازها و تراژدیهای

زندگی، خود را فروتن سازند و با اعتماد به خدا همچنان ایمان داشته باشند، دیدگاه منحصر به فرد و شخصی حقوق در رابطه با موضوع رنج نیست بلکه مکاشفه ای از خود خدا در مورد حقیقت امور است.

چند سال پیش در یکی از نشستهای مدیران رادیو «ندای امید» سر موضوعی بحث می کردیم. یکی از اعضای هیئت امنای تاجری موفق و بسیار مشهور و در ضمن شخصی خردمند و مشاور ارزشمنند است، پس از کمی مکث گفت: «سالها پیش یاد گرفتم که هر کسی در نقطه خاصی باید برای این سؤال اساسی جوابی پیدا کند که «آیا کتاب مقدس صحت دارد؟» سیصد سال پیش یک کشیش هلندی به نام ویلهلموس آبراکل، این رهنمود را برای کسانی که در تاریکی های زندگی خود در جستجوی نور روحانی هستند، نوشت:

از مشغول کردن فکر خود به موضوعات بزرگ و عالی بپرهیزید بلکه با فروتنی به کلام خدا بچسبید. هر وقت کلام خدا را می خوانید یا متنی از کتاب مقدس به نظرتان خطور می کند، پس به خود بگوئید: «این حقیقت است.» اگر آن متن از کلام خدا، وعده است، آن را محترم بشمارید و آرزوهای دل خود را بالاتر از کلام خدا قرار ندهید... اگر تشویق به ایمان یا دیگر فضائل روحانی است پس بگوئید: «این قاعده و قانون رفتار من است و کاش بتوانم با سادگی تمام در این راه قدم بردارم.»

اعلام حقوق مبنی بر این که عادل به ایمان زیست خواهد کرد، حقیقت خود خدا است، پس به آن ایمان داشته باشید! این آوای کرنا، در عهد جدید صد چندان خواهد شد که نجات برای همه جهان مهیا شده است.

برابر انسان قرار می گیرند یا زمانی که ظاهراً همه شواهد بر علیه او است. خوشنودی خدا این است که کسانی را که بر او اعتماد و توکل دارند، در زمر عادلان محسوب نماید. این پیغام درباره راه نجات، یعنی درباره راهی که بر اساس ایمان به خدا، در حضور خدا عادل محسوب می شویم، هسته اصلی بشارت مسیحی است و منظور ما از اصطلاح الهیاتی «عادل شمرده شدن به واسطه ایمان» همین است.

راههای بسیار، خدای واحد

چند سال پیش در سفری که به هندوستان داشتم، در قطاری که سوار آن بودم با یک نوجوان ۱۲ ساله هندو به نام بکشار گرم صحبت شدم. او پسر بچه ای دوست داشتنی، سرزنده و کنجکاو بود و از صحبت کردن با من که غریبه بودم طفره نمی رفت! بعد از این که همه چیز را در مورد خودش به من گفتم، رگبار سؤالات خود را به سوی من گرفت - اینکه نامم چیست، اهل کجا هستم، کجا زندگی می کنم، به کجا می روم، آیا از هندوستان خوشم آمده - و سرانجام در مورد شغلم پرسید که چه کاری انجام می دهم؟ به فکر افتادم که چه جوابی بدهم که بکشار بتواند بفهمد. به او گفتم: «من معلم هستم و مسیحیت را تعلیم می دهم.» مردی که نزدیک ما نشسته بود و به حرفهای ما گوش می داد، به میان حرفهایم پرید و گفت: «بله، مذاهب زیاد ولی خدا یکی است، راههای مختلف زیادی به سوی خدا هست!»

این تنها نظر آن مرد ناآشنای هندی نیست بلکه اکثر انسانها همین نظر را دارند. عده زیادی از مردم معتقدند که تمام ادیان تا حدود زیادی شبیه هم هستند و اصولاً یک چیز را می گویند و تنها تفاوتشان در این است که تعلیمات خود را با مختصات فرهنگی یا تاریخی اقوام و ملتها تطبیق داده اند.

فصل چهارم

عادل شدن به واسطه ایمان

اگر از پولس رسول می پرسیدید که مهمترین آیه در کتاب مقدس کدام است، احتمالاً پاسخ می داد: «مرد عادل به ایمان خود زیست خواهد نمود» (حقوق ۲: ۴). از انجیل مسیح عار ندارم چونکه قوت خدا است برای نجات هر که ایمان آورد، اول یهود و سپس یونانی؛ که در آن عدالت خدا مکشوف می شود، از ایمان تا ایمان، چنان که مکتوب است: «عادل به ایمان زیست خواهد نمود.» (رومیان ۱: ۱۶-۱۷)

پس عهد جدید دقیقاً چه برداشتی از حقوق ۲: ۴ دارد؟

برداشت پولس از این بینش اساسی در مورد ایمان را که خدا به حقوق داد، می توان به دو طریق خواند. قبل از هر چیز اینکه شخص عادل به خاطر ایمان خود زیست خواهد نمود. متکبران از بین خواهند رفت و باقی نخواهند ماند، اما عادلانی که به ایمان زندگی می کنند - کسانی که حتی اگر معنی اعمال خدا را درک نکنند، همچنان بر خدا اعتماد و توکل دارند - برای همیشه خواهند زیست. از طریق ایمان، زندگانی جاودان متعلق به ایشان است: «عادل به ایمان زیست خواهد نمود.»

ولی قرائت دوم نیز که معکوس اولی است درست است: آنانی که به ایمان زیست می کنند عادلند. دقیقاً همین دیدگاه در مورد ایمان است که ما را مقبول خدا می سازد یعنی حفظ ایمان به خدا حتی وقتی که موانع عظیم در

این گونه افراد فکر می کنند هر دینی این توانائی را در خود دارد که موجب ارتباطی صحیح بین خدا و انسان شود. اخیراً در یکی از برنامه تلویزیونی فیل دوناهیو شرکت داشتم. سؤالی که شرکت کنندگان حاضر با عقاید مختلف، روی آن بحث می کردند - یا به عبارتی صحیح تر سر هم فریاد می کشیدند - این بود که «آیا عیسی مسیح تنها راه نجات است؟» یکی از حاضرین در جلسه از مسیحیان انجیلی بود که پس از بیان استدلال خود، مؤدبانه گفت: «بله همین طور است. در واقع او تنها راه نجات است.» در اینجا بود که صدای اعتراض مجری برنامه بلند شد و در حالی که به تب و تاب افتاده بود و فریاد می زد گفت: «شما نمی توانید چنین ادعائی بکنید! شواهد و مدارک کافی در دست ندارید!» ولی اگر کتاب مقدس حقیقت دارد، شواهد و مدارک ما نیز کفایت می کند.

دو راه مختلف

طبق تعلیم کتاب مقدس، در واقع تنها دو راه برای نگرش و درک نجات وجود دارد، یکی راه دین و دیگری راه انجیل. کتاب مقدس - که اکثر مردم آن را به عنوان کتابی دینی قبول دارند - عملاً به صورت تعجب برانگیزی، دین را مورد نقد قرار می دهد. شیوه ادراک دین از مسئله نجات را می توان به طور خلاصه در این جمله مورد علاقه مردم بیان کرد «خدا یاور کسانی است که یاریگر خود باشند.» همه ما این ایده را دوست داریم چرا که بیانگر حس اعتماد به نفس و روحیه خودباوری انسان است، ولی این دیدگاه نیز صرف نظر از جایگاه آن، چه در شرق و چه در غرب، از تفکری دینی سرچشمه گرفته است. تعلیم دین این است که انجام امور ضروری بر عهده ماست، البته با کمی کمک از طرف خدا.

ولی عبارت «خدا یاور کسانی است که یاریگر خود باشند» در هیچ جای کتاب مقدس پیدا نمی شود. کلام و تعلیم کتاب مقدس در واقع برعکس این است. ببینیم پولس رسول در رساله به رومیان چه می گوید: «زیرا هنگامی که ما هنوز ضعیف بودیم، در زمان معین، مسیح برای بی دینان وفات یافت... لیکن خدا محبت خود را در ما ثابت می کند از این که هنگامی که ما هنوز گناهکار بودیم، مسیح در راه ما مرد» (رومیان ۵: ۶، ۸). دین می گوید: «خدا عادلان را نجات می دهد»، در حالی که انجیل می گوید: «خدا گناهکاران را نجات می دهد.» «مسیح برای بی دینان مرد.» خدا یاور کسانی است که نمی توانند یاریگر خود باشند.

وقتی راه دین را با راه انجیل مقایسه می کنم، لطفاً فکر نکنید که فقط در مورد ادیان غیر مسیحی صحبت می کنم. کسانی که در جوامع مسیحی متولد و بزرگ شده اند مثل دیگران این توانائی را دارند که از دین برای تیره و تار کردن انجیل و جایگزینی آن با نجات از طریق اقدامات بشری استفاده کنند. اولین کسی که پی به این موضوع برد مارتین لوتر بود. لوتر جوان در صدد بود با کوشش روحانی خود راهی برای بخشش گناهانش بیابد. کلیسای آن دوره به او می گفت که اگر نگران نجات خویش است، بهترین کاری که می تواند بکند این است که راهب شود. بنابراین مارتین جوان رو به سوی دیر نهاد و نه تنها راهب، بلکه کشیش و آموزگار الهیات نیز شد. او تحت شدیدترین انضباط روحانی زندگی می کرد و طبق توصیه کلیسا، روح و جسم خود را به زیر شکنجه های طاقت فرسا کشاند تا بخشش تمام گناهان خود را به دست آورد، ولی در این نیز هیچ آرامشی نیافت. در نظر او هرگز عدالتش به حد کافی نرسید و از آمرزش خود مطمئن نشد.

لوتر که از تمام تلاشهای خود برای کسب نجات خسته شده بود، کم کم به این نتیجه رسید که مژده کتاب مقدس با مذهبی که او کوشیده بود در دیر به آن عمل کند، شدیداً متفاوت است. توجه او مخصوصاً به آیه ای در باب اول رساله پولس به رومیان معطوف شد: «[زیرا در انجیل مسیح] عدالت خدا مکشوف می شود، از ایمان تا ایمان، چنان که مکتوب است که عادل به ایمان زیست خواهد کرد» (رومیان ۱: ۱۷). وقتی لوتر سخت تلاش می کرد تا معنی این آیه را درک کند، نور حقیقت انجیل بر او تابید. عدالتی که ما را نجات می دهد، نتیجه تلاش ما برای انجام اعمالی نیکوئی نیست که به خدا تقدیم می کنیم. خیر! نجات منوط به داشتن عدالتی کاملاً متفاوت است، عدالتی که از سوی خدا می آید و جایگزین عدالت ما می شود و تنها به واسطه ایمان به دست می آید. این تعلیم انجیلی «عادل شدن به واسطه ایمان» به شعار اصلی لوتر تبدیل شد و موعظه و تعلیم وی در این باره، جرقه ای بود که پایه گذار جنبش اصلاح گرانه موسوم به جنبش پروتستان در کلیسا گردید.

متن محبوب پولس

پانزده قرن قبل از لوتر، پولس رسول نیز مشابه چنین تجربه ای را کسب کرده بود. در نظر او اصل اساسی انجیل به بهترین نحوی در حبقوق ۲: ۴ بیان شده است، آیه ای که آن را خیلی دوست می داشت و مرتباً تکرار می کرد: «عادل به ایمان زیست خواهد کرد» (رومیان ۱: ۱۷؛ غلاطیان ۳: ۱۷). انجیل، همان طور که پولس آن را برای مسیحیان روم تعریف کرده مژده ای است در مورد مرگ مسیح برای گناهان بشر و نیز در باره رستخیز او برای زندگی جدید در خدا و برای خدا. این انجیل، قوت خدا برای نجات

تمام کسانی است که به آن ایمان دارند و ایمان خود را بر مسیح نهاده اند، چرا که در انجیل دریافته ایم که راز مصالحه ابدی با خدا تنها از طریق ایمان میسر است. و این تفکر تنها منحصر به پولس نبود بلکه تعلیم خود کتاب مقدس است، همان طور که حبقوق ۲: ۴ به آن شهادت داده است: «عادل به ایمان خود زیست خواهد نمود.»

حقیقتی که در عبارت «عادل شدن به وسیله ایمان» خلاصه شده، تنها یک اصل خشک الهیاتی نیست بلکه واقعیتی بنیادین، متحول کننده زندگی و کاملاً دگرگون کننده است. پولس در رساله به فیلیپیان که شخصی ترین نوشته اوست نیم نگاهی به تاریخچه زندگی خود می اندازد و در مورد پس زمینه نژادی و مذهبی خود می گوید: «روز هشتم مختون شده و از قبیله اسرائیل... عبرانی ای از عبرانیان، از جهت شریعت، فریسی و از جهت غیرت، جفا کننده بر کلیسا، از جهت عدالت شریعتی، بی عیب» (فیلیپیان ۳: ۵-۶).

شهادت پولس از آن نوع شهادتهائی نیست که معمولاً از افراد گرویده به مسیحیت انتظار می رود. در گذشته او هیچ موردی از قبیل اعتیاد به مواد مخدر، سابقه زندان، بی دینی، رفتار مخرب و فساد روز افزون وجود نداشت که در اثر ایمان به خداوند ناگهان متوقف شود و روندی معکوس به خود بگیرد. داستان مسیحی شدن پولس هیچ وجه تشابهی با اینها ندارد. زندگی وی قبل از این که با عیسی مسیح ملاقات کند، سرشار از دینداری غیورانه و پارسائی والا بود. پولس رسول نه نمونه انسانیت در بدترین بلکه در بهترین حالت ممکن بود!

پولس قبل از مسیحی شدن عادل بود، هم در ظاهر (تا آنجا که دیگران می توانستند ببینند) و هم در باطن (تا آنجا که خود را می شناخت). وقتی

زبان به توصیف خود می‌گشاید، چنین احساس می‌کنیم که او شخصی ممتاز و در حیطه خود بسیار موفق و در نتیجه از خود کاملاً راضی بوده است. پولس فهرست بلند بالائی ارائه می‌دهد که بیانگر غرور اوست. خون ابراهیم در رگهای او جاری بود. در ایمان اصیل متولد و تربیت شده بود و از بهترین شجره نامه روحانی برخوردار بود. ولی پولس تنها به مزیت‌های مادر زادی خود اکتفا نمی‌کند بلکه از شایستگی‌ها و امتیازاتی صحبت می‌کند که با سیر و سلوک فعالانه خود در زندگی مذهبی به دست آورده بود. او تمامی شریعت را رعایت می‌کرد، در تمام مکتب‌های معتبر تعلیم دیده و به جناح معتبر روحانیون زمان خود پیوسته بود و مورد توجه مردمان مؤمن بود. او به فرقه فریسیان که به خاطر سخت‌گیری بیش از حد، معتبرترین گروه مذهبی آن دوران بودند پیوست. سپس به خاطر جفای شدید بر فرقه جدید مسیحیان مشهور شد تا وفاداری و التزام خود را نسبت به شریعت خدا ثابت کند. پولس حتی در میان فریسیان نیز به خاطر پارسائی و اصول‌گرائی دینی خود شهرتی بسیار یافت. خلاصه اینکه خود رسول داستان زندگی خویش را در این عبارت بیان کرده است: «مادام که حفظ شریعت لازم بود، شریعت را نگه داشتم» یا در آن زمان چنین تصور می‌کرد. لوتریک بار اشاره کرده بود که اگر تنها یک نفر می‌توانست از طریق رهبانیت نجات یابد همانا پولس بود. عمل پولس به شریعت نیز دقیقاً به همین صورت بود. اگر کوشش برای فداکاری و غیرت نسبت به خدا، موجب خوشنودی خدا می‌شد، پولس بدون شک برنده این میدان بود.

ولی لحظه‌ای فرارسید که چشمان او با رؤیائی از مسیح قیام کرده، گشوده شد. در پی این ملاقات، پولس به بازنگری در ارزش‌های تمام زندگی خود پرداخت. هر چیزی که پیش از آن برای او ارزشمند بود و به آن می‌بالید،

حال برایش بی‌ارزش شده است. خود عادل پنداری مغرورانه اش چون حبابی ترکید که از آن چیزی باقی نماند. برای پولس لحظه حساب و کتاب و جمع بندی فرارسیده بود. او تمام داشته‌های انسانی خود از جمله تولد، سابقه و تربیت، غیرت، اخلاقیات و عدالت خود را کنار هم قرار داد و با نگاهی بر آنها فهمید که ارزش تمام اینها روی هم رفته از صفر هم کمتر است: «آنچه مرا سود می‌بود، آن را به خاطر مسیح زیان دانستم... به خاطر او همه چیز را زیان کردم و فضله شمردم تا مسیح را دریابم و در وی یافت شوم» (فیلیپیان ۳: ۷-۸).

چگونه چنین چیزی امکان دارد؟ آیا تمام کوششها و تمام اعمال نیکوی ما برای جلب رضایت خدا واقعاً بیهوده است؟ آیا دین چیزی بی‌ارزشی است؟ با رجوع به اصل «عادل شدن به وسیله ایمان» پاسخ سؤالات فوق مثبت است! مشکل این است که ارزش آنچه ما در توانائی خود انجام می‌دهیم نسبی است و خدا نجات را بر اساس اعمال دینی ما یا تلاش مجدانه برای انجام اعمال نیکو عطا نمی‌کند. خدا نیکوئی کامل و مطلق است و تنها نیکوی مطلق می‌تواند امیدوار باشد که شایسته تأیید خدا گردد. پس کسانی که نیکوی مطلق نیستند چکار باید بکنند؟

تنها جواب ممکن، «مژده» یا همان انجیل است. می‌توانیم وارد معامله شویم. در عیسی مسیح تحول فوق العاده‌ای برای ما فراهم شده است. می‌توانیم عدالت اندک و نیکوئی نصفه نیمه مبتنی بر اعمال خود را رها کنیم و آن را با عدالتی که ذاتاً از آن ما نیست بلکه خدا در ایمان به عیسی مسیح برای ما فراهم نموده، معاوضه کنیم. وقتی پولس به اینجا می‌رسد با کمال میل می‌گوید که تمام گذشته خود را فضله می‌شمارد: «تا مسیح را دریابم و در وی یافت شوم نه با عدالت خود که از شریعت است بلکه با آن

که بوسیله ایمان مسیح می شود، یعنی عدالتی که از خدا بر ایمان است» (فیلیپیان ۳: ۹).

تنها دو راه پیش پای شماست: یا اینکه بکوشید بر اساس توانائی و شخصیت خود و از طریق انجام پرهیزکارانه اعمال مذهبی و کارهای خیریه اقدام کنید یا اینکه ناتوانی و کوتاهی خود را بپذیرد و خود را به دامان فیض خدا بیندازید. پولس دستاوردهای مذهبی غرورآمیز و عدالت خودستایانه خویش را که فضله نامید رها کرد و آن را با عدالت کامل مسیح عوض کرد، عدالتی که به هر کس که به خداوند عیسی ایمان آورد داده می شود. پولس رسول به این معامله دست زد و بدون توجه به بهائی که طبق معیارهای انسانی برای آن پرداخت، هرگز از آن پشیمان نشد، زیرا همان طور که حقوق می گوید: «مرد عادل به ایمان خود زیست خواهد نمود.»

مژده برای گناهکاران

آیا شنیدن خبر عادل شمرده شدن گناهکاران، برای شما نوید بخش است؟ برای من که چنین است. در مورد شما نمی دانم، ولی شخصاً فکر نمی کنم توانسته باشم مقدمات نجات خود را فراهم کنم. بعد از پنجاه سال تلاش مستمر، نشانه های قابل توجهی از رشد ذاتی اخلاقی، در خود نمی بینم. به این نتیجه رسیده ام که هرگز نمی توانم خود را در نظر خدا عادل نشان دهم، در واقع متقاعد شده ام که به خودی خود ذاتاً گناهکار و ناعادل هستم. یکی از جذابترین شوخی های دنیای سکولار این است که ما به تدریج به سمت کمال انسانی پیشرفت می کنیم. امروزه ماده گرایان حتی از این هم بیشتر امیدوارند که به زودی خواهیم توانست به سیر تکامل، سرعت بیشتری ببخشیم و از طریق دستاوردهای علمی و فنی به کاملیت واقعی برسیم. به

نظر می رسد تازه ترین پیشنهاد برای «نجات» نژاد بشر به دست خود، مهندسی ژنتیک باشد. از این دانش جدید وعده های عجیبی می شنویم: ریشه کن شدن بیماریها، دگرگونی کامل روند عمر، توانائی تولید «کودکان آزمایشگاهی»، حتی شبیه سازی و تولید اعضای بدن انسان به عنوان اعضای یدکی برای روز مبادا و احتمالاً زندگی ابدی، آن هم نه با خدا و در بهشت آسمانی، بلکه با خودمان و درست بر روی همین زمین خاکی. آه، ای دنیای قشنگ نو! هر چند دانشمندان می توانند نقشه ژنتیکی انسان را ترسیم کنند، اما دلیل آن نمی شود که ذات انسان را فهمیده باشند یا بتوانند در رابطه با گناه انسان کاری کنند. آنها نتوانسته اند ژن عدالت را کشف کنند.

خبر بدی که از دو جهت واقعاً برای انسان ناگوار است این است که اولاً ما هرگز نمی توانیم خود را نجات دهیم و دوم اینکه هرگز نخواهیم توانست طبیعت ذاتی خود را عوض کنیم. ولی خبر خوب یعنی انجیل فیض این است که خدا می تواند به واسطه عیسی مسیح ما را نجات دهد و خدا با دگرگون ساختن ذات ما، ما را عوض خواهد کرد و به شباهت عیسی مسیح در خواهد آورد. این است انجیل واقعی، معتبر و موثق و هر چیزی غیر از این جعلی است. پس همه چیز به ایمان ما به آن وابسته است، چرا که «عادل به ایمان زیست خواهد کرد.»

تمامی بقیه قومها تو را غارت خواهند نمود،
به سبب خون مردمان و ظلمی که بر زمین و شهر و جمیع ساکنانش نموده ای.

وای بر کسی که برای خانه خود بدی را کسب نموده است
تا آشیانه خود را بر جای بلند ساخته،
خویشتن را از دست بلا برهاند!
رسوایی را به جهت خانه خویش تدبیر کرده ای
به اینکه قومهای بسیار را قطع نموده
و بر ضد جان خویش گناه ورزیده ای.
زیرا که سنگ از دیوار فریاد برخواهد آورد
و تیر از میان چوبها آن را جواب خواهد داد.

وای بر کسی که شهری به خون بنا می کند
و قریه ای به بی انصافی استوار می نماید!
آیا این از جانب یهوه صباوت نیست
که قومها برای آتش مشقت می کشند
و طوایف برای بطالت خویشتن را خسته می نمایند؟
زیرا که جهان از معرفت و جلال خداوند مملو خواهد شد
به نحوی که آنها دریا را مستور می سازد.

وای بر کسی که همسایه خود را می نشانند
و بر تو که زهر خویش را ریخته،
او را نیز مست می سازی تا برهنگی او را بنگری.
تو نیز از رسوایی به عوض جلال سیر خواهی شد.
تو نیز بنوش و غلفه خویش را منگشف ساز.

فصل پنجم

وای بر دنیا!

وقتی کلمه نبوت را می شنویم معمولاً «پیشگوئی» در ذهن ما تداعی می شود.
پیش بینی آینده، نقش و اهمیت برجسته ای در نبوت کتاب مقدس دارد ولی
این آینده همیشه دورنمای خوشایندی ندارد.

به درستی که شراب فریبنده است
و مرد مغرور آرامی نمی پذیرد،
که شهوت خود را مثل عالم اموات می افزایش
و خودش مثل موت سیر نمی شود،
بلکه جمیع امتها را نزد خود جمع می کند
و تمامی قومها را برای خویشتن فراهم می آورد.

پس آیا جمیع ایشان بر وی مکتلی نخواهند زد
و معمائی طعن آمیز بر وی (نخواهند آورد) و نخواهند گفت:

وای بر کسی که آنچه را از آن وی نیست می افزایشد! تا به کی؟
و خویشتن را زیر بار رهنها می نهد.
آیا گزندگان بر تو ناگهان بر نخواهند خاست
و آزارندگانت بیدار نخواهند شد و تو را تاراج نخواهند نمود؟
چون که تو امتهای بسیاری را غارت کرده ای،

کاسه دست راست خداوند بر تو وارد خواهد آمد
 و قی رسوائی بر جلال تو خواهد بود.
 زیرا ظلمی که بر لبنان نمودی
 و هلاکت حیوانات که آنها را ترسانیده بود، تو را خواهد پوشانید.
 به سبب خون مردمان
 و ظلمی که بر زمین و شهر و بر جمیع ساکنانش رسانیدی.

از بُت تراشیده چه فایده است که سازنده آن، آن را بترشد
 یا از بت ریخته شده
 و معلم دروغ که سازنده آن بر صنعت خود توکل بنماید
 و بت‌های گنگ را بسازد.
 وای بر کسی که به چوب بگوید بیدار شو
 و به سنگ گنگ که برخیز!
 آیا می‌شود که آن تعلیم دهد؟
 اینک به طلا و نقره پوشیده می‌شود
 لکن در اندرونش مطلقاً روح نیست. (حقوق ۲: ۵-۱۹)

با شنیدن عبارت «انبیای عهد عتیق»، تصویر خاصی در ذهن تداعی می‌شود، تصویر شخصی بلند قد و لاغر با ریش دراز و ردای گشاد که قیافه‌ای عبوس دارد و هنگام صحبت کردن، غرش و درخشش رعد و برق روی می‌دهد، پیامش سراسر مجازات و کلماتش حاکی از داوری و محکومیت است. در واقع وقتی اتفاقی غیر عادی در زندگی بشر روی می‌دهد، برای توصیف آن گاهی از اصطلاح «مصائبی در قیاس کتاب مقدسی» استفاده

می‌کنیم. یکی دانستن کتاب مقدس با داوری ایام آخر تا به این حد در میان ما رواج یافته است.

مانند اغلب کاریکاتورها، در این کاریکاتور نیز حقایقی نهفته است. نویسندگان کتاب مقدس، مخصوصاً انبیای عهد عتیق، در رابطه با وقوع روز داوری بسیار سخن گفته‌اند. نبوت از نظر اکثر ما، به مفهوم پیشگویی و پیش بینی آینده است و پیش‌گویی‌های انبیای عهد عتیق در مورد آینده، برای مردم اسرائیل (و همچنین برای بسیاری از ملت‌های دیگر)، معمولاً خوشایند نبود چرا که در آنها از جنگ، محاصره، بیماری، قحطی و سرانجام قرار گرفتن تحت استیلای ابرقدرت‌های بیگانه و تبعید شدن به سرزمین‌های غریب برای کسانی که جان سالم بدر برده بودند صحبت می‌شد. انبیای اسرائیل با زبانی تصویری و ادبیاتی زنده و قوی از قریب الوقوع بودن رنج، ویرانی و مرگ سخن می‌گفتند.

البته آنها فقط از این امور سخن نمی‌گفتند. تقریباً در تمام نبوت‌ها - برای کسانی که توبه کرده بودند - سخنان امید بخش وجود داشت. این امیدواری به آینده‌ای نظر داشت که فیض خدا، قوم خود را بعد از داوری احیا می‌کرد، آن هنگام که تبعید شدگان برگردانده می‌شوند و بقیه وفاداری از قوم بازگشت خواهند کرد. آنگاه معرفت خداوند آن چنان که آنها دریاها را می‌پوشانند، زمین را پر خواهد کرد و ملکوت صلح و سلامتی - ملکوت شالوم - ملکوتی که بره در کنار شیر می‌خوابد و کودکان دست در لانه افعی خواهند کرد و آسیب نخواهند دید، بر زمین استقرار خواهد یافت.

صحبت از داوری

بنابراین در هنگام خواندن کتاب مقدس وسوسه می شویم که از قسمتهای ناخوشایند عهد عتیق راجع به داوری و محکومیت سرسری بگذریم و توجه خود را به بخشهای امیدوار کننده متمرکز نمائیم یا حتی از کتب عجیب و غریب انبیا به کلی صرف نظر کنیم و خواندن و مطالعه کتاب مقدس را تنها به چند مزبور معروف و متون آرامش بخش اناجیل محدود سازیم. به عنوان یک واعظ، شخصاً دلایل زیادی در نظر دارم که چرا آن چنان که باید و شاید، زیاد در مورد داوری و محکومیت صحبت نمی کنم؟ از یک طرف خود موضوع مسئله بسیار ناخوشایندی است و از طرف دیگر به همان اندازه هم غیر معمول است. ایده محکومیت و مجازات، مستقیماً در جهت عکس فرهنگ حاکم بر جوامع ماست. امروزه بسیاری نظریه مسئولیت پذیری در مقابل اعمال خود را نمی پذیرند. وقتی اشتباهی پیش می آید، دوست داریم دیگری را مقصر بدانیم و او را سرزنش کنیم. این نظریه که ارتکاب گناه مستلزم مجازات است یا اینکه رنجهای ما می تواند نوعی مجازات موقتی ناشی از تأدیب خداوند باشد، عجیب و غریب به نظر می رسد. عکس العمل معمول جامعه ما در قبال رنجهای زندگی این است که شخص دیگری - ترجیحاً یک سازمان یا شرکت بیمه با جیبی پر از پول - پیدا کنیم و تقصیرها را به گردن او بیندازیم. همان طور که گوئی هر آنچه در در مورد داوری و مجازات گفته شده ناکافی بوده است، این موضوع نیز حقیقت دارد که چنین پیامهایی تبدیل به سخنی کلیشه ای هم از سوی واعظان (یا توبه کن یا بسوز... اینک آتش و گوگرد!) و هم از سوی خدا شده است (او شما را به دام می اندازد! اینک زمانی که گناهکاران در دستان خدای خشمگین افتاده اند).

البته در اینجا هم حقایقی در این سخنان کلیشه ای وجود دارد. خدا نسبت به گناه خشمگین است. اگر سعی کنیم خدا را تهی از خشم و غضب نشان دهیم، یعنی منکر بیزاری عادلانه و تنفر خدا از گناه و شیطان شویم، او را بی اهمیت شمرده و در تصورات خود او را در حد مخلوقی رام و خنثی تنزل داده ایم. بعضی از واعظان به شیوه نامناسبی در مورد داوری صحبت می کنند، آنان با شور و شوق در مورد داوری سخن می گویند، تقریباً با نگاهی حسرت آمیز به آتش جهنم می نگرند و با عصبانیت طوری «گناهکاران» را تقبیح می کنند که گوئی آنان گروه خاصی از انسانها هستند و داوری فقط مختص آنان است و ما واعظان و اعضای کلیسا از آن معاف هستیم.

بنابراین پی بردن به علت این که مردمان اهل فکر و نظر می کوشند حتی المقدور وارد مقوله داوری نشوند، ساده است. در حقیقت وقتی از داوری صحبت می کنم تنها یک دلیل مناسب برای این کار در نظر دارم و آن اینکه کتاب مقدس از آن سخن گفته است. برای من دشوار است که وجدان خود را راضی کنم در مورد پیام حقوق قلم فرسائی کنم ولی از یک سوم کل کتاب (بیشتر باب دوم) سرسری بگذرم، متنی که دورنمای داوری خدا بر گناهان شریبان را توصیف می کند.

دلیل مثبت دیگری که برای سخن گفتن در مورد داوری می توان ذکر کرد این است که داوری تنها اقدامی منفی شامل نابودی شرارت و مجازات گناهان نیست. داوری خدا اعمال اراده او مبنی بر استقرار عدالت، یک بار و برای همیشه است. داوری خدا حمایت از هر نیکوئی، حقیقت و زیبایی است. قرنهای پیش ابراهیم از خدا پرسید: «آیا داور تمام جهان انصاف نخواهد کرد؟» (پیدایش ۱۸: ۲۵). پاسخ قطعی و مؤکد خدا به ابراهیم البته مثبت است. داوری خدا بر تمام شرارتهای گناهان، عدالت و انصاف او را یک بار و برای همیشه به اثبات خواهد رساند.

یک لحظه به این نکته فکر کنید که داشتن چنین دیدگاهی در مورد شخصیت خدا چقدر مهم و تعیین کننده است. خدا عادل است و اراده اش بر این است که شرارت را افشاء کند و آن را مجازات نماید تا همه چیز را درست کند. هیچ دلیل قاطعی نمی توان یافت که چرا باید چنین باشد. قدرت نهائی در این جهان می تواند شرارت یا بوالهوسی یا بی تفاوتی آشکار نسبت به امور اخلاقی باشد. در واقع خدایان دنیای باستان، خدایان یونان و کنعان و مصر دقیقاً مانند یکدیگرند. ولی خدای حقیقی، خدائی که از طریق قوم بنی اسرائیل خود را آشکار کرد هیچ شباهتی با آن خدایان ساختگی ندارد. او مهربان، نیکو و عادل است.

وای بر جهان

پیامد باور به خدای عادل، ایمان به خدائی است که گناه انسان را داوری و مجازات می کند و این قطعاً به معنی ایجاد مشکل برای گناهکاران است. داوری خدا بر گناهان دنیا، الزاماً شامل اعمال تنبیهی نسبت به اشخاصی است که مجرم شناخته شده اند. گاهی در این وسوسه می افتیم که ایده داوری را نوعی اقدام جبران کننده از سوی خدا در مورد کوتاهی هائی بدانیم که گناه یا شرارت نامیده می شوند. داوری این نیست و اگر هم باشد تمام آن نیست. گناه ممکن است یک اصل انتزاعی باشد (گاهی عهد جدید آن را چون شخصی انسانی ذکر می کند) ولی گناهان شرارت های مشخصی هستند که انسانهای واقعی مرتکب آنها می شوند و همان طور که انبیا به روشنی بیان کرده اند، داوری موعود خدا، نیت از پیش اعلام شده او مبنی بر مجازات تمام کسانی است که مرتکب آن اعمال می شوند. داوری نوعی عمل جراحی روحانی نیست که در آن خدا گناهکاران را بیهوش کند و

بدون هیچ دردی غده سرطانی گناه را از آنها بردارد. از سوی دیگر ممکن است به این باور برسیم که خدا هر چند از گناه نفرت دارد اما گناهکاران را دوست دارد. ولی داوری بر گناه، قطعاً برای گناهکاران همراه با درد است. از دیدگاه کتاب مقدس، داوری الهی در این دنیا شامل مجازات شخص گناهکار به وسیله رنجهای جسمی و موقتی است که خدای عادل بر آنان اعمال می کند. «خداوند می گوید: انتقام از آن من است. من جزا خواهم داد» (رومیان ۱۲:۱۸ نقل قول از تثنیه ۳۵:۳۲). «اگر یهوه خدای خود را فراموش کنی و پیروی خدایان دیگر نموده، آنها را عبادت و سجده نمائی، امروز بر شما شهادت می دهم که البته هلاک خواهید شد... از این جهت که قول یهوه خدای خود را نشنیدید» (تثنیه ۸:۱۹-۲۰). اما چون خدا همواره داوری کامل خود را بر این جهان اعمال نمی کند (رجوع کنید به مزمور ۷۳:۱-۱۵) وقوع قطعی و نهائی آن برای دنیائی که خواهد آمد، نگاه داشته شده است (رجوع کنید به مزمور ۷۳:۱۶-۲۲). و سرانجام این که داوری، مجازات ابدی کسانی است که توبه نمی کنند.

ما دوست داریم بگوئیم: «خوشا به حال دنیا، خداوند آمده است.» ولی عهد عتیق در رابطه با آمدن خداوند، بیشتر دوست دارد بگوید: «وای بر دنیا.» برای مثال، بیشتر باب دوم کتاب حبقوق، شامل چندین و چند «وای» است که هشدار در مورد مصائب قریب الوقوعی است که برای طیف گسترده ای از خطاران تعیین شده است. عبارت کتاب مقدسی که در اینجا «وای بر...» ترجمه شده گاهی به معنی «بدا به حال...» است و برای بیان شرایط رقت بار کسانی بکار می رود که به زودی پایمال مصیبت و سختی می شوند، خواه از وقوع آن آگاه باشند یا نباشند. کلمه «وای» عبارت چندان مناسبی برای بازگوئی یا شروع پیام نیست. آخرین باری که

پای موعظه ای نشستید که با عبارت «وای بر تو...» شروع شد کی بود؟ اما کتاب مقدس این عبارت را به طور مرتب، مخصوصاً وقتی از آینده سخن می گوید تکرار می کند. آخرین بخش کتاب مقدس یعنی کتاب مکاشفه یوحنا پر از «وای» است و خود عیسی نیز از این کلمه استفاده می کرد. در واقع یکی از بابهای انجیل (متی ۲۳) شباهت بسیاری با باب دوم حقوق دارد. این متن از انجیل شامل یک سلسله «وای» است که عیسی خطاب به رهبران مذهبی زمان خود بر زبان آورد: «وای بر شما ای کاتبان و فریسیان ریاکار!» این داوری وحشتناک بارها و بارها در مورد تکبر و نابینائی روحانی رهبران اسرائیل بیان شده است. بیان چنین کلامی از زبان عیسی مسیح بایستی هر کسی را جداً و عمیقاً به تفکر وادارد که واقعیت داوری چه در این دنیا و چه در دنیائی که خواهد آمد، چیزی نیست که نادیده گرفته شود.

حقوق نبی نیز به همین اندازه رک و بی پرده سخن می گوید. او فرارسیدن مجازات الهی بر شریبران را در پنج «وای» اعلام می کند. «وای» اول درباره محکومیت دزدان و راهزنان است، آنانی که از دیگران می دزدند یا دیگران را فریب می دهند تا خود را ثروتمند سازند. در نتیجه خدا به آنها می گوید: زمان تسویه حساب رسیده است. «چون که تو امتهای بسیاری را غارت نمودی، تمامی بقیه قومها تو را غارت خواهند نمود» (حقوق ۸:۲). یکی از اشکال معمول داوری خدا در این جهان این است که انسان را محکوم می کند که همان کاری را که با مردم کرده بر خودش نیز واقع شود. عیسی مسیح موضوع را این طور بیان کرده است: «هر که شمشیر گیرد، به شمشیر هلاک گردد» یا چنان که امروزه می گوئیم: «از هر دست که بدهی از همان دست باز می گیری.» «وای» دوم بر ضد ثروتمندان و قدرتمندانی است که ضعفا را استثمار می کنند و از دسترنج آنها بهره برداری می کنند:

وای بر کسی که برای خانه خود بدی را کسب نموده است
تا آشیانه خود را بر جای بلند ساخته،
خویشتن را از دست بلا برهاند!
رسوائی را به جهت خانه خویش تدبیر کرده ای
به اینگه قورهای بسیار را قطع نموده
و بر ضد جان خویش گناه ورزیده ای. (حقوق ۹:۲-۱۰)

برای مثال می توان به زمین داران بی وجدان یا کارفرمایا حریص اشاره کرد که با کارگران و کارمندان خود بد رفتاری می کنند. چنین اشخاصی فکر می کنند که ثروت و قدرت آنها را مجاز می سازد هر کاری که دلشان می خواهد انجام دهند. خانه های بزرگ و گران قیمت می سازند و برای محافظت از خود بر گرد آنها دیوار می کشند، محافظت استخدام می کنند و سیستمهای پیچیده امنیتی نصب می کنند، ولی تمام این کارها مانع از داوری خدای عادل نمی شوند «زیرا که سنگ از دیوار فریاد بر خواهد آورد و تیر از میان چوبها آن را جواب خواهد داد» (حقوق ۱۱:۲).

گروه سوم کسانی که مشمول داوری و محکومیت می شوند آنانی هستند که به خاطر اقناع حس جاه طلبی خود، آشوب برپا می کنند، کسانی که دیگران را آزار می دهند و حتی می کشند تا به خواسته های خود برسند: «وای بر کسی که شهری را به خون بنا می کند و قریه ای را به بی انصافی استوار می نماید» (۱۲:۲). آنان شاید از این طریق چیزهایی به دست آورند، اما خدا می گوید که نخواهند توانست آن را نگاه دارند زیرا او هر مال حرامی را از آنان خواهد گرفت.

سپس وای دیگری بر ضد سوء استفاده کنندگان و متجاوزان، کسانی که از دیگران نه بهره برداری اقتصادی بلکه بهره برداری جسمی می کنند:

وای بر کسی که همسایه خود را می‌نوشاند
و بر تو که زهر خویش را ریخته،
او را نیز مست می‌سازی تا برهنگی او را بنگری.
تو نیز از رسوائی به عوض جلال سیر خواهی شد.
تو نیز بنوش و غلفه خویش را منگشف ساز.
کاسه دست راست خداوند بر تو وارد خواهد آمد (حقوق ۱۵:۲-۱۶)

در اینجا حقوق از کسانی صحبت می‌کند که بی‌گناهان را می‌فریبند و به فساد می‌اندازند، یا آنانی که در کمین ضعفهای دیگران می‌نشینند و از آنها در جهت منافع خود استفاده می‌کنند. در اینجا نیز بار دیگر کلام داوری خدا انعکاسی شگفت‌انگیز در دنیای معاصر دارد. برای نمونه به تولیدکنندگان سرگرمیهای کثیف و خشونت بار در جامعه امروز ما فکر کنید. به فن‌آوریهای جدیدی نظیر کامپیوتر و اینترنت بیندیشید که قرار بود ابزارهای فوق‌العاده‌ای برای تبادل اطلاعات و علم باشند اما اغلب برای چیزهایی مانند اشاعه تصاویر مستهجن استفاده می‌شوند. داوری خدا بر ضد آنانی است که همسایه خود را استثمار و او را به فساد می‌اندازند و نیز بر کسانی که از طبیعت سوء استفاده می‌کنند و زمین را آلوده می‌سازند یا محیط زیست را ویران می‌کنند.

زیرا ظلمی که بر لبنان (نوعی درخت) نمودی
و هلاکت حیوانات که آنها را ترسانیده بود،
تو را خواهد پوشانید.

به سبب خون مردمان و ظلمی

که بر زمین و شهر و بر جمیع ساکنانش رسانیدی. (حقوق ۱۷:۲)

پنجمین و آخرین «وای» خدا بر گناه بت پرستی است.
وای بر کسی که به چوب بگوید بیدار شو
و به سنگ گنگ که برخیز!
آیا می‌شود که آن تعلیم دهد؟
اینک به طلا و نقره پوشیده می‌شود
لکن در اندرونش مطلقاً روح نیست. (حقوق ۱۹:۲)

سایر گناهایی که در فهرست حقوق آمده‌اند، در دنیای معاصر نمود بارزی دارند چرا که جامعه بشری راه‌هدف قرار می‌دهند، گناهایی که اغنیاء و قدرتمندان بر علیه مردمان فقیر و بی‌دفاع مرتکب می‌شوند. بیشتر این گناهان شامل اعمالی است که به وضوح غیر عادلانه‌اند و از این رو می‌توانیم داوری خدا را درک کنیم زیرا این گناهان همه موجب صدمه و آزار مردم می‌شوند. این فهرست به طرز عجیبی در مورد دنیای معاصر ما صدق می‌کند به طوری که حتی علم بوم‌شناسی (علم عادات و طرز زندگی موجودات و رابطه آنها با محیط زیست) نیز ذکر شده است. هر انسان با وجدانی تصدیق می‌کند که این نوع گناهان مذکور در کتاب حقوق به حدی شرارت بار هستند که مستوجب نوعی مجازات و تنبیه می‌باشند، مخصوصاً اگر مجازات به این معنی باشد که طرف مقصر، محکوم به تحمل همان رفتاری بشود که بر دیگران تحمیل کرده است. بنابراین وقتی تروریست قاتلی تیرباران می‌شود یا وقتی همه دارائی دزد از او گرفته می‌شود، یا وقتی یک ستمکار فاسد سرنگون و زندانی می‌گردد، می‌توانیم مفهوم این نوع عدالت را درک کنیم و بستائیم.

ولی وقتی صحبت از بت پرستی می‌شود، بسیاری از انسانها قادر به درک وخامت آن نیستند. بت از نظر لغوی یعنی قطعه‌ای از چوب یا سنگ

که مردم در مقابل آن خم می شوند و آن را عبادت می کنند، چیزی که اکثراً در موزه ها یا احتمالاً در سفر به مناطق دورافتاده و اسرارآمیز جهان می بینیم. امروزه بت پرستی به این شکل چندان متداول نیست ولی فراموش کرده ایم که معنی واقعی بت پرستی این است که در زندگی، چیزی را بالاتر و برتر از خدا قرار دهیم. هرگاه چیزی یا کسی را بیشتر از خدا دوست داشته باشید، برای خود بتی ساخته اید. بت پرستی یعنی پرستش مخلوق بجای خالق (رومیان ۱: ۲۱-۲۳).

یکی از دلایل اینکه بت پرستی از بقیه گناهان خطرناک تر و جدی تر است می تواند همین موضوع باشد. سایر گناهان بر ضد موجودات و انسانهایی هستند که خدا آفریده ولی بت پرستی گناه بر ضد خود آفریدگار است و مهمتر از همه اینکه سایر گناهان از این گناه اساسی که چیزهای مورد علاقه انسانها به جای خدا قرار داده می شود نشأت گرفته اند. معبود انسان معرف اعمال و رفتار اوست. کسانی که بتهای ساخته دست خود را عبادت می کنند، تمایل دارند که اخلاقیات مورد پسند خود را پیاده کنند و گسترش دهند.

چه ربطی به ما دارد؟

بنابراین مطالب فوق چه ارتباطی به ما دارد؟ مفسرین کتاب حقوق می گویند که این فهرست «وای» های باب دوم قبل از هر چیز خطاب به بابلیان است. بابل امپراتوری است که «جمیع امتهای را نزد خود جمع می کند و تمامی قومها را برای خویشتن فراهم می آورد» (۵: ۲). «وای» های این باب از کتاب حقوق هشدار از جانب قربانیان به فاتحان است. بنابراین قسمتی از جواب خداوند به سؤالهای حقوق در مورد نادرستی استفاده از

بابلیان برای داوری یهودا این است: «صبر کن و ببین! روز بازخواست آنان نیز خواهد آمد.» خدا، نبی خود را مطمئن می سازد که تمامی گناهان مجازات خواهند شد و هیچ کس، هر اندازه هم قدرتمند باشد، از اجرای عدالت معاف نخواهد بود: «زیرا غضب خدا از آسمان مکشوف می شود بر هر بی دینی و ناراستی مردمانی که راستی را در ناراستی باز می دارند» (رومیان ۱: ۱۸). بت پرستان و ایمان داران به یک اندازه مشمول عدالت داوری خدا خواهند گردید.

این حقیقت بیانگر آن است که یکی از راههای بهره مندی از اعلام داوری در کتب مقدسه، این است که آنها را قبل از هر چیز خطاب به خودمان بدانیم. در فصل قبل متذکر شدم که ما همیشه نمی توانیم نیت خدا را از فجایع و مصائبی که پیش می آیند، درک کنیم. داستان ایوب باید برای ما حاوی این هشدار باشد که رنج را نتیجه مستقیم و برابر با داوری ندانیم. ولی همان طور که «وای» های حقوق نشان می دهند، اعمال گناه آلود عاقبت موجب وارد آمدن مصیبت بر مرتکبین آنها می شود. می توان مطالب مربوط به خشم قریب الوقوع خدا را خواند و بی تفاوت از کنار آن گذشت، چرا که تصور می کنیم اینها خطاب به گروهی (مخصوصاً شریک) از انسانها است و به ما هیچ ربطی ندارد. علاوه بر این، من و شما بابلی نیستیم، گانگستر، دزد و قاچاقچی مواد مخدر نیستیم، ثروتمند نیستیم، مرتکب خشونت و شورش نشده ایم، فقیران را استثمار نکرده ایم، گردانندگان سایتهای اینترنتی پورنوگرافی یا پرستش کنندگان در مقابل خدایان باروری سامریان نیستیم. اما قبل از اینکه از موضوع داوری خدا سرسری بگذریم و به سایر قسمتهای دلخواه خود در کتاب مقدس بپردازیم، شاید برای ما بهتر باشد اندکی عمیق تر نگاه کنیم و به راههایی که به نوعی ما نیز در بسیاری از این

گناهان مشارکت داریم بیندیشیم. چه خوب است که هم صدا با پطرس رسول از خود پیرسیم: «ای خداوند، آیا این مثل را برای ما زدی یا به جهت همه؟» (لوقا ۱۲:۴۱).

از مسئله ثروت شروع کنیم. البته ثروت شخصی همواره نسبی است و تصور شما راجع به ثروت، بستگی به نگاه شما به فرادست یا فرودست خودتان دارد. وقتی به این موضوع که چقدر ثروتمندم فکر می‌کنم، بیشتر تمایل دارم خود را با میلیونرهائی که در کاخهای با شکوه خیابانهای شمال شهر سکونت دارند مقایسه کنم تا با مردمی که در کوچه پس کوچه‌های محقر جنوب شهر زندگی می‌کنند. بنابراین ثروتمند واقعی کیست؟ طبق تازه‌ترین داده‌های اداره آمار آمریکا، در سال ۲۰۰۲ خط فقر برای یک خانواده ۴ نفره در حدود ۱۸۰۰۰ دلار است. بر اساس این آمار در سال ۲۰۰۱ تقریباً ۳۳ میلیون نفر (از جمله از هر ۶ کودک یکی) در ایالات متحده زیر خط فقر زندگی کرده‌اند. ولی این تازه مربوط به آمریکا است. اگر این مقایسه را با دید وسیعتری انجام دهیم و به سایر قسمتهای جهان بپردازیم این میزان گیج‌کننده می‌شود. بر اساس آخرین نسخه کتاب پرتیراژ و تأثیرگذار «مسیحیان ثروتمند در عصر گرسنگی» نوشته الهی‌دان مشهور، ران سایدر، اکثریت جمعیت دنیا با درآمدی کمتر از دو دلار در روز زندگی می‌کنند و تعداد بسیاری (۱/۳ میلیارد نفر) فقط با درآمدی معادل یک دلار در روز زندگی می‌کنند. بنابراین اگر درآمد ناخالص خانواده شما در حدود ۱۸۰۰۰ دلار باشد، در ایالات متحده فقیر محسوب می‌شوید ولی در مقایسه با بقیه دنیا بسیار بسیار ثروتمند هستید. وقتی در مورد پول‌هائی که قرار است امسال به خاطر تغییر دکوراسیون منزل خود خرج کنید تصمیم می‌گیرید به این مقایسه نیز بیندیشید.

یا به گناه خشونت و بی‌رحمی توجه کنید. شاید ما شخصاً مرتکب رفتار خشونت بار نشده ایم ولی در مورد جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنیم چه؟ در مورد سازمانها و نهادهائی که ما جزئی از آن هستیم چه؟ زندگی کردن در ثروتمندترین و قوی‌ترین کشور دنیا برای ما چه مفهومی دارد؟ کشور ما می‌تواند به کشورهای ضعیف حمله کند و آنها را شکست دهد، کما اینکه بارها این کار را کرده است. ما اعمال خود را با گفتن سخنانی از قبیل مجازات تروریستها، جلوگیری از حملات بعدی، نابودی سلاحهای کشتار جمعی یا سرنگونی رژیمهای دیکتاتوری بی‌رحم توجیه می‌کنیم در حالی که خود ما یقیناً بعضی از همان اعمال را انجام می‌دهیم. اما اخطار خدا باید حداقل ما را وادار کند که نگاه عمیقتری به اعمال خود بیندازیم و در مورد انگیزه‌های خود بیشتر بیندیشیم. من کالوینیست هستم و مثل اکثر کالوینیست‌ها تمایل خاصی به بدگمانی دارم، چرا که می‌دانیم تباهی و فساد سراسری است و گناه در همه جا هست. ما بیشتر از هر کسی به خودمان بدگمانیم، بنابراین دائماً در حال آزمودن خود هستیم و به ارزیابی انتقادی هم از خود و هم از تشکیلات و نهادهای خود احساس نیاز می‌کنیم. شخصاً این آمادگی را دارم که بپذیرم حتی بهترین نهادها - کلیسا، مدرسه، اجتماع و کشور - مستعد شرارت و مشمول داوری هستند، زیرا که می‌دانم خودم نیز چنین هستم.

یکی دیگر از «وای» های حقوق، در مورد استثمار فقیران است. اگر گناه خشونت ظاهراً به ما نمی‌چسبد، راحت‌تر می‌توان دید که چگونه من و شما ممکن است مرتکب گناه بد رفتاری نسبت به فقیران شویم. حتی اگر گرداننده یک حرفه استثمار کننده کثیف نباشید، به خوبی امکان دارد در شرکتی سرمایه‌گذاری کرده باشید که چنان کاری انجام می‌دهد. شما تقریباً

با اطمینان خاطر کالاها و فرآورده هائی می خرید که ساخته دست انسانهائی است که مورد بهره برداری غیر منصفانه قرار می گیرند. آیا شما قهوه می نوشید؟ (در هنگام نوشتن این مطالب، نوشیدن یک فنجان قهوه برایم لذت بخش است). بیشتر قهوه دنیا محصول شرکتهای چند ملیتی است که برای یک پوند قهوه چهل الی پنجاه سنت به زارعان فقیر قهوه پرداخت می کنند. این دستمزد برای گذران زندگی زارعان قهوه کافی نیست، بنابراین بیشتر تولید می کنند و این خود موجب کاهش قیمت محصولاتشان می شود. یک واکنش به این نوع خاص استثمار، ایجاد ارتباط مستقیم بین تولید کنندگان و استفاده کنندگان قهوه است که در سازمانی به نام «تجارت عادلانه قهوه» متجلی شده است. ادارات و سازمانهای تجارت عادلانه، دستمزد زارعین قهوه را برای محصولاتشان در حد گذران زندگی آنها تضمین کرده است (اخیراً این قیمت معادل ۱/۲۶ دلار برای هر پوند دانه قهوه است). شما می توانید قهوه را با مارک این سازمان در بازار یا فروشگاههای مورد نظر خود خریداری کنید. البته ممکن است قدری بیشتر بپردازید، ولی می دانید که به این طریق با زارع قهوه منصفانه رفتار شده است. آیا این اقدام شما کاری کوچک و بی ارزش است؟ شاید کوچک باشد ولی در پرتو داوری خدا به هیچ وجه بی ارزش نیست.

سرانجام به گناه بت پرستی می رسیم. بتهای دنیای امروز در اشکال مختلف و به عبارتی دیگر بی هیچ شکلی قد علم می کنند. لوتر می گفت که هر آنچه قلب شما را تسخیر می کند، خدای شما است. یک پرچم می تواند بت باشد. یک تیم ورزشی می تواند بت شما باشد (در مشاوره ای که چندین سال پیش با یک زوج جوان داشتم خیلی زود برایم مشخص شد که مذهب واقعی آنها تیم شیکاگو بلک هاوکز است!) یک خانه می تواند بت باشد.

یک مجله شایعه پرداز می تواند بت باشد. یک رتبه دانشگاهی می تواند بت باشد. اوراق سهام می تواند بت باشد. یخچال شما می تواند بت شما باشد. همسر فوق العاده شما، بچه های بی نظیر و زیبای شما می توانند خدای شما باشند. یکی از بزرگترین نوشته های جان کولتران «عشق متعال» نام دارد. شما فقط می توانید یکی از آنها را داشته باشید. اگر انتخاب شما خدا است، زهی سعادت ولی اگر چیزی غیر از خدا است، پس «وای» بر شما.

مژده داوری

آیا سخنان باستانی حقیق برای جامعه معاصر ما کاربرد دارد؟ آیا هنوز هم خدا در صدد داوری گناهان جهان است؟ آیا او هنوز هم خدای خشم و انتقام است؟

خوشبختانه و با سپاسگزاری کامل، جواب مثبت است. به این دلیل از واژه «سپاسگزاری» استفاده می کنم که پیام داوری قریب الوقوع خدا حقیقتاً برای کسانی که آن را می شنوند و پاسخ شایسته به آن می دهند، خبری خوش و مژده ای دل انگیز است.

یکی از جالب توجه ترین فصول کتاب مقدس، باب یازدهم کتاب دوم سموئیل است که داستان زنا کردن داود پادشاه با بتشبع و عواقب فوری آن را روایت می کند. این روایت مانند نمایش نامه ای رادیوئی است که همه چیز دارد: یک مرد خوش قیافه و قهرمان برای نقش اول، یک زن زیبا، احساسات آتشین، توطئه چینی و تعلیق در مورد مسائل جنسی، عملیات جنگی و در آخر، خیانت و قتل. داود اولین بار وقتی متوجه بتشبع شد که همسرش اوربا، یکی از فرماندهان ارتش وی در میدان جنگ برای پادشاه و کشورش

می جنگید. نتیجه ارتباط آنها به ارتکاب زنا و حامله شدن بتشیع منجر شد. با نبود اوریا در خانه، تولد بی موقع بچه موجب شرمندگی می شد. بنابراین داود دستور داد اوریا را به مرخصی بفرستند و در حین شنیدن گزارش اخبار جنگ، ضیافتی با شراب خوب و شامی لذیذ برای او ترتیب داد و سپس او را به خانه نزد همسرش فرستاد، با این تصور که او نیز همان کاری را خواهد کرد که سایر سربازان موقع بازگشت از جبهه جنگ نزد زنان زیباییشان می کنند و این مشکل را حل خواهد کرد. ولی اشکال کار در اینجا بود که اوریا طبق نقشه داود عمل نکرد. حس وظیفه شناسی نسبت به همقطاران در جبهه جنگ، او را واداشت که از رفتن به خانه امتناع ورزد. داود - می توانیم تصور کنیم که چقدر احساس بیچارگی می کرد - می بایست به فکر چاره دیگری باشد. پس به این فکر افتاد که نامه ای به فرمانده اوریا در میدان جنگ بنویسد مبنی بر این که اوریا را به خط مقدم جبهه بفرستد و در هنگام نبرد پشت او را خالی بگذارند تا کشته شود. نامه را نوشت، آن را مهر کرد و به دست خود اوریا داد تا آن را به افسر فرمانده اش برساند. چه فکر بکری! حتی به فکر پدر خوانده های مافیائی هم نمی رسد! در اواخر این باب ظاهراً همه چیز به خوبی و خوشی حل شده است. اوریا از سر راه برداشته شده، جنگ به خوبی پیش می رود و داود با بتشیع ازدواج کرده او را به قصر خود آورده است.

فقط یک چیز باقی مانده است. مهمترین جمله در تمام داستان در پایان آمده است: «اما کاری که داود کرده بود در نظر خداوند ناپسند آمد» (دوم سموئیل ۲۷:۱۱) و به همین علت هنوز چیزی حل نشده بود و حل نخواهد شد تا زمانی که خدا گناه داود را افشا کند و او را به خاطر آن مجازات نماید. برای درک ارزش واقعی عدالت خدا، کافی است فقط تصور کنیم

که عدالت او اجراء نشود. دنیائی را در نظر مجسم کنید که در آن بتشیع ها مورد تجاوز قرار می گیرند، اوریاها کشته می شوند و داودها آزادانه می گردند و کار خود را انجام می دهند. تصور کنید اگر عدالتی در کار نباشد - چه حال و چه در ابدیت - زندگی چگونه خواهد بود. بی گناهان متحمل رنج می شوند و هیچکس خم به ابرو نمی آورد و اغلب حتی کسی متوجه رنج آنها نمی شود. مجرمین در امنیت و آسایش زندگی می کنند و نتیجه می گیرند که پاداش جنایات خود را گرفته اند. اغنیاء و قدرتمندان به آنچه می خواهند می رسند و هیچ چیز مانع آنها نمی شود. فقیران استثمار می شوند و استثمارگران سعادت مند می گردند و این منوال تا به ابد ادامه می یابد. راستی و عدالت مورد استهزا و تمسخر قرار می گیرد و شکایت شاعر واقعیت پیدا می کند که «عدالت همیشه بر دار آویخته شده و ناراستی برای ابد بر تخت نشسته است» (جیمز راسل لاول، بحران امروز). بدتر از همه این که تمام شرارت‌هایی که در خفا انجام می شوند هرگز آشکار نخواهند شد و هرگز فریاد عدالت خواهی برنخواهد خاست.

ولی در دنیای خدا این طور نیست، زیرا شرارت‌هایی که نسبت به یکدیگر مرتکب می شویم در نظر خدا ناپسند هستند. بنابراین به سه دلیل، برای پیام نبوتی «وای» ها سپاسگزار هستیم.

اول اینکه داوری، واکنش ثابت و تزلزل ناپذیر خدا در مقابل گناه و شرارت است. رفتار و ماهیت خدا هیچ تغییری نکرده است. خدا دقیقاً به همان طریق که به زبان خادمان خود انبیا، اخطارهای خود را در قالب «وای» ها اعلام می کرد، امروز نیز در مورد تجاوز به حقوق انسانی و موضوع بت پرستی عمل می کند. خدا ممکن است از طریق بلایای طبیعی یا دگرگونی های مصیبت بار داوری خود را در تاریخ اعمال نماید، همان طور

که در مورد بنی اسرائیل انجام داد و در سراسر تاریخ ادامه داده است. ولی خدا داوری خود را به صورت نهائی و کامل در پایان تاریخ اعمال خواهد نمود، آن هنگام که خداوند عیسی مسیح بازگشت خواهد کرد «تا زندگان و مردگان را داوری نماید» و هیچکس از حضور در پیشگاه تخت داوری او معاف نخواهد بود. ثروت، قدرت و موقعیت نمی توانند سپری در مقابل خشم خدائی باشند که همه قلبها در حضور او گشوده هستند و هیچ رازی بر او مستور نیست (عبرانیان ۴: ۱۲-۱۳). همان طور که قرنهای پیش، نویسنده کتب روحانی گفته بود، وقتی خداوند برای داوری بازمی گردد «هیچ مکان پوشیده‌ای بر روی زمین وجود نخواهد داشت.»

دوم اینکه داوری، آخرین کلام خدا خطاب به جهان نیست. در زندگی هر کس و برای خود دنیا نیز زمانی خواهد رسید که در نجات بسته خواهد شد و دیگر برای ورود بسیار دیر خواهد بود (رجوع کنید به متی ۲۵: ۱۰-۱۳). ولی آن زمان هنوز برای هیچیک از ما فرانسیده است. اعلامهای کتاب مقدس مبنی بر فرارسیدن داوری قریب الوقوع، همیشه حاوی دعوت به توبه است (پیغام یونس به مردم نینوا و عکس العمل آنها را به خاطر بیاورید). بنابراین هشدارهای انبیا مبنی بر وقوع داوری در حقیقت بیان رحمت خدا است، به این نیت که ما را هشیار کند تا قبل از این که دیر شود از گناه برگردیم و رو به سوی او آوریم. به همین دلیل است که کتاب مقدس بر لزوم پاسخ فوری و بی درنگ ما به کلام خدا تاکید کرده است: «امروز اگر آواز او را شنیدید، دلهای خود را سخت مسازید» (مزمور ۹۵: ۷-۸؛ رجوع کنید به اشعیا ۵۵: ۶-۷). آگاهی مداوم از تقدس و عدالت خدا موجب می شود که انجیل رحمت خدا در عیسی مسیح را بیش از پیش دوست بداریم و این گنج عظیم را برای خود ببندوزیم. به یاد داشته باشید، کسی که

به ایمان عادل شده زیست خواهد نمود! «پس چون که به ایمان عادل شمرده شدیم، نزد خدا سلامتی داریم به وساطت خداوند ما عیسی مسیح... پس هیچ قصاص نیست بر آنانی که در مسیح عیسی هستند» (رومیان ۵: ۱؛ ۸: ۱).

سوم اینکه قصد خدا برای داوری تمام گناهان و برانداختن هر شرارتی، تابع تعهد پایدار او برای استقرار عدالت در سراسر جهان است. نوع دنیائی که اکنون در آن زندگی می کنیم زیاد دوام نمی آود. این دنیا - جائی که در آن خدا مورد بی حرمتی قرار می گیرد، جائی که به حرمت و حقوق مردم تجاوز می شود، جائی که دروغ و تقلب متداول است، جائی که خشونت و خونریزی خیابانها را رنگین می کند، جائی که فسادهای جسمانی و اخلاقی تمام چشم اندازها را لکه دار می کند - دنیائی نیست که خدا مایل به بقای آن باشد، دنیائی نیست که خدا هنگام آفرینش آن در نظر داشت. خدا شرارت را تا به ابد یا حتی خیلی بیش از این تحمل نخواهد کرد. داوری به زودی خواهد آمد و عدالت انجام خواهد شد. جنایات مخفی مانده و سر پوشیده آشکار خواهند شد. ناراستیها، راست خواهند گردید و شربان به مجازات خواهند رسید. عدالت، حقیقت، زیبایی و صلح برقرار خواهد شد. حال این موضوع خوشایند شما باشد یا نباشد، بستگی به این دارد که تا چه حد مورد ظلم واقع شده‌اید یا اینکه تا چه حد ظلم کرده‌اید. اگر کتاب حبقوق را بخوانید و خود را در زمره یکی از مخاطبان «وای»ها بیابید، بسیار نیکو خواهد بود اگر هم اکنون از گناه روی بگردانید و در انتظار رحمت خدا باشید.

و گمربند گمزش عدالت خواهد بود
و گمربند میانش امانت.

گرگ با بره سکونت خواهد داشت
و پلنگ با بزغاله خواهد خوابید
و گوساله و شیر و پرواری باهم
و طفل کوچک آنها را خواهد راند
و گاو با خرس خواهد چرید
و بچه های آنها با هم خواهند خوابید
و شیر مثل گاو گاه خواهد خورد
و طفل شیرخواره بر سوراخ مار بازی خواهد کرد
و طفل از شیر باز داشته شده
دست خود را بر خانه افعی خواهد گذاشت.
و در تمامی گوه مقدس من
ضرر و فسادى نخواهند کرد
زیرا که جهان از معرفت خداوند پر خواهد بود
مثل آبھائی که دریا را می پوشاند. (اشعیا ۱۱: ۹-۱۰)

راینهولد نیوهر در کتاب «ماورای تراژدی» تفاوت بین فلسفه خوش بینی بشر در مورد آینده و ایمان مسیحی را که شامل امید به نجات آینده است، توضیح داده است:

اعتماد قطعی به نیکوئی حیات نمی تواند متکی بر اعتماد به نیکوئی انسان باشد. اعتماد به نیکوئی انسان، صرفاً دیدگاهی خوش بینانه نسبت به آینده است که مانع رهایی انسان از اوھام و خیالات می گردد. تفکر رمانتیسیم به فلسفه بدبینی تغییر

فصل ششم

طوفانی که در راه است

طوفانی جهان شمول یک روز خواهد آمد، ولی این طوفان نه ویرانگر بلکه طوفان معرفت و جلال خدا خواهد بود.

”زیرا که جهان از معرفت و جلال خداوند مملو خواهد شد،
به نحوی که آنها دریا را مستور می سازد.“ (حقوق ۲: ۱۴)

نهالی از تنه یسّی بیرون آمده،
شاخه ای از ریشه هایش خواهد شکفت.
و روح خداوند بر او قرار خواهد گرفت؛
یعنی روح حکمت و فهم
و روح مشورت و قوت
و روح معرفت و ترس خداوند
و خوشی او در ترس خداوند خواهد بود.

موافق رؤیت چشم خود داوری نخواهد کرد
و بر وفق سمع گوش های خویش تنبیه نخواهد نمود،
بلکه مسکینان را به عدالت داوری خواهد کرد
و به جهت مظلومان زمین به راستی حکم خواهد نمود
و جهان را به عصای دهان خویش زده،
شریران را به نفعه لبهای خود خواهد گشت

ماهیت خواهد داد، همان طور که در تاریخ جهان همواره اتفاق افتاده است. ایمان مسیحی با این خوش بینی کاملاً متفاوت است. ایمان مسیحی یعنی اعتماد به خدائی نیکو که خالق دنیائی نیکو است، گرچه جهان اینک نیکوئی خود را از دست داده است؛ اعتماد به خدائی آن چنان نیکو و توانا که سرانجام اعمال شرارت بار انسانها را نابود می کند و آنان را از گناهان نشان رهایی می بخشد. این نوع ایمان، خوش بینی نیست. در واقع چنین ایمانی به وجود نخواهد آمد مگر زمانی که فلسفه خوش بینی در هم بشکند و انسانها از اعتماد به اینکه عادل هستند دست بردارند. یکی از دلایل اهمیت شنیدن پیام داوری در کلام خدا این است که ما را کمک می کند تا تفکر خوش بینی ساده لوحانه را که بر اساس باور به نیکوئی و کاملیت طبیعت انسان است، رها کنیم. کتاب مقدس در رابطه با این مسئله، واقعیتهای زیادی را به ما ارائه نموده است. ولی نباید پس از بردن از فلسفه خوش بینی به دام فلسفه بدبینانه کلیون بیفتیم، بلکه وعده امید بخش کتاب مقدس این است که در آینده به قدرت خدا، نجات جهان تحقق خواهد یافت.

دنیائی که می آید

این خبر که خدا می خواهد جهان را داوری کند برای شریبان خبر بدی است ولی برای تمام کسانی که از گناهان خود نفرت دارند و برای رهایی از آنها دعا می کنند، البته خبر خوبی است. برای تمام کسانی که راستی را دوست دارند و مشتاق دیدن استقرار نیکوئی، زیبایی و حقیقت بر روی زمین هستند، خبر خوبی است، زیرا همان طور که اطمینان داریم خدای نیکو و توانائی که به او اعتماد نموده ایم «اعمال شرارت بار انسانها را نابود می کند و ایشان را از گناهان نشان رهایی می بخشد»، به همان اندازه اطمینان داریم که او جهان را از نو می سازد و هماهنگی و سلامتی آن را

اعاده می کند. کتاب مقدس به صراحت از نظامی جدید، آسمانی جدید و زمینی جدید که عدالت در آن ساکن می شود، سخن می گوید (رجوع کنید به دوم پطرس ۳: ۱۳). عیسی به ما تعلیم داده که برای آمدن ملکوت خدا بر زمین دعا کنیم: «ملکوت تو بیاید، اراده تو چنان که در آسمان است، بر زمین نیز کرده شود» (متی ۶: ۱۰). حبقوق می گوید که سرانجام روزی دعاهای ما مستجاب خواهند شد. قرنهای پیش از این در روزگار نوح، خدا طوفانی عظیم نازل کرد تا زمین را به داوری بپوشاند، ولی یک روز طوفانی دیگر خواهد آمد که طوفان نجات خواهد بود.

حبقوق در مورد روزی نبوت می کند که «جهان از معرفت و جلال خداوند مملو خواهد شد به نحوی که آبها دریا را مستور می سازد» (۲: ۱۴). چه وعده زیبا و چه تصویر باشکوهی! روزی خواهد آمد که تنها خدا و کسانی که او را می شناسند و او را دوست می دارند در دنیا باقی خواهند ماند. عهد جدید از دورانی سخن می گوید که خدا همه و در همه خواهد شد و این همان کمال مطلوبی است که حبقوق در انتظار آن بود. اقیانوسها چقدر مملو از آب هستند؟ آفرینش به همین سان از خدا مملو خواهد بود! هر کسی در هر جایی او را خواهد شناخت. هر تپه و درخت و چشمه ای، هر خانه و خانواده ای، هر قوم و قبیله ای، هر کسی که بر زمین باشد سرشار از روح خدا خواهد شد و جلال او را منعکس خواهد نمود.

به دو نکته مهم در مورد این طوفان که حبقوق پیشگوئی کرده توجه کنید. اول اینکه رؤیای او مربوط به آینده و مشخصاً زمینی است، نه آسمانی یعنی به عوض آسمان بر زمین متمرکز شده است. حبقوق می گوید که «زمین» از معرفت و جلال خداوند پر خواهد شد. بر خلاف بسیاری از تصورات معمول در مورد ابدیت - اینکه مردم تا ابد بر ابرها دور هم نشسته

و چنگ می نوازند - نجات موعودی که کتاب مقدس از آن سخن می گوید بر روی زمین تحقق خواهد یافت. این زمین یقیناً زمینی جدید است، دنیائی کاملاً جدید که در حقیقت با قدرت خدا به مکانی سرشار از نیکوئی ها و زیبایی های غیر قابل تصور تبدیل می شود. با این وجود دنیائی واقعی خواهد بود که قابل دیدن، شنیدن، بوئیدن، چشیدن و لمس کردن باشد. امیدی که کتاب مقدس از آن سخن می گوید همان قدر که روحانی است، جسمانی هم هست، امیدی برای بدنه های ما، برای زمین، خورشید، ماه و کل ستارگان در تمام کهکشانهای عالم. خداوند می گوید: «من الف و یاء و ابتدا و انتها هستم. الحال من همه چیز را نومی سازم» (مکاشفه ۲۱: ۶، ۵).

دوم اینکه رؤیای حقیق بر جلال تأکید می کند، جلالی غیر قابل توصیف، خلقتی تازه، عجیب و غیر قابل تصور که به قدرت الهی کامل می شود. حقیق نبوت می کند که زمین، نه تنها از معرفت خدا، بلکه از معرفت و جلال خداوند مملو خواهد شد. این ایده بیانگر برکتی به گسترده آفرینش است، دنیائی مملو از وفور غیر قابل توصیف، شادی و خوشی بی پایان، دنیای امنیت و هماهنگی، خالی از نزاع و ناسازگاری، جائی که عداوتهای کهنه از بین می روند و تمام اختلافات التیام می یابند، نه تنها عداوتهای انسانی، بلکه حتی عداوتهائی که در قلمرو حیوانات وجود دارد. جورج وایت فیلد، مبشر بزرگ قرن هیجدهم، زمانی اشاره کرده بود که پارس سگ شهادتی است بر سقوط دنیا. خود طبیعت، عواقب جدائی افکن و بیگانه کننده گناه را احساس می کند. پولس رسول در باب ۸ رساله به رومیان می گوید که کل خلقت از درد ناله می کند و - هنوز با امیدواری قطعی - چشم انتظار نجات نهائی است:

زیرا خلقت، مطیع بطالت شد، نه به اراده خود، بلکه به خاطر او که آن را مطیع گردانید، در امید که خود خلقت نیز از قید فساد خلاصی خواهد یافت تا در آزادی جلال فرزندان خدا شریک شود. (رومیان ۸: ۲۰، ۲۱)

در ابتدای فصل قبل به متنی زیبا و پر از احساس از نبوت اشعیا اشاره کردم که در آن نبی از طریق مجموعه ای از تصاویر زنده، عجایب خلقت جدید را بیان می کند، آن هنگام که خداوند سرانجام صلح و سلامتی را در سرتاسر دنیا می گستراند و آنگاه

گرگ با بره سکونت خواهد داشت
و پلنگ با بزغاله خواهد خوابید
و گوساله و شیر و پرواری باهم
و طفل کوچک آنها را خواهد راند
و گاو با خرس خواهد چرید
و بچه های آنها با هم خواهند خوابید
و شیر مثل گاو گاه خواهد خورد
و طفل شیرخواره بر سوراخ مار بازی خواهد کرد
و طفل از شیر باز داشته شده
دست خود را بر خانه افعی خواهد گذاشت.
و در تمامی گوه مقدس من
ضرر و فساد نخواهند کرد
زیرا که جهان از معرفت خداوند پر خواهد بود
مثل آبهای که دریا را می پوشانند. (اشعیا ۱۱: ۶-۹)

در اینجا نیز مشابه همان تصویر را در اشعیا می بینیم، طوفان باشکوه معرفت و حضور خدا که در راه است. تنها زبان شعر می تواند جلال و عظمت جهان آینده را بیان کنند. نایل پلانتینگا در کتاب خود «نه به طریقی که فکر می کردیم» استعاره ای از ایرنائوس، یکی از پدران کلیسای اولیه را آورده است که بیانگر مبارک بودن زندگی در خلقت جدید است، آن هنگام که سرانجام ملکوت خدا می آید. ایرنوس که تقریباً دو نسل بعد از اتمام

نگارش عهد جدید زندگی می‌کرد و می‌نوشت، پُری و کاملیت ملکوت خدا را با تصویری از یک تاک فوق العاده بارآور توصیف کرده است.

روزهائی خواهد آمد که در آن تاکهائی می‌رویند که هر کدام ده هزار شاخه خواهند داشت و در هر شاخه ده هزار ترکه و در هر ترکه ده هزار جوانه و در هر جوانه ده هزار خوشه و در هر خوشه ده هزار حبه... و هر گاه یکی از مقدسین بخواهد خوشه‌ای بچیند، خوشه دیگر فریاد برمی‌آورد: «من بهتر هستم، مرا بچین و از طریق من خدا را متبارک بخوان.» قدیس ایرنائوس، علیه بدعتها

شالوم

یک کلمه در عهد عتیق وجود دارد که به بهترین نحوی تمام عجایب خلقت تازه را در خود خلاصه می‌کند و آن کلمه عبری شالوم است که می‌توان «صلح، آرامش، سلام، سلامتی» ترجمه نمود. پلانتینگا با استفاده از این کلمه، معنی امید بزرگ کتاب مقدسی را تشریح کرده است:

انبیا... در رؤیاهای خود زمانی را می‌دیدند که بیابانها گلستان می‌شوند و از کوهها شراب جاری می‌گردد، اشکها از چهره‌ها پاک می‌شود و مردم می‌توانند بدون اسلحه در بغل بخوابند... سراسر طبیعت بارور، مهربان و پر از چیزهای عجیب می‌شود، همه انسانها چون برادر و خواهر می‌گردند و تمامی طبیعت و همه انسانها خدا را می‌نگرند، با خدا راه می‌روند، به خدا تکیه می‌کنند و در خدا شادی و خوشی می‌نمایند.

اتحاد و صمیمیت خدا، انسانها و تمامی خلقت در عدالت، کاملیت و خوشی همان چیزی است که انبیای عبرانی آن را شالوم می‌خوانند و ما آن را با کلماتی از قبیل، صلح، آرامش و سلامتی ترجمه می‌کنیم ولی معنی آن حتی بسی فراتر از صلح یا آتش بس بین دشمنان است. در کتاب مقدس، شالوم یعنی شکوفائی، تمامیت و

خوشی جهان شمول... شالوم به کلامی دیگر، راهی است که جهان و امور آن باید باشد. نایل پلانتینگا، نه به طریقی که فکر می‌کردیم

ولی من و شما به خوبی می‌دانیم که در حال حاضر در هیچ جا اوضاع و احوال همان طور نیست که باید باشد. پس در این روزگار شالوم خدا کجاست؟ در میانه دنیای خرد شده ما چگونه می‌توانیم آن را تجربه کنیم و کجا می‌توانیم آن پیدا کنیم؟ یک انتقام جوی فلسطینی هنگام ظهر وارد یک رستوران شلوغ در اورشلیم می‌شود، بمبی را که به همراه دارد منفجر می‌کند و خود و عده‌ای انسان بی‌گناه را به کشتن می‌دهد و عده بیشتری را مجروح می‌کند. گروهی تروریستی که مسئولیت این عمل را پذیرفته اعلام می‌کند که بمب‌گذاری برای انتقام گرفتن از اسرائیلی‌ها به خاطر ترور رهبران گروههای چریکی صورت گرفته است. اسرائیل نیز با حملات شدیدتری مقابله به مثل می‌کند. آیا می‌دانید که اعراب و یهودیان هنگام احوال‌پرسی روزانه خود از یک کلمه واحد استفاده می‌کنند؟ این کلمه بیانگر درخواست برکت برای طرف مقابل است: سلام... شالوم... صلح. این طنز، تلخ‌تر از آن است که بتوان درک کرد.

در حقیقت ما هرگز نخواهیم توانست به دست خودمان و از طریق تلاشهای بی‌حمایت خود، به شالوم دست یابیم. ساختن دنیائی سرشار از عدالت، برکت و صلح جهان شمول از توانائی‌ها و ظرفیتهای طبیعت انسان است. وقتی اشعیای نبی، رؤیای خود از خلقت تازه را در باب یازدهم توصیف می‌نماید، آن را با نبوت دیگری معرفی می‌کند:

نهالی از تنهٔ یسعی بیرون آمده،

شاخه‌ای از ریشه‌هایش خواهد شکفت.

و روح خداوند بر او قرار خواهد گرفت؛

مسکینان را به عدالت داورى خواهد کرد و به جهت مظلومان زمین به راستی حکم خواهد نمود

(اشعیا ۱۱: ۱-۴)

نبوت اشعیا از شاهزاده‌ای بزرگ از نسل داود سخن می‌گوید که سالها بعد از خاندان سلطنت یهودا که ظاهراً منقرض شده، بر خواهد خاست تا بر جهان فرمانروائی کند، جوانه‌ای تر و تازه از کنده‌ای خشک و مرده. این پادشاه قدرتمند، راستی و عدالت را بر زمین برقرار خواهد کرد و برای ما کارهائی خواهد کرد که ما خود هرگز نتوانسته ایم انجام دهیم. ما اکنون او را می‌شناسیم و می‌دانیم که او عیسی مسیح است. او دو هزار سال قبل آمد تا گناهان بشر را کفاره کند و مردم را با خدا و با همدیگر آشتی دهد. بار دیگر خواهد آمد تا نجات تمام دنیا را به کمال برساند. سلطنت پر جلال مسیح در این خلقت تازه، طلوعه ملکوت خدا به تمام معنی خواهد بود و آنگاه شالوم، کل کائنات را پر خواهد ساخت.

البته به یک معنی، کائنات هم اکنون مملو از خدا است. خدا امروز و اینجا در جهان حضور دارد ولی نکته اسفبار این است که بسیاری از انسانها یا این حقیقت را نفهمیده‌اند یا از پذیرش آن احتراز می‌کنند. جهان مملو از مردمانی است که خدا آنها را آفریده، خدا آنها را دوست دارد و می‌بایست برای خدا زندگی کنند، ولی خدا را نمی‌شناسند و حتی به نظر هم نمی‌رسد که هرگز به او اندیشیده باشند، بلکه در عوض خود را درگیر خدایان دروغین مختلف کرده‌اند. ولی روزی همه چیز عوض خواهد شد.

این تحول حتی در این لحظه هم شروع شده و همه جا نشانه‌های ملکوت را می‌بینیم. با مطالعه کتاب حقوق به طور مستقیم با مشکل شرارت مواجه می‌شویم و خود را مجبور می‌بینیم که در مورد آن فکر کنیم. همان طور که قبلاً سعی در تبیین آن داشتیم، این موضوع به راستی مشکلی جدی و شاید

بتوان گفت که جدی‌ترین مشکل بشر است، بخصوص برای کسانی که به خدای کتاب مقدس ایمان دارند. ولی مردمان غیر مذهبی نیز با مشکل دیگری به نام مشکل نیکوئی مواجه هستند. اگر خدائی نیست، تمام نیکوئی‌ها و زیباییهای جهان از کجا آمده است؟ آیا می‌توان معتقد بود که منشاء همه چیز «شانس» محض است؟ چیزی که فرهنگ لغات و بستر آن را به خوبی این گونه تعریف کرده است: ضمیر غیر شخصی فرضی و بی هدف برای اتفاقات غیر قابل توضیح. «اگر همه کس و همه چیز، محصول زمان و حرکات تصادفی است، چه کسی عشق را آفریده است؟ از چه کسی باید تشکر کنیم برای زیبایی زمین، برای جلال آسمانها،

برای محبتی که از هنگام تولد با ما و پیرامون ما است؟

برای اینکه اشتباهی پیش نیاید، به همان میزان که از رنج و بدی در این دنیا ناراحت می‌شویم، همچنین بایستی برای تمام خوبی‌ها و شادی‌ها شکرگزار باشیم. اگر ما ایمان داران می‌کوشیم ایمان به خدا را با تجربه‌های تلخ خود آشتی دهیم، چرا نباید تجربه زیبایی‌های موعود و نیکوئی‌های فوق از شایستگی انسان، سنگدل‌ترین منکرین خدا را برای لحظه‌ای به تأمل و شکفتی نیاورد؟ کسانی که خود را مسیحی - یعنی پیرو عیسی - می‌دانند می‌توانند مسئله نیکوئی را برای بی‌ایمانان مشکل‌تر کنند. ما باید زندگی خود را صرف این کنیم که مایه‌های قابل رؤیت شالوم برای دنیا روز به روز بیشتر و قوی‌تر شود. بایستی در هر زمینه‌ای از زندگی - در کار و استراحت، مسئولیتهای مدنی، روابط دوستانه و خانوادگی، علائق شخصی و فعالیت‌های اوقات فراغت - ملکوت صلح و آشتی را بیشتر گسترش دهیم. در اینجا این سؤال را از شما می‌پرسم که اگر زندگی شما حداقل قطره‌ای برای آن طوفان بزرگ آینده فراهم کند، چه زمانی زمین مملو از معرفت و جلال خدا می‌شود، مثل آبهای که دریا را می‌پوشاند؟

صدای وسایل صوتی و تصویری و ضربات کوبنده موتورها و ماشین ها در پاره ای اوقات واقعاً کر کننده هستند.

اما از دست دادن شنوائی تنها یکی از پیامدهای زیان بار قرار گرفتن در معرض بمباران صوتی با شدت بالا است. تحقیق مذکور به موارد دیگری از اثرات مخرب سر و صدا اشاره می کند. بر اساس مطالعات آژانس حفاظت محیط زیست، قرار گرفتن در معرض سر و صدا باعث ایجاد مشکلاتی در روابط انسانها، کاهش دقت در انجام کارها و اختلال در خواب می شود و موجب تأثیرات منفی در سلامتی انسان از جمله واکنشهای جسمی و روانی نظیر افزایش استرس و بالا رفتن موقتی و حتی دائمی فشار خون می گردد. نکته مورد علاقه من در این تحقیق، همان تأثیر نهائی سر و صدا است که در این گزارش به آن اشاره شده است: سر و صدا آزار دهنده است. لازم نبود پول زیادی خرج کنند که با مطالعه و تحقیق زیاد این موضوع را دریابند، خود من مجانی این را به آنها می گفتم.

به یاد دارم که وقتی هنوز بچه بودم جلسه پرستشی یک شنبه در کلیسای ما اغلب با سرودی از گروه گر شروع می شد که به طرزی ملایم و محترمانه این جملات از باب دوم کتاب حبقوق سرانیده می شد: «خداوند در معبد مقدس خویش است، پس تمامی جهان به حضور وی خاموش باشد» (آیه ۲۰). حبقوق نبی با این آیه ما را دعوت می کند که از دنیای شلوغ اطراف خود فاصله بگیریم و به حقیقتی عمیق تر در مورد واقعیت نهائی بیندیشیم. او پیشنهاد می کند که لحظه ای تمام سر و صداها - همه مشاجرات، داد و فریادها، غرولندها، اغراق گوئی ها، لاف زدنها، سر و صدای حراجی ها و گرد خود چرخیدن های بی پایان - را خاموش کنیم و آرام و بی صدا در حضور خداوند خدای خود سجده نمائیم. در حقیقت، گفتار حبقوق بیانیه ای دستوری است.

فصل هفتم

خدا کجاست؟

خدا در کجای این جهان است؟ حبقوق، نبی زمان قدیم، پاسخی عمیق برای این سؤال ما دارد:

”از بت تراشیده چه فایده است که سازنده آن، آن را بترشد

یا از بت ریخته شده و معلم دروغ

که سازنده آن بر صنعت خود توکل بنماید

و بتهای گنگ را بسازد.

وای بر کسی که به چوب بگوید بیدار شو

و به سنگ گنگ که برخیز!

آیا می شود که آن تعلیم دهد؟

اینک به طلا و نقره پوشیده می شود

لکن در اندرونش مطلقاً روح نیست.

اما خداوند در معبد مقدس خویش است،

پس تمامی جهان به حضور وی خاموش باشد.“ (حبقوق ۲: ۱۸-۲۰)

بر اساس تحقیقی که در آمریکا تحت عنوان «سر و صدا و تأثیرات آن»

انجام شده، سر و صدای بیش از حد در محیط زندگی، آسیبهای زیادی به

انسان وارد می کند. امروزه سر و صدا همه جا هست؛ در واقع اگر در شهر

زندگی می کنید، گریز از آن غیر ممکن است. صدای تردد وسایل نقلیه،

غرش هواپیماها، صدای گوشخراش وسایل و ماشین آلات سنگین، سر و

«خداوند در معبد مقدس خویش است»

ابتدا به قسمت اول آیه که حالت خبری دارد پردازیم: «خداوند در معبد مقدس خویش است.» گفتن این که خدا در معبد خویش است دقیقاً چه مفهومی دارد؟ آیا حقوق و هم‌کیشان یهودی او فکر می‌کردند که خدای تمام آسمانها و زمین در عمارتی سنگی بر فراز تپه‌ای در شهر باستانی اورشلیم ساکن است؟ البته که نه! وقتی سلیمان پادشاه، بنای این معبد تماشائی را سه قرن پیش از حقوق نبی به پایان رساند و خود نیز سرپرست مراسم تقدیس آن بود، چنین دعا کرد: «اما آیا خدا واقعاً بر زمین ساکن خواهد شد؟ اینک فلک و فلک الافلاک، گنجایش تو را ندارد تا چه رسد به این خانه که من بنا کرده‌ام» (اول پادشاهان ۲۷:۸). ایمان داران عهد عتیق درست مانند ایمان داران عهد جدید به خوبی می‌دانستند که خدا هرگز در هیچ بنای ساخته دست انسان نمی‌گنجد: «خدا روح است و هر که او را پرستش کند می‌باید به روح و راستی پرستد» (یوحنا ۴:۲۴). خدای راستین، خدای زنده و حقیقی تمام آسمانها و زمین، بی‌نهایت بزرگتر از تمام کائنات است. او همان طور که در عهد جدید می‌خوانیم، در معبدهای ساخته شده به دست انسان زندگی نمی‌کند (اعمال ۱۷:۲۴). اگر کل کائنات نیز گنجایش خدا را ندارد، پس چگونه ممکن است نقطه‌ای کوچک در این دنیا مسکن او باشد؟ پس «خدا کجاست؟» صحیح‌ترین پاسخ ممکن به این سؤال این است که «خدا همه جا هست.» یا ممکن است سؤال کنیم: «خدا در کجا نیست؟» برای مثال به شهادت داود در مزمور ۱۳۹ گوش فرادهید:

از روح تو کجا بروم

و از حضور تو کجا بگریزم؟

اگر به آسمان صعود کنم، تو آنجا هستی؛

و اگر در هاویه بستر بگسترانم اینک تو آنجا هستی.

اگر بالهای سحر را بگیرم

و در اقصای دریا ساکن شوم

در آنجا نیز دست‌های تو مرا رهبری خواهد نمود

و دست راست تو مرا خواهد گرفت. (مزمور ۱۳۹:۸-۱۰)

بنابراین وقتی حقوق می‌گوید خدا در معبد مقدس خویش است، گفتار وی هیچ ارتباطی با جغرافیا ندارد بلکه از بیانی الهیات سخن می‌گوید. هدف نبی این نیست که مکان خدا را برای ما تعیین نماید بلکه به حقیقت عمیق تری اشاره می‌کند، حقیقتی که هم در باره خداست و هم در باره جهان. وقتی کتاب مقدس می‌گوید خدا در معبد مقدس خویش است، خواه اشاره به معبد زمینی اورشلیم باشد خواه به قدس آسمان که «مکان سکونت» اوست (اول پادشاهان ۸:۳۰)، بدین معنی نیست که مکان حضور خدا را در محل خاصی تعیین کرده باشد. این سخن بیشتر عبارتی استعاره‌ای است برای بیان این حقیقت که خداوند قادر، بر تمام خلقت فرمانروائی می‌کند، عبارتی نمادین برای بیان این حقیقت است که خدا الحال اقتدار خود را بر همه چیز و همه کس اعمال می‌کند. او متعال و بر فراز کائنات است، او «بر کروبیان جلوس نموده است»، بر کروبیانی که بالهای خود را بر صندوق عهد در قدس الاقداس گشوده‌اند (مزمور ۸۰:۱). و تمام این عبارات یعنی خدا فوق همه چیز و به بیان کتاب مقدس «خداوند متعال» است (مزمور ۴۷:۲). زیرا خدا بر تخت سلطنت نشسته و فرمانروا اوست و بر همه چیز و همه کس اقتدار و تسلط دارد.

اخیراً مقاله‌ای از یک ژنرال ارتش خواندم که عنوان آن را بر اساس علاقه‌ای که نظامیان به واژه سازی از کلمات دارند SACEUR (حروف اول عبارت Supreme Allied Commander, Europe) گذاشته بود یعنی

«فرماندهی کل هم پیمانان، اروپا». بسیار خوب، عنوان خداوند به روش نظامی SACU از Supreme Commander, Universe به معنی «فرماندهی کل کائنات» می شود! این همان حقیقتی است که سراینده مزامیر علاقه زیادی به سرودن آن دارد:

خداوند سلطنت را گرفته و خود را به جلال آراسته است
و گمر خود را به قوت بسته است.

در میان امتهای بگوئید «خداوند سلطنت را گرفته است!»

خداوند سلطنت گرفته است، پس زمین شادی کند
و جزیره‌های بسیار مسرور گردند.

تو ای خداوند بر تمامی روی زمین متعال هستی.
بر جمیع خدایان بسیار اعلی هستی.

خداوند سلطنت گرفته است، پس قومها بلرزند!
بر کروبین جلوس می فرماید، زمین متزلزل گردد!

(مزمور ۹۳:۱؛ ۹۶:۱۰؛ ۹۷:۱؛ ۹۹:۱)

و این حقیقتی است که خدا می خواهد از اشاره جقوق به «بودن خدا در معبد مقدس خویش» به ما بفهماند، حقیقتی که یقیناً باعث شادی و تقدیس ما شود! گفتن اینکه خدا در معبد مقدس خویش است، نه تنها بیانگر فرمانروائی مقتدرانه خدا بر خلقت است، بلکه به حقیقت دیگری در مورد خود کائنات نیز اشاره می کند. معبد اورشلیم از روی الگوی خیمه اجتماع بنا شد، چادری

که در زمان خروج در بیابان با هدایت موسی ساخته شد تا مردم در آن پرستش کنند. خدا به موسی امر فرمود و او را به شیوه‌ای بسیار دقیق راهنمایی کرد تا همه چیز را بر اساس نمونه‌ای که خداوند به او داده بود، بسازد. بنابراین معبد زمینی بر اساس نقشه‌ای ساخته شد که بازتاب قدس واقعی خدا در آسمان بود، درست همان طور که مراسم و قربانیهای معبد، پیش نمود آن قربانی واقعی بود که عیسی بر صلیب گذرانید.

اما اگر معبد اورشلیم نمونه‌ای زمینی از قدس آسمانی بود، علاوه بر این کتاب مقدس می گوید که خود زمین نیز به نوعی نمونه‌ای از معبد است. در کلام خدا می خوانیم که «زمین و پُری آن از آن خداوند است، ربع مسکون و ساکنان آن. زیرا که او اساس آن را بر دریاها نهاد و آن را بر آبها ثابت گردانید» (مزمور ۲۴:۱-۲) و باز می گوید: «زمین و جمیع ساکنانش گداخته شده اند، من ارکان آن را برقرار نموده‌ام» (مزمور ۷۵:۳). محققین کتاب مقدس می گویند که این لحن و بیان که درباره بنیانها و ستونهای زمین صحبت می کند بدین منظور است که تصویری از معبد به ذهن خواننده القاء نماید. مثل این است که بگوئیم تمام جهان به معبد و نوعی قدس می ماند که مملو از حضور خداوند است. بنابراین وقتی گفته می شود که خدا در معبد مقدس خویش است، نباید این طور فکر کنیم که خدا تنها بر فراز جهان و در آن بالا بالاها است بلکه بدانیم که خدا در عین حال در جهان نیز حضور دارد. در اصطلاح الهیاتی، این آیه نه تنها به برتری خدا، بلکه به حضور همه جانبه او اشاره می کند. معبد اورشلیم به همراه صندوق عهد که در قدس الاقداس آن قرار داشت، نمادی از حضور خدا و مکان سکونت او در میان قوم خود بود. خدا پادشاهی نیست که بسیار دور از ما به فرمانروائی خود مشغول باشد و کسانی که تحت سلطنت او زندگی می کنند به او دسترسی

نداشته باشند. خیر! او زنده و حاضر است و با جهان و مخلوقات خود رابطه‌ای نزدیک و صمیمانه دارد. خدا در قدرت و اقتدار فراتر از ماست اما در محبت و رأفت با ما است.

در حضور او خاموش باشید

بنابراین اعلام بزرگ حقیق نبی این است: «خدا در معبد مقدس خویش است.» خدا هم بر ما فرمانروائی می‌کند و هم با ما ساکن است. در ادامه این نوید شادی بخش، نبی به ما سفارش می‌کند: «پس به حضور وی خاموش باشید» (حقوق ۲: ۲۰). چرا به ما سفارش شده که در مقابل خداوند همیشه حاضر و ناظر جهان خاموش و ساکت باشیم؟ خاموش بودن در حضور او چه مفهومی دارد؟ به نظر من، سکوت قبل از هر چیز نشانه اطاعت ماست. چنین سکوتی، سکوت فروتنی، احترام و هیبت - و به بیان کتاب مقدس - سکوت ترس است: «ترس خداوند، ابتدای حکمت است» (امثال ۹: ۱۰). یکی از محققین کتاب مقدس به نام آلک موتیر، ترس خداوند را «ترس فرزند از رنجاندن خدای پدر» توصیف کرده است. هر وقت به معنی ترس خداوند می‌اندیشم، اغلب به یاد صحنه‌ای از داستان شیر، جادوگر و کمد، نوشته سی. اس. لوئیس می‌افتم. موقعی که بچه‌های پیونسی اندکی پس از ورود به نارنیا، برای اولین بار چیزهایی در مورد اصلان (نام شیر داستان) شنیدند، یکی از آنها پرسید: «آیا خطرناک است؟» و به او جواب دادند که «البته خطرناک است ولی بدجنس نیست.» اصلان شیری رام شده نبود و خدا نیز خدائی رام شده نیست.

بنابراین خاموش بودن در حضور خداوند به معنی خدا ترسی است. یعنی با فروتنی در حضور او سجده کنیم و خود را با آگاهی کامل تحت فرمان و

اقتدار ملوکانه او قرار دهیم. یعنی اعتراف به اینکه ما و هر آنچه داریم تنها متعلق به خدا است زیرا خداوند تنها خدا است و خدائی غیر از او نیست. با فروتن ساختن خود در حضور خدا، هم به محبت او نسبت به ما اعتراف می‌کنیم و هم به سروری او نسبت به ما اعتراف می‌نمائیم. سفارش حقیق مبنی بر ساکت بودن در حضور خدای زنده، ایرادی طعنه‌آمیز به بت پرستی بسیاری از معاصران خویش است.

”از بت تراشیده چه فایده است که سازنده آن، آن را بترشد

یا از بت ریخته شده و معلم دروغ

که سازنده آن بر صنعت خود توکل بنماید

و بت‌های گنگ را بسازد.

وای بر کسی که به چوب بگوید بیدار شو

و به سنگ گنگ که برخیز!

آیا می‌شود که آن تعلیم دهد؟

اینک به طلا و نقره پوشیده می‌شود

لکن در اندرونش مطلقاً روح نیست.

اما خداوند در معبد مقدس خویش است،

پس تمامی جهان به حضور وی خاموش باشد.“ (حقوق ۲: ۱۸-۲۰)

به تضادی که حقیق نبی بر آن تأکید می‌کند توجه کنید. در اینجا خصوصیات تمام بتها ذکر شده که همه بی‌جان، بی‌فایده ناتوان و ساخته دست انسان هستند. کسانی که دست نیاز به سوی بتها دراز می‌کنند، چیزی جز آفریده‌های ذهن خود را پرستش نمی‌کنند، ولی خداوند در معبد مقدس خود است. بر عکس بت‌های بی‌ارزش، خدا فرمانروا است و عمل می‌کند،

خدا زنده است و سخن می‌گوید. بتها در اشکال و اندازه‌های مختلف پدیدار می‌شوند و برخی از آنها قابل رؤیت نیستند اما همه ساخته و پرداخته ذهن انسان و تجسمی از امیال و آرزوهای ما هستند. بتها خدایان دروغین می‌باشند و تنها خدای کتاب مقدس خدای واقعی است. همان‌طور که جان کالوین یک بار گفته بود: خدا هیچ شریک و همکاری ندارد. اینها همان حقیقت اساسی است که وقتی در اطاعت سرشار از سکوت و خاموشی در حضور خداوند زانو می‌زنیم به آن اعتراف می‌کنیم.

ولی در عین حال بسیار مهم است که درک کنیم، سکوت ما در حضور خدا سکوتی ناشی از ایمان است. وقتی در حضور خداوند خاموش هستیم، بر حقیقت پادشاهی و اقتدار خدا - بر نیکوئی و قدرت خدا - تأکید می‌کنیم، حتی اگر نتوانیم اینها را به روشنی در پیرامون خود مشاهده کنیم. این حقیقت که خدائی نیکو و مهربان بر جهان سلطنت می‌کند، همیشه مشهود نیست. یکی از دلایل اینکه کتاب مقدس قویاً اعلام می‌کند که خدا بر تخت جهان سلطنت می‌کند همین است. همان‌طور که دیدیم خود حبقوق با این سؤال درگیر بود که چرا خدا در مقابله با شرارت کوتاهی می‌کند و چنین پیداست که تمایل دارد در برابر حوادث تلخ و ناگواری که در این جهان روی می‌دهد دخالتی نکند و شرارت همچنان راه خود را ادامه دهد. ایمان به خدا، پاسخگوی تمام سؤالات ما در مورد مصائب زندگی و پایان بخش تمام کشمکش‌های ما با تردید و ترس نیست، ولی در نهایت موجب می‌شود نقطه پایانی بر فریادها و شکایات ما بگذارد و ما را به جایی می‌رساند که با ایمان و اعتماد، در حضور خدا با سکوت و احترام زانو بزنیم. کالوین می‌گفت: «بیاموزیم که خدا را با سکوت خود تمجید نمائیم.»

وقتی دانشجوی سال سوم کالج بودم یک شب زمستانی دیر وقت به اتاق برگشتم و متوجه یادداشتی شدم که به در اتاق نصب شده بود. در یادداشت از من خواسته شده بود که هر ساعتی رسیدم، فوراً خود را به خانه برادرم تام برسانم. وقتی به آنجا رسیدم فهمیدم که برادر بزرگترمان پال، در یک عملیات جنگی در ویتنام کشته شده است. عصر روز بعد همه اعضای خانواده، دور میز شام جمع شده بودیم. پدرم در جای همیشگی خود، در بالای میز نشسته بود. او که از بیماری پارکینسون رنج می‌برد و با بار غم و شوک ناشی از مرگ فرزند، در صندلی خود مچاله شده بود، پیرتر و ضعیف‌تر به نظر می‌رسید. هیچ‌کس چیزی نمی‌گفت و همه ساکت و آرام همان‌جا نشسته بودند. سپس قبل از آنکه میز را جمع کنند پدرم طبق معمول کتاب مقدس را برداشت تا مثل همیشه قسمتی از آن را بخواند. چند لحظه آن را در دستان خود نگاه داشت و بعد به من داد که بخوانم وقتی به چهره‌اش نگاه کردم، فوراً به یاد ایوب داغدار افتادم که در مرگ فرزندانش می‌گریست. کتاب مقدس را گشودم و از باب اول کتاب ایوب خواندم: «خداوند داد و خداوند گرفت؛ نام خداوند متبارک باد.» سپس چیزی مرا واداشت که مزبور ۱۰۳ را بخوانم و ادامه دادم: «ای جان من خداوند را متبارک بخوان و هر چه...» یک نفر فریاد زد که نخوانم، ولی پدرم سرش را بلند کرد و با لحن تندی گفت: «نه! ادامه بده.» من هم ادامه دادم: «... و هر چه در درون من است نام قدوس او را متبارک خواند. ای جان من خداوند را متبارک بخوان و جمیع احسانهای او را فراموش مکن.» و چون می‌خواندم، پدرم مانند ایوب در حضور خدا سرش را خم کرده بود و دعا می‌کرد.

از آن پس یاد گرفتم که چگونه می‌توان در سکوت، خدا را ستایش نمود.

و حاصل زیتون ضایع گردد
 و مزرعه ها آذوقه ندهد،
 و گله ها از آغل منقطع شود
 و رمه ها در طویله ها نباشد،
 لیکن من در خداوند شادمان خواهم شد
 و در خدای نجات خویش وجد خواهم نمود.

یهوّا خداوند قوت من است
 و پایهایم را مثل پایهای آهو می گرداند
 و مرا بر مکان بلندم خرامان خواهد ساخت.

برای سالار مغنیان بر ذوات اوتار. (حقوق ۱۶:۳-۱۹)

پرلاندر، دومین رمان از سه گانه علمی تخیلی سی. اس. لوئیس، راجع به سیاره زهره است، دنیائی سقوط ناکرده که هرگز زنگار شرارت را بر خود ندیده است. شخصیت اصلی کتاب، یک استاد انگلیسی دانشگاه به نام الوین رنسون است که به پرلاندر فرستاده می شود تا تلاشهای شیطان برای فریب «حوا»ی آن سیاره به منظور طغیان علیه خدا و در نتیجه وقوع تراژدی سقوطی دیگر را خنثی نماید. رنسون در هنگام تعقیب «نا انسان» - شیطان که به هیئت انسانی درآمده - ناگهان در وسط یکی از جزایر شناور سیاره با منظره ای ترسناک مواجه می شود. می بیند که یکی از زیباترین موجودات آن سیاره وحشی شده و نا انسان بدن کوچک آن را دریده و کشته است. دیدن چنین صحنه هائی بر روی زمین البته ممکن است زشت و زنده باشند، ولی رنسون تا آن لحظه، هیچ نشانه ای از مرگ و فساد در پرلاندر ندیده بود و در واقع

فصل هشتم

یاد بگیریم دوباره سرود بخوانیم

شاید شما از زندگی ضربه خورده باشید یا اینکه حتی شما را به زمین کوبیده باشد، اما با این وجود می توانید یاد بگیرید که دوباره سرود بخوانید:

دعای حبقوق نبی بر شجونوت.

ای خداوند چون خبر تو را شنیدم
 ترسان گردیدم.

ای خداوند عمل خویش را در میان سالها زنده کن!
 در میان سالها آن را معروف ساز
 و در حین غضب رحمت را به یاد آور. (حقوق ۳:۱-۲)

چون شنیدم احشایم بلرزید
 و از آواز آن لبهایم بجنبید
 و پوسیدگی به استخوانهایم داخل شده
 در جای خود لرزیدم،

که در روز تنگی استراحت یابم
 هنگامی که آنکه قوم را ذلیل خواهد ساخت،
 بر ایشان حمله آورد.

اگر چه انجیر شکوفه نیارود
 و میوه در موها یافت نشود

این منظره برایش مثل ضربه ای گویج کننده بود. مانند اولین تشنج دردی مزمن که زنگ خطری است برای مردی که فکر می کرد شفا یافته ولی اطرافیانش او را فریب داده اند و اکنون می داند که این بیماری بالاخره او را از پای در خواهد آورد. مانند اولین دروغ از زبان دوستی بود که شخص به صداقت او اطمینان کامل داشت. به هر حال واقعیتی بود که به چشم خود می دید... زشتی و کراهت وضعیت به حدی غیر قابل تحمل بود که سراپا احساس شرمساری می کرد. بهتر می بود، یا حداقل در آن لحظه چنین می اندیشید، که هرگز دنیائی وجود نمی داشت تا این اتفاق در آن واقع شود.

اگر در اثر تماس طولانی مدت با شرارت، به حضور آن در جهان این همه عادت نکرده بودیم، اگر ظلمهای بی جهت و خشونت‌های بی سبب چنین در تار و پود زندگی روزانه ما و گزارشهای خبری رسانه‌ها تنیده نشده بود، اگر بی تفاوتی نسبت به هر نوع رنجی به طور عادی قسمتی از سیستم ایمنی روانی ما نبود، می بایست هر وقت نمونه‌هایی از اعمال دست شیطان را می دیدیم، چنان عکس‌العملی از خود نشان دهیم.

در نبوت کوتاهی که حبقوق بیان می کند متوجه واکنش پراحساس وی نسبت به مسئله شرارت می شویم. احتمالاً او با این کلمات در کتاب «جامعه» موافق بوده است: «بطالته هست که بر روی زمین کرده می شود، یعنی عادلان هستند که بر ایشان مثل عمل شیربران واقع می شود و شیربران اند که بر ایشان مثل عمل عادلان واقع می شود. پس گفتم که این نیز بطلالت است» (جامعه ۸: ۱۴). چون حبقوق شروع به درد دل کردن نمود، سؤالات بسیاری، یکی بعد از دیگری بر زبانش جاری می شد. چرا قوم خدا این قدر رنج می برد؟ ما که قوم برگزیده خدا هستیم، چگونه می توانیم چنین جامعه فاسد و شریری بسازیم؟ چرا به نظر نمی رسد که خدا جواب دعا‌های ما را بدهد و

ما را نجات بخشد؟ چرا شیربران کامیاب می شوند و در همان حال بی گناهان از بین می روند؟ چرا هرگز به نظر نمی رسد که اوضاع تغییر کند یا بهتر شود؟

حبقوق نبی در همان حینی که تمام این سؤالات را مطرح می کرد رؤیائی دید. او در دورنمای آینده، پیروزی عدالت و حقیقت خدا را دید. وعده خدا را شنید مبنی بر اینکه به زودی جواب تمام سؤالات خود را خواهد گرفت. او به بزرگترین درسی که انسان می تواند از زندگی خود بگیرد شهادت داد: آنانی که به خدا توکل و اعتماد می کنند، به ایمان خود عادل محسوب می شوند و تا به ابد زندگی خواهند نمود. و بالاخره اینکه حبقوق به یاد آورد که خداوند هم اکنون بر تمام جهان فرمانروائی می کند و ما بایستی با اطاعت و سکوت در حضور او زانو زنییم و ایمان داشته باشیم که خدا هم با ما و هم برای ما است و اینکه همه چیز برای خیریت و نجات ما در کار هستند.

سرود حبقوق

حبقوق برای اکثر سؤالهای خود، حداقل از دیدگاه عقلانی جواب‌هایی دارد ولی چیزی بیشتر از آن می خواهد. خدا به حبقوق جواب می دهد و او آن جوابها را درک می کند و می پذیرد. حال نوبت اوست که با تمام وجود نسبت به اقدام خدا واکنش رضایت بخشی نشان دهد. پس تصمیم می گیرد یک بار دیگر به دعا پردازد و باب سوم و آخر کتاب او حاصل این دعای اوست. در واقع باب سوم کتاب حبقوق چیزی فراتر از دعا بلکه سرودی سرشار از قدردانی است: «دعای حبقوق نبی بر شجونوت» (۱: ۳). هیچ کس دقیقاً معنی واژه عبری شجونوت را که عیناً نقل شده است نمی داند و شاید

نام آهنگ یا نغمه ای موسیقائی باشد و در آخر همین باب اشاره دیگری به سازهای زهی شده که این سرود را همراهی می کنند (آیه ۱۹). بنابراین حتی اگر آهنگ این سرود را ندانیم، می توانیم آن را با کلمات بخوانیم، همان طور که این خادم خدا به ما تعلیم می دهد که وقتی تجربه های زندگی باعث تزلزل ایمان ما به خدا می شوند، چگونه سرود بخوانیم.

سرود حبقوق با آهنگی ملایم شروع می شود: «ای خداوند چون خبر تو را شنیدم ترسان گردیدم. ای خداوند عمل خود را در میان سالها زنده کن. در میان سالها آن را معروف ساز و در حین غضب، رحمت را به یاد آور» (۲:۳). وقتی می خواهید با خدا صحبت کنید، بهترین راه برای شروع دعا، لحنی متواضعانه و حتی ترس در حضور اوست. چه خوب است که متوجه باشیم خدا در اعلاای آسمان است و ما در اسفل زمین، خدا عظیم است و ما حقیر، خدا قدوس است و ما گناهکار. بنابراین با ترس و احترام در حضور او بایستیم.

حبقوق نبی با نگاهی به گذشته دعای خود را ادامه می دهد: «ای خداوند چون... اعمال تو را شنیدم» و سپس شروع به بازخوانی اعمال خداوند می کند. اگر به خاطر وضعیت فعلی زندگیتان، در خواندن سرود ایمان دچار مشکل هستید، بهترین راه این است که به خاطرات خود رجوع کنید. به گذشته نگاه کنید و تمام کارهایی را که خدا برای شما انجام داده است به خاطر آورید. آنها را مجدداً مرور کنید و خود را تنها به کارهایی که خدا در طول زندگی شما برایتان انجام داده محدود نکنید. به یاد آورید که خدا حتی قبل از اینکه شما پا به این جهان بگذارید کارهای بسیاری برایتان انجام داده است، کارهایی که در دوران کتاب مقدس و حتی قبل از آن برای شما کرده است.

یادآوری

اکثر نویسندگان کتاب مقدس غالباً اعمال مقتدرانه و نجات بخش خدا را یادآوری کرده اند یعنی آن لحظاتی در تاریخ جهان که خدا شخصاً و با قاطعیت برای رهایی و نجات قومش دخالت کرده است. بزرگترین اقدام خدا در عهد عتیق، واقعه خروج یعنی داستان رهایی بنی اسرائیل از قید بندگی در مصر بود. در عهد جدید، بدون شک قدرتمندانه ترین و بزرگترین عمل خدا صلیب است، آن هنگام که برّه راستین فصح قربانی شد تا با خون خود قوم خدا را فدیة دهد، جایی که پسر انسان بلند کرده شد تا زندگی تمام کسانی را که به او ایمان آورده اند نجات بخشد. اینها وقایعی هستند که بنی اسرائیل و کلیسا هیچ وقت از تکرار و بازخوانی آنها خسته نمی شوند. تکرار مکرر داستان خروج توسط عده زیادی از نویسندگان کتاب مقدس بسیار تعجب آور به نظر می رسد. حتی با این وجود، آنچه بیش از هر چیز دیگر توجه انسان را به خود جلب می کند این است که آنان در بازگوئی های خود، خوانندگان را درست در بطن روایت قرار می دهند. وقتی موسی درست قبل از مرگش، در آستانه ورود به سرزمین موعود با قوم بنی اسرائیل سخن گفت، بعضی از خطاهائی را که در طول مهاجرت خود مرتکب شده بودند، به آنها یادآوری نمود.

پس به شما گفتیم: «به کوهستان اموریانی که یهوٰ خدای ما به ما می دهد رسیده اید. اینک یهوٰ خدای تو، این زمین را پیش روی تو گذاشته است، پس برآی و چنانکه یهوٰ خدای پدرانت به تو گفته است، آن را به تصرف آور و ترسان و هراسان مباش...»

لیکن شما نخواستید که بروید، بلکه از فرمان خداوند عصیان ورزیدید و در خیمه های خود همهمه کرده، گفتید: «چون که خداوند ما را دشمن

داشت، ما را از زمین مصر بیرون آورد تا ما را به دست اموریان تسلیم کرده، هلاک سازد...»

پس من به شما گفتم: «مترسید و از ایشان هراسان مباشید. یهوه خدای شما که پیش روی شما می رود برای شما جنگ خواهد کرد...»

لیکن با وجود این، همه شما به یهوه خدای خود ایمان نیاوردید...

(تثنیه ۱: ۲۰-۲۳)

توجه کنید که موسی در نقل این روایات تاریخی مرتباً از ضمیر دوم شخص جمع استفاده می کند: «این را به شما گفتم و شما این را گفتید، پس این را گفتم و شما آن را انجام دادید.» ولی وقایعی که موسی توصیف می کند، وقایعی هستند که ۳۸ سال قبل، در زمان پدران و اجداد شنوندگانی که در آن لحظه صحبت‌های او را می شنیدند اتفاق افتاده بود. هیچ کدام از آنها در اتفاقاتی که موسی اشاره می کرد دخالتی نداشتند، در آن زمان یا بچه های کم سن و سال بودند یا اصلاً به دنیا نیامده بودند! بجز کالیب و یوشع تمام کسانی که در آن تحول بزرگ همراه موسی بودند اکنون در قید حیات نبودند! (رجوع کنید به تثنیه ۲: ۱۴-۱۵ و اعداد ۲۶: ۶۵). با این وجود موسی طوری با نسل حاضر قوم خدا سخن می گوید که گویا در وقایع ۳۸ سال پیش شخصاً حضور داشته اند.

البته همین الگو در مورد جوانب خوشایند واقعه خروج نیز به کار می رود.

موسی کمی بعد در ادامه سخنان خود می گوید:

آیا مثل این امر عظیم واقع شده یا مثل این شنیده شده است؟ آیا قومی هرگز آواز خدا را که از میان آتش متکلمر شود، شنیده باشند و زنده بمانند، چنان که تو شنیدی؟ و آیا خدا عزیمت کرد که برود و قومی برای خود از میان قوم دیگر بگیرد با تجربه ها و آیات و معجزات و جنگ

و دست قوی و بازوی دراز شده و ترسهای عظیم، موافق هر آنچه یهوه خدای شما برای شما در مصر در نظر شما به عمل آورد؟

این بر تو ظاهر شد تا بدانی که یهوه خداست و غیر از او دیگری نیست. از آسمان آواز خود را به تو شنوید تا تو را تأذیب نماید و بر زمین آتش عظیم خود را به تو نشان داد و کلام او را از میان آتش شنیدی...

یهوه خدای ما با ما در حوریب عهد بست. خداوند این عهد را با پدران ما نسبت بلکه با ما که جمیعاً امروز در اینجا زنده هستیم. خداوند در گوه از میان آتش با شما روبرو متکلمر شد. (تثنیه ۴: ۳۲-۳۶؛ ۵: ۴-۲)

وقتی خداوند عید فصیح را مقرر فرمود و فرمان داد که آن را در تمام نسل های آینده رعایت کنند، اضافه نمود: «چون پسران شما به شما گویند که این عبادت شما چیست، گوئید این قربانی فصیح خداوند است که از خانه های بنی اسرائیل در مصر عبور کرد، وقتی که مصریان را زد و خانه های ما را خلاصی داد...» (خروج ۱۲: ۲۶-۲۷). یکی دانستن تمام نسلهای قوم خدا با اولین نسلی که عملاً در زمان وقایع نجات زندگی می کرد تنها به این موارد محدود نمی شود. اقدام عظیم خدا در رهائی قوم خود که با برگزاری عید فصیح یادآوری می شود، آن هنگام نبود که خداوند «از خانه های بنی اسرائیل در مصر عبور کرد و خانه های ایشان را خلاصی داد» بلکه «وقتی خانه های ما را خلاصی داد.» موسی در باب ششم کتاب تثنیه با تکرار این فرمان، آن را بسط می دهد:

چون پسر تو در ایام آینده از تو سؤال نموده گوید که «مراد از این شهادات و فرایض و احکامی که یهوه خدای ما به شما امر فرموده است، چیست؟» پس به پسر خود بگو: «ما در مصر غلام فرعون بودیم و خداوند ما را از مصر با دست قوی بیرون آورد و خداوند آیات و معجزات

عظیم و دردها بر مصر و فرعون و تمامی اهل خانه او در نظر ما ظاهر ساخت و ما را از آنجا بیرون آورد تا ما را به زمینی که برای پدران ما قسم خورد که به ما بدهد، در آورد.» (تثنیه ۶: ۲۰-۲۳)

بنابراین وقتی نویسنده کتاب مقدس به روایت داستان نجات می پردازد، صرفاً به یادآوری وقایع بزرگی که مدتها قبل برای مردمانی دیگر اتفاق افتاده اکتفا نمی کند. یادآوری از دیدگاه کتاب مقدس مفهوم بیشتری از به یاد آوردن محض دارد. یادآوری ی کواقعه یعنی با آن زیستن و خود را با آن یکی دانستن. حقوق در اینجا و در قالب شاعرانه باب سوم همین کار را می کند.

خدا از تیمان آمد

و قدوس از جبل فاران، سِلاه.

جلال او آسمانها را پوشانید

و زمین از تسبیح او مملو گردید.

پرتو او مثل نور بود

و از دست وی شعاع ساطع گردید

و ستر قوت او در آنجا بود.

پیش روی وی و با می رفت

و آتش تب نزد پایهای او می بود.

او بایستاد و زمین را پیمود.

او نظر افکند و امت ها را پراکنده ساخت

و گوههای ازلی جستند

و تلهای ابدی خمر شدند.

طریق های او جاودانی است.

خیمه های گوشان را در بلا دیدم

و چادرهای زمین مدیان لرزان شد...

با غضب در جهان خرامیدی

و با خشم امت ها را پایمال نمودی.

برای نجات قوم خویش

و خلاصی مسیح خود بیرون آمدی.

سر را از خاندان شیران زدی

و اساس آن را تا به گردن عریان نمودی، سِلاه.

سر سرداران ایشان را به عصای خودشان مجروح ساختی،

حینی که مثل گردباد آمدند تا مرا پراکنده سازند.

خوشی ایشان در این بود

که مسکینان را در خفیه ببلعند.

با اسبان خود بر دریا

و بر انبوه آبهای بسیار خرامیدی. (حقوق ۳: ۳-۷، ۱۲-۱۵)

حقوق در اینجا سبک خاص خود را در بازگوئی داستان خروج نشان می دهد. تیمان و کوه فاران به ناحیه بیابانی جنوب یهودیه یعنی شبه جزیره سینا اشاره می کند، جایی که خدا شریعت خود را در زلزله و رعد و برق مکشوف نمود. سایر اشارات یادآور دریای سرخ و رود اردن و فتوحاتی است که بر سر راه خود به سوی سرزمین موعود بر قبایل نگب داشتند. حقوق تمام اعمالی را که خدا برای قومش انجام داده به یاد می آورد و خوانندگان را نیز به یادآوری آنها دعوت می کند.

آیا به واژه «سلاه» در آخر آیات ۳ و ۱۳ سرود حقوق توجه کرده اید؟ شاید در مزامیر داود این کلمه را دیده باشید. سرود باب سوم کتاب حقوق

و کتاب مزامیر تنها متونی در کتاب مقدس هستند که این کلمه بکار رفته است. «سلاه» دستور یا اصطلاحی موسیقائی است که بیانگر لزوم تغییر آهنگ یا مکث می باشد. شاید به معنی بالا بردن درجه صدا یا تعویض گام و ریتم موسیقی یا فقط علامتی برای گفتن «آمین» باشد. شاید هم تنها علامتی است برای در نظر گرفتن زمانی کوتاه به جهت مکث و یادآوری تاریخ نجاتی که آن را می سرائید.

خدا زمانی قوم خود را از بردگی در مصر نجات داد که هیچ امیدی نداشتند. به قول فلمینگ راتلج در یکی از موعظتاش، خدا راهی از میان بیراهه بر پا نمود و بنی اسرائیل را زمانی به سرزمین موعود درآورد که تمام راهها بسته بود. خدا همه اینها را برای قوم خود به انجام رسانید. مزیتی که من و شما نسبت به حقوق داریم این است که ما قسمت بعدی داستان نجات را می دانیم: داستانی مشتمل بر آخوری در بیت لحم، صلیبی بر جلجتا، قبری خالی در باغ، زبانه های آتش در بالاخانه و رسیدن انجیل به اقصای زمین. همه این امور را نیز خدا به انجام رسانید.

یادآوری، به مفهوم کتاب مقدسی آن، هم در عهد عتیق و هم در عهد جدید نقشی اساسی و مرکزی دارد: «این را به یاد من بجا آرید» (لوقا ۲۲: ۱۹). شام خداوند تنها یک یادآوری خشک و خالی نیست که بخواهیم رنج و مرگ عیسی مسیح را با احترام، در ذهن خود به یاد آوریم. وقتی نزد میز عشای ربانی می آئیم، او در روح القدس با ما حاضر است، او را ملاقات می کنیم، رنج و مرگ او را زنده می کنیم، با ایمان و سپاسگزاری او را غذای قلبی خود می سازیم و همان طور که مسیح را در جانهای خود می پذیریم، بدنهای ما نیز نان و شراب را دریافت می کنند.

در دوران نوجوانی ام به مجموعه داستانهای تاریخی معروف به «ما آنجا بودیم» علاقه زیادی داشتم و آنها را می خواندم: ما آنجا در پرل هاربر بودیم، ما آنجا با برادران رایت بودیم و غیره. اگر خود را متعلق به قوم خدا می دانیم، ما در تمام کارهایی که خدا به جهت نجات ما انجام داده واقعاً در آنجا بوده ایم. پاسخ شخص ایمان دار در مورد وقایع تاریخ نجات، همانند این جمله ساده است: «آری، وقتی خداوند مرا مصلوب می کردند من آنجا بودم.» بنابراین در هنگام ترس و ناامیدی، اولین کاری که می توانید انجام دهید، خواندن سرودی در مورد نجات خداوند و به یاد آوردن کارهایی است که خدا در گذشته برای شما انجام داده است.

ما را به یاد آور

«ای خداوند چون خبر تو را شنیدم ترسان گردیدم. ای خداوند عمل خویش را در میان سالها زنده کن. در میان سالها، آن را معروف ساز و در حین غضب رحمت را به یاد آور» (حقوق ۳: ۲). لب کلام و چکیده دعای حقوق این است: «ای خداوند، من اعمال قدرتمندانه تو را در گذشته شنیده ام که چگونه قوم ما را از مصر نجات دادی و آنها را توسط موسی هدایت کردی و تمام این معجزات بزرگ را انجام دادی. ولی امروز چه؟ برای ما چه خواهی کرد؟ همان کاری را که برای آنها کردی، برای ما هم انجام ده.» درخواست حقوق گستاخانه به نظر می رسد، چنان که گوئی به خدا می گوید: «تاریخ نجات، سراسر کامل و نیکوست ولی چه خوب بود اگر امروز هم یکی دو تا معجزه انجام می دادی! می خواهم با چشمان خودم ببینم که امروز و در همین جا ما را نجات می دهی!»

فکر می‌کنم منظور واقعی حقوق چیزی شبیه این جملات باشد: «ای خداوند، درخواست واقعی من این است که حضور تو را در زندگی تجربه کنم، همان تجربه ای که مقدسین بزرگ در زمان قدیم داشتند. از تو می‌طلبم که کار خود را در من انجام دهی، حتی اگر چه ممکن است گاهی اوقات برایم رنج‌آور باشد. از تو این تقاضا را ندارم که بر من سخت‌گیری، تنها این را از تو می‌خواهم که اگر مرا داوری می‌کنی، اگر مرا تأدیب می‌کنی، اگر برای رشد من تجربه‌های تلخ را بکار می‌گیری، رحمت خود را نیز به من نشان دهی.»

به اعتقاد من این موضوع کلید حل مسئله است. همه انسانها می‌توانند برکات خدا را از او بطلبند، حتی ممکن است منکرین وجود خدا نیز برای رهایی از بحران‌ها، فریاد استمداد برآورند. ولی کار نجات بخش خدا در ما فراتر از رهایی فرد از مشکلات است. ما نه تنها نیازمند نجات از گناهان خود بلکه واقعاً محتاج رهایی از آنها هستیم و به شدت نیازمند آنیم که زندگیمان چنان متحول شود که شخصیت و رفتار ما آینه عیسی مسیح باشد (رجوع کنید به رومیان ۸: ۲۹). و این امر مستلزم روند طولانی و بعضاً دردآور انضباط روحانی و تحول شخصی است (رجوع کنید به فیلیپیان ۱: ۶). ما معمولاً از خدا می‌خواهیم که طبق نقشه‌های ما عمل کند، یا هنگامی که ایمان داشتن برایمان مشکل می‌شود، به گونه‌ای واقعیت خود را به ما ثابت کند؛ یا اینکه برای خلاصی ما از امتحانات سخت و دردناک معجزه‌ای انجام بدهد. ولی بلوغ روحانی یعنی رسیدن به جایی که از خدا بخواهیم نقشه خود را صرف نظر از پیامدهای خوشایند یا ناگوار آن برای زندگی ما به عمل آورد.

«در حین غضب رحمت را به یاد آور.» وقتی دیوید دیکسون، الهیدان پیوریتن اسکاتلندی در بستر مرگ بود، کسی از او پرسید: چکار می‌کنی؟

دیوید جواب داد: «تمام خوبی‌ها و بدی‌هایم را جمع کرده‌ام و همه را با هم به سوئی دور می‌اندازم و از آنها فرار می‌کنم تا به سوی نجات‌دهنده‌ام عیسی مسیح بروم که در او آرامش مطبوعی می‌یابم.» به راستی که گناه، خشم و غضب را پیش می‌آورد. نمی‌خواهم در دنیائی زندگی کنم که در آنجا گناه، از جمله گناه خود من بی‌مجازات بماند. نمی‌خواهم خدائی را پرستش کنم که در مقابل بدیها و شرارتها بی‌تفاوت باشد، خدائی بی‌ضرر و هیچ‌کاره که هیولای شرارت را چنان نادیده می‌انگارد که گوئی هیچ اهمیتی برایش ندارد. خدای کتاب مقدس چنین خدائی نیست: «پس احتیاط نمائید، مبادا عهد یهو، خدای خود را که با شما بسته است فراموش نمائید... زیرا که یهو خدایت، آتش سوزنده و خدای غیور است» (تثینه ۴: ۲۳-۲۴). بنابراین خشم خدا واقعی است اما رحمت و آرامش او را در عیسی مسیح می‌یابیم. دیدیم که به یاد خدا بودن چقدر در ایمان از دیدگاه کتاب مقدس اهمیت دارد، ولی موضوع مهمتر این است که خدا ما را به یاد دارد. خواسته‌گائی و دعای نهائی ما نیز همین است. آن هنگام که دزد نادم به سوی مردی که در کنار او بر صلیب جان می‌داد فریاد برآورد، چیز زیادی نمی‌خواست. شک دارم که حتی او به درستی دانسته باشد که چه می‌خواهد یا دانسته باشد شخصی که در کنار او مصلوب شده چه کسی است. او تمام خواسته‌های خود را در این جمله خلاصه کرد: «ای عیسی، مرا به یاد آور هنگامی که به ملکوت خود آئی» (لوقا ۲۳: ۴۲) و همین کافی بود. از جان نیوتون نقل کرده‌اند که در اواخر عمرش گفته بود: «من ۸۲ سال سن دارم و حافظه خود را تقریباً از دست داده‌ام ولی هنوز دو چیز را به خوبی به خاطر دارم، یکی اینکه من گناهکار بزرگی هستم و دیگر اینکه نجات‌دهنده بزرگی دارم.» امیدوارم که هرگز این دو حقیقت بزرگ را فراموش نکنیم.

یهوه خداوند قوت من است
و پایهایم را مثل پایهای آهو می گرداند
و مرا بر مکان بلندم خرامان خواهد ساخت.

برای سالار مغنیان بر ذوات اوتار. (حقوق ۳: ۱۶-۱۹)

فصل نهم

ایمان در هنگام سختی

وقتی برکات خدا در زندگی انسان جاری است، سپاسگزاری از او امری طبیعی است ولی اگر ایمان شما از نوعی است که در هنگام سختی و رنج نیز دست از ستایش خدا بر نمی دارد، بدانید که ایمانی خالص و اصیل دارید.

چون شنیدم احشایم بلرزید
و از آواز آن لبهایم بجنبید
و پوسیدگی به استخوانهایم داخل شده
در جای خود لرزیدم،
که در روز تنگی استراحت یابم
هنگامی که آنکه قوم را ذلیل خواهد ساخت،
بر ایشان حمله آورد.

اگر چه انجیر شکوفه نیاورد
و میوه در موها یافت نشود
و حاصل زیتون ضایع گردد
و مزرعه ها آذوقه ندهد،
و گله ها از آغل منقطع شود
و رمه ها در طویله ها نباشد،

لیکن من در خداوند شادمان خواهم شد
و در خدای نجات خویش وجد خواهم نمود.

وقتی عیسی با ساعت نهائی خود مواجه شد، مضطرب شده بود. عیسی در آخرین شب زندگی بر روی زمین، مملو از اضطرابی شوم، از دهشت امتحان سختی که پیش رویش قرار داشت در خود فرو رفته بود. به چه طریق دیگری غیر از این می توانیم روایات انجیل در مورد رفتار عیسی مسیح در باغ جتسیمانی را تفسیر کنیم؟ وی پس از ترک آن بالاخانه در اورشلیم که شام فصیح را با شاگردانش در آنجا صرف کرده بود، به سوی کوه زیتون که درست در کنار دره قدرون بود روانه شد. در آنجا از دوستانش خواست که با او بیدار بمانند و دعا کنند. خداوند عیسی مسیح که اغلب اوقات به تنهایی سراسر شب را به دعا می گذراند، نمی خواست در آن شب تنها باشد. البته شاگردان در مورد او کوتاهی کردند و همان طور که خود عیسی از پیش گفته بود به محض فرا رسیدن بحران، همه فرار کردند و پنهان شدند (متی ۲۶: ۳۱). بنا بر این عیسی به تنهایی دعا می کرد در حالی که پیروان خواب آلودش در آن نزدیکی دراز کشیده بودند. در دعا می کوشید خود را برای امتحان سخت و رنج آوری که در پیش داشت، تقویت کند. چندین بار فریاد برآورد: «ای پدر، اگر ممکن باشد این پیاله از من بگذرد» (متی ۲۶: ۳۹). به زبان ساده تر یعنی «خواهش می کنم مرا وادار به این کار نکن!» لوقا می گوید که کشمکش روحانی مسیح در باغ جتسیمانی به قدری شدید بود که عرقش چون خون شده بود: «پس به مجاهده افتاده، به سعی

بلیغ تر دعا کرده چنان که عرق او مثل قطرات خون بود که بر زمین می ریخت» (لوقا ۲۲:۴۴).

ولی سرانجام عیسی پذیرفت کاری که می بایست انجام دهد چقدر برای نجات جهان مهم و حیاتی است. روایات انجیل‌های متی، مرقس و لوقا همه حاکی از این است که عیسی مسیح در دعا این تصمیم بزرگ را گرفت: «لیکن نه به خواهش من، بلکه به اراده تو.» در انجیل یوحنا نیز عیسی تمایل خود به اطاعت از پذیرش اراده دردناک خدا را با این سؤال بلیغ و شیوا اعلام می دارد: «آیا جامی را که پدر به من داده است، ننوشم؟» (یوحنا ۱۸:۱۱).

ایمان بدین صورت با رنج روبرو می شود. تجربه های زندگیمان هر چقدر هم تلخ باشند، باز هم ایمان داریم که آنها را از دست خداوند گرفته ایم، جامی که گردش آن از کنترل خدا خارج نیست و به همین خاطر آن را به عنوان هدیه ای از خدا می پذیریم. دو اثر از باشکوه ترین تصنیف های یوهان سباستین باخ، دو قطعه به یاد ماندنی معروف به پاسیون (شرح رنجهای مسیح)، یکی پاسیون حضرت متی و دیگری پاسیون یوحنا رسول است. در این آثار تاریخی که برای مراسم پرستش جمعه مقدس (جمعه الصلیب) در لایپزیک آلمان، شهری که باخ در آنجا رهبر ارکستر بود، تصنیف شده بودند، آهنگساز، داستان آخرین ساعات زندگی عیسی را در قالب موسیقی بیان می کند. چهارچوب هر یک از پاسیون ها را متون مربوطه هر انجیل تشکیل می دهد. روایت انجیل را ابتدا یک «خواننده تنور» (در نقش نویسنده انجیل) می سراید و سپس شخصیت‌های مختلف داستان (عیسی، پطرس، پیلاطس، جمعیت و غیره) هر یک بخش مربوط به خود را می خوانند. در لابلای متون کتاب مقدس، قطعات موسیقی گنجانده شده که به انسان فرصت می دهد تا در مورد داستان به تفسیر و تعمق پردازد. این قطعات شامل

تعدادی از سرودهای روحانی به زبان آلمانی است که باخ در نقاط کلیدی داستان وارد کرده تا عکس العمل کلیسا را نسبت به وقایعی که روی می دهد بیان کند. در پاسیون یوحنا رسول، بعد از اینکه عیسی جمله «آیا جامی را که پدر به من داده است ننوشم؟» می خواند مکث کوتاهی به وجود می آید. با این سکوت، باخ سؤال عیسی را لحظاتی در فضا بی پاسخ می گذارد. سپس گروه همسرایان، پاسخ سؤال را می دهند. آنان که به جای تمام مسیحیان سخن می گویند شروع به سرآیدن قطعه ای می کنند که بر اساس دعای ربانی نوشته شده است:

خداوند خدای من، اراده تو چنان که در آسمان است،

بر زمین نیز کرده شود.

ما را در رنجها صبور،

و در هر شرایطی مطیع بگردان.

جسم و خون را

که علیه اراده تو طغیان کرده است در هم بشکن.

در اینجا باخ با بصیرت روحانی والای خود از ما می خواهد که با رنجهایمان به همان طریقی روبرو شویم که عیسی با رنجهایش روبرو شد. او ما را دعوت می کند که در هنگام مواجهه با گرفتاری و مصیبت، همراه خداوند خود بگوئیم «آیا جامی را که پدر به من داده است ننوشم؟» رنجهای ما مثل رنجهای عیسی، جام تلخی است که به اراده پدر آسمانی ما، به ما رسیده است، ولی (همان طور که جان نیوتون توضیح می دهد) با این تفاوت که رنجهای ما قابل احترام اند اگر باعث تشابه و انطباق بیشتر ما با خداوند عیسی مسیح گردند، او که به خاطر ما متحمل رنج و اندوه بسیار شد. تصور می کنم اگر می بایست بدون تحمل هیچ رنجی به آسمان برویم، برای آن هیچ رغبت و اشتیاقی

نمی‌داشتیم. چرا باید هرگز مشتاق راه دیگری باشیم جز آن راهی که او تقدیس کرده است... بویژه این که رنجهای قوم او، حالت کیفی ندارد و هیچ خشم و غضبی در آنها نیست. جامی که او در دستان ما می‌گذارد، با جامی که آن را به خاطر ما نوشید بسیار متفاوت است؛ این جام داروی شفا بخشی است که به جهت خیریت ما تعیین شده است.

تجربیات رنج‌آوری که خدا برای قومش مقدر می‌سازد عاری از خشم و غضب الهی است چرا که عیسی مسیح آن جام را تا به آخر به جای ما نوشید. خدا ما را به خاطر گناهانمان تنبیه نمی‌کند زیرا مسیح مکافات گناهان ما را بر صلیب تمام و کمال داد. حقیقت انجیل همین است: برای تمام کسانی که از آن عیسی مسیح می‌باشند داوری خشم خدا بر علیه گناه تبدیل به انضباط و تأدیب پدر مهربان شده است. محبت او هر چند سخت گیر است اما در آن هیچ خشم و غضب نیست. هر امتحان سخت یا مصیبتی که بر ما پیروان مسیح واقع شود، مطمئن هستیم که خدا آنها را برای خیریت نهائی ما مقرر کرده است. دارو ممکن است مزه تلخی داشته باشد، ولی در نهایت موجب تسکین درد و شفای مرضهای ما می‌شود.

ایمان در هنگام سختی

پس این است ایمان و اعتراف ما. حقوق در آیات پایانی نبوت خود یکی از زیباترین اعترافات ایمان در تمام کتب مقدس را نوشته است. نباید فراموش کنیم که حقوق در چه شرایطی زندگی می‌کرد. او از نابودی کامل اورشلیم به دست دشمنی قوی صحبت می‌کند. او تمام سؤالات خود را از خدا پرسیده و پاسخ بعضی از آنها را گرفته بود. او دعا کرده، سرود خوانده و کارهای نجات بخش بزرگ خدا را بارها بازگو کرده است و تا حدودی

تسلی یافته و ایمانش احیا گشته است. اما وقتی از لحظات عبادت و دعای خود فارغ می‌شود و به دنیای رومزه پیرامونش برمی‌گردد، در ظاهر هیچ چیز عوض نشده است. هنوز هجوم دشمنان، شهر و ساکنینش را تهدید می‌کند و او به همراه خانواده و تمام دوستانش با تسخیر خشونت بار خانه و شهرشان، با تهدید از دست دادن هر آنچه دارند (از جمله آزادیشان) و در موارد بسیاری حتی با خطر از دست دادن جانشان روبرو هستند. هیچ معجزه‌ای روی نداده و اوضاع به روال سابق همچنان مملو از تهدید و اضطراب است. زندگی ناگهان آفتابی و سرشار از شادی نشده است.

حقوق در این وضعیت چکار می‌کند؟ طبیعی است که از شدت ترس بر خود بلرزد! «چون شنیدم احشایم بلرزید و از آواز آن لبهایم بجنبید و پوسیدگی به استخوان‌هایم داخل شد و در جای خود لرزیدم» (۱۶:۳). توکل و اعتماد به خدا کار بزرگی است، ولی هیچ سختی با سحر و جادو ندارد، در واقع باعث نمی‌شود که تمام مشکلات ما خود به خود از بین بروند یا واکنشهای طبیعی ما در مورد آنها از این رو به آن رو شوند. می‌توانید هم وفادار بمانید و هم بترسید.

با تمام این اوصاف می‌بینیم که حقوق اعتراف باشکوه ایمان خود را بیان می‌کند:

اگر چه انجیر شکوفه نیاورد
و میوه در موها یافت نشود
و حاصل زیتون ضایع گردد
و مزرعه‌ها آذوقه ندهد،
و گله‌ها از آغل منقطع شود
و رمه‌ها در طویله‌ها نباشد،

لیکن من در خداوند شادمان خواهم شد

و در خدای نجات خویش وجد خواهم نمود. (۱۷:۳-۱۸)

آنچه حقیق در این آیات توصیف می کند، تصویری زنده از هنگام سختی است. این آیات ترسیم کننده تصویری از زندگی است که در پرتگاه نابودی قرار گرفته است. هیچ شکوفه ای بر درختان انجیر نیست، فقط شاخه های خشک و بی برگ دیده می شود. بر شاخه های مو، حتی یک دانه انگور نیست و نه محصولی در باغهای زیتون، نه حاصلی در مزرعه ها و نه گوسفند و گاوی در آغلهها. با همه اینها تصور بی پولی و حتی بی غذائی سال آینده وحشتناک است.

اگر شما امروز در چنین شرایطی باشید، چه می کنید؟ نه درآمدی، نه پس اندازی، نه آینده ای، نه امیدی، سفره ها خالی، جیب ها تهی و مغازه ها بسته! چه می کنید؟ وقتی اهل دعا و عبادت هستید، به خدا ایمان و توکل دارید و می کوشید زندگی شایسته ای داشته باشید، اما با این وجود بد حال و ترسان و رنجور روی تخت بیمارستان خوابیده اید و پزشکان می گویند که متأسفانه دیگر نمی توانند کاری برای شما انجام دهند چه می گوئید؟ وقتی همسرتان به شما می گوید که از ازدواج با شما خسته شده و به تازگی عشق واقعی خود را پیدا کرده است، وقتی رئیس شما برای کاهش نیروی انسانی شرکت، عذر شما را می خواهد، وقتی سرمایه شما از بین برود و آنچه برای ایام پیری خود اندوخته اید ناگهان مثل بخار ناپدید شود، یا طفلی را که ده سال در آرزوی داشتن آن بوده اید و برایش سختی ها کشیده اید، ناگهان سقط کنید، یا زمانی که نمی توانید شغلی پیدا کنید، در کارتتان ترفیع بیابید، همسری پیدا کنید یا به پاداش و جایزه خود برسید چه می کنید؟ اگر انجیر شکوفه نیارود چه می گوئید؟

عده زیادی می گویند «لعنت به این زندگی» و از خدا روی برمی گردانند ولی حقیق می گوید: «حتی اگر هیچ محصولی نباشد و هیچ آذوقه ای در انبار من پیدا نشود صصلیکن من در خداوند شادمان خواهم شد و در خدای نجات خویش وجد خواهم نمود» (۱۸:۳). حقیق همچنان ایمان خود را می سراید، مهم نیست که شرایط موجود چگونه است.

سرود شادمانی در گام کوتاه

روزی به سخنان یک ایمان دار روس در مورد شرایط ایمان داران مسیحی در دوران سخت حاکمیت رژیم کمونیستی شوروی گوش می دادم. می گفت: «ما یاد گرفتیم که سرود شادمانی خود را در گام کوتاه بخوانیم.» سرود حقیق نیز مثل این بود. وقتی همه چیز بر وفق مراد باشد البته ستایش خدا کار ساده ای است. «سرود می خوانم زیرا خوشحال و آزاد هستم.» بعضی اوقات شرایط این گونه است. ولی بهترین وقت برای محک زدن ایمان، سرود خواندن در شرایطی است که زندگی بر ما تلخ شود و هیچ چیز مطابق میل ما پیش نرود. حقیق به این دلیل سرود نمی خواند که از شادی در پوست خود نمی گنجد یا همه چیز بر وفق مراد اوست.

حقیق حتی اگر هیچ تغییری در اوضاع مشاهده نکند باز هم سرود می خواند، زیرا در خداوند شادمان است و در خدای نجات خویش وجد می کند. وقتی عیسی اولین بار شاگردان خود را برای بشارت فرستاد، آنان با شور و هیجان زیادی برگشتند، زیرا موفقیت بسیاری کسب کرده بودند. البته عیسی می دانست علاوه بر مأموریتها و خدمتهای بزرگ، کشته شدن و شهادت نیز پیش روی آنها قرار دارد. بنابراین به آنان هشدار داد: «از این شادی مکنید که ارواح اطاعت شما می کنند، بلکه بیشتر شاد باشید که نامه های شما

در آسمان مرقوم است» (لوقا ۱۰: ۲۰). از این شادی نکنید که ثروتمند یا آسوده خاطر و شادمان یا مورد توجه دختری فوق العاده قرار گرفته اید و او عاشق شما شده است. همه اینها ممکن است در یک چشم به هم زدن ناپدید شوند. از این شادی کنید که خداوند را می شناسید و در عیسی مسیح شخصاً آفریدگار کائنات را دیده و فرزندان او گشته اید. در این صورت حتی اگر محصولات شما (یا تلاشهایتان در زندگی) ثمر ندهند و انبارهای شما (یا حسابها بانکی شما) خالی باشند، همچنان می توانید سرود بخوانید.

خود شما به خوبی می دانید که آزمایش واقعی ایمان در زمان تنگدستی و ناداری است. چندین سال پیش تمام تابستان را در کلیسای شهری کوچک که کشیش آنجا در مرخصی بسر می برد، گذرانیدم. یک روز از من خواستند به ملاقات خانمی بروم که او را نمی شناختم و شوهرش به تازگی فوت کرده بود. بعد از کمی که با هم صحبت کردیم معلوم شد او مسیحی نیست. دیدم صحبت کردن با او در مورد آرامش یا امید برایم مشکل است، چرا که او نه آرامش داشت و نه امید. می گفتم که یکی از چیزهایی که به او تسلی می دهد خواندن کتاب است. با تعجب گفتم: «خواندن کتاب مقدس؟» خیر، او دوست داشت رمانهای غمناک توماس هاردی، نویسنده انگلیسی قرن نوزدهم را بخواند. قابل درک است که انسان بعضی اوقات از مسائل ناراحت کننده فرار کند یا بر خود سخت نگیرد، ولی در مورد توماس هاردی چه؟ آیا در زندگی واقعی به اندازه کافی غم و مصیبت نیست که برای رفع کمبود، محتاج خواندن داستانهای غم انگیز و بدبینانه باشیم؟ ولی این واقعیتی غیر قابل انکار است که وقتی مردم خدا را نمی شناسند، بهترین کاری که می توانند در مواجهه با رنج و مصیبت انجام دهند، نوعی تسلیم شدن و در خود فرو رفتن است و این زمانی اتفاق می افتد که دست از امید بشوئید.

شما تسلیم ناچاری و انفعال می شوید زیرا کار دیگری نمی توانید انجام دهید. به سادگی تسلیم می شوید، همان طور که شطرنج باز وقتی می بیند بازی را باخته، شکست را می پذیرد.

ایمان مبتنی بر کتاب مقدس، هیچ نسبتی با انفعال و تسلیم ندارد. ایمان چیز متفاوتی است، سرود می خواند، حتی پایکوبی و جست و خیز می کند. ایمان مانند آهو می جهد و بالا می رود. «بِهَوَّه خداوند قوت من است و پایهای مرا مثل پایهای آهو می گرداند و مرا بر مکانهای بلند خرامان خواهد ساخت» (۱۹: ۳). زندگی حقوق در ناامیدی و افسردگی سپری می شد ولی توانست بر کوهها صعود کند زیرا می دانست که خدا قوت او خواهد بود. چه چیزی پولس رسول را مطمئن ساخت که بگوید «در مسیح که ما را محبت نمود بر فاتحان دنیا ظفر یافته ایم»؟ ما نه تنها فاتحان بلکه ابرفاتحان هستیم. ایمان داران نه تنها بر تمام مشکلات زندگی فائق می آیند بلکه شیوه فتح و ظفر را می دانند! «ایمان، غلبه ای است که بر جهان غلبه می کند.»

زیستن به ایمان یعنی چه؟

دکتر پال هریسون، مبشر کلیسای اصلاح شده در آمریکا که در نیمه اول قرن بیستم می زیست، سراسر دوران خدمت خود را در هیئت مبشرین آمریکائی در منطقه خلیج فارس سپری نمود و هم او بود که سالها پیش از پیشرفت کشورهای حاشیه خلیج فارس به خاطر اکتشاف و توسعه حوزه های نفتی، خدمات پزشکی نوین و پیشرفته ای را در آن منطقه بنیان گذاشت. جوامع عرب در آن زمان بسیار فقیر بودند و دسترسی اندکی به مراقبتهای بهداشتی و پزشکی داشتند. دکتر هریسون زندگی خود را وقف خدمت و بشارت به مردم آن منطقه نمود تا آنان را در محبت عیسی مسیح سهیم سازد.

خودش به خوبی می دانست در جائی و در میان مردمانی خدمت می کند که به ندرت پاسخ مناسبی به بشارت او می دهند. در اواخر دوران خدمتش وقتی برای مرخصی و استراحت به آمریکا برگشته بود خطاب به گروهی از شبانان جوان کلیسا، معنی عبارت «زیستن به ایمان» را چنین تعریف کرد: یعنی اینکه هیچ چیزی آن قدر بلند نیست که دست انسان بدان نرسد، آن قدر خوب نیست که در آرزوی آن بود، آن قدر سخت نیست که نتوان تحمل کرد و آن قدر ارزشمند نیست که نتوان از دستش داد. حتماً حقوق نبی با این گفته دکتر هریسون موافق است

ای خداوند و نجات دهنده من، در بازوان تو در امانم. اگر در آغوش تو باشم از هیچ چیز نمی ترسم و اگر رهایم کنی هیچ امیدی ندارم. نمی دانم قبل از رحلتم از این دنیا چه بر من خواهد گذشت. هیچ چیز درباره آینده نمی دانم، ولی بر تو توکل دارم. از تو می طلبم که هر آنچه خیر و نیکوئی است به من عطا کنی و هر آنچه نجات مرا به مخاطره می اندازد از من دور نمائی... همه اینها را به تو می سپارم، زیرا تو دانای اسراری و من نیستم. اگر مرا به رنج و اندوه مبتلا می کنی، فیض خود را نیز به من عطا کن تا تحمل کنم. مرا از خشم و خودخواهی محافظت فرما. اگر در این دنیا به من سلامتی و قدرت و کامیابی می دهی، باز هم نگاهبان من باش، مبادا این عطایای بزرگ مرا از تو دور کند... عطا کن تا تو را بشناسم، به تو ایمان داشته باشم، تو را محبت کنم، تو را خدمت نمایم و تا زمانی که در این دنیا هستم جلال تو را بسرایم، با تو و برای تو زیست کنم و نمونه شایسته ای برای اطرافیان خود باشم، عطا کن در زمانی و به شیوه ای بمیرم که برای تمجید و ستایش تو بهترین باشد و برای نجات من نیکوترین. آمین. دعائی از جان هنری نیومن